

*Сайо
Масуда*

Г о с п о ж и ц а
МАЛЪК ЖЕРАВ

За пръв път истината за света на гейшите

ПРОЗОРЕЦ

САЙО МАСУДА ГОСПОЖИЦА МАЛЪК ЖЕРАВ

Превод: Силвия Вълкова

chitanka.info

За пръв път истината за света на гейшите

„Завладяващата история на една силна жена в често идеализирания свят на гейшите.“

Артър Голдън, автор на „Мемоарите на една гейша“

Шестгодишната Сайо Масуда е изпратена да работи като бавачка, а на 12 години тя е продадена за гейша. Това е история за суровия живот в домовете за гейши — Сайо и нейните „сестри“ правят секс срещу заплащане, превръщат се в гангстерски любовници, забъркват се в спекулата на черния пазар, гаснат от венерически болести, принудени са да изоставят децата си. За гейшите са написани много неверни неща. През 80-те години на ХХ век са измислени захаросаните истории за високото им образование, за уменията им в изкуствата и за музикалните им таланти. Тук е истината — история, разказана от една гейша за собствения ѝ живот.

Сайо Масуда, днес на 79 години, живее някъде в Япония. Спомените ѝ са написани и излизат през 1957 година и оттогава постоянно се препечатват. По въпросите около автобиографията ѝ тя не контактува с никого. От издателите си иска само думите ѝ да бъдат предадени правдиво и да остане неизвестна.

Г. Г. РОУЛИ

ПРЕДГОВОР

Сайо Масуда е гейша и това е историята на живота ѝ. Той не прилича на живота на бляскавите гейши в Киото, описан в известния роман на Артър Голдън „Мемоарите на една гейша“ или в „Четиридесет години в Шинбаши“ на Хида Чихо, нито на този в изискания токийски квартал на гейшите, посещаван от политици и индустриалци. Масуда е гейша в един курорт с топли минерални извори, където действителността на секса за продаван лъсва неподправена, лишена от очарованието на богати, известни и влиятелни господари, а изкуството на песента и танца — ценно предимство за всяка гейша — тук често се проявява в нецензурен и най-долен вид. Отделни моменти от живота на тази ниска прослойка от обществото на гейшите откриваме в известния роман „Снежна страна“ на Кауабата Ясунари, но автобиографията на Масуда ни представя напълно неподправена картина на тази действителност, която за нея е „половината ми живот, прекаран в мъки и битки“, подзаглавие на преведения тук японски текст.

Масуда е родена през 1925 г. близо до градчето Шиоджири в планинската префектура Нагано. Районът е толкова беден, че много хора се преселват от Нагано в марионетната държава Манчукуо, създадена през март 1932 г. в Североизточен Китай (Манджурия). Родителите на Масуда нямат официален брак и майка ѝ я оставя на един вуйчо, който се грижи за нея до пет-шестгодишна възраст. Тя не познава баща си. По времето, когато Масуда би трябвало да тръгне на училище, вуйчо ѝ я изпраща да работи като прислужница (комори) в семейство на земевладелец. Най-ранните спомени от живота ѝ са от този дом, за който тя с болка разказва в първата глава от автобиографията си.

По времето, когато Масуда е на дванадесет години, майка ѝ, тогава вече омъжена и с четири малки деца, изпада в парично затруднение и не може да плати за лечението на болния си съпруг.

Вуйчото на момичето го прибира от дома на земевладелеца. На следващия ден го продават на един дом за гейши (окия) в балнеоложкия курорт Сува, бивш дворец на брега на езерото Сува в префектура Нагано. Съгласно обичаите Масуда първо става ученичка в дома на гейшите, прислужва, докато изучава изкуствата на танца, песента, шамисена и барабана. През 1940 г., малко преди да навърши шестнайсет, тя прави дебюта си като гейша.

Масуда написва автобиографията си през 1956–1957 г., десет години след като напуска света на гейшите. Малко са гейшите, написали свои мемоари. Доколкото ми е известно, тези на Масуда са единствената пълна автобиография на бивша гейша от балнеоложки курорт. Повечето от тях, като например прототипът на героинята Комако в „Снежна страна“ на Кауабата, избират да се оттеглят напълно от светския живот. Защо тогава Масуда, която в кариерата си няма видни клиенти, решава да напише историята на живота си? От една страна, тя отчаяно се нуждае от пари. Към средата на 50-те години Масуда, едва навършила трийсет, с мъка успява да се прехранва, като работи първо в ресторант, а после във ферма срещу 350 йени (по-малко от един долар) на ден. Тя като че ли не е склонна да се препитава с уроци по шамисен или танци, както правят някои бивши гейши; в края на краищата много години я делят от времето, когато е изучавала изкуства. Масуда никога не е ходила на училище и едва може да пише, при това само защото един от бившите ѝ любовници я е насърчавал да изучи основите на писането. Привлечена от наградата, която списание „Съветник на домакинята“ („Шуфу но томо“) — най-популярното женско списание през 50-те години в Япония — предлага в конкурса „Истински истории на жени“, Масуда решава да опита да разкаже живота си. Написан изцяло на сричковата система *хирагана*, която децата изучават през първите месеци в училище, ръкописът се състои от петдесет страници свитък. Издателите на „Съветник за домакинята“ ѝ дават втора награда в размер от 150 000 йени и публикуват творбата ѝ във февруарския брой на списанието за 1957 г. под заглавието „Разказ за преживелиците на една провинциална гейша“.

Освен това издателите на списанието изглаждат разказа на Масуда, като му придават изящество: езикът е изискан, гласът на

разказвача е приглушен, а честото използване на конструкции от класическия език правят текста литературно издържан, какъвто трудно би могъл да бъде оригиналният език на авторката. Нещо повече, разказът е напълно лишен от чувството за хумор, което прави толкова жива по-късната му версия.

Кратките мемоари на Масуда са забелязани от главния редактор на издателство „Хейбонша“ и той я моли да ги разшири до размерите на книга. Ода Мицуки, редакторът, на когото е поверена работата по книгата, си кореспондира с авторката на простата система *хирагана*. Три месеца по-късно в кабинета му пристига нова версия, този път дълга триста страници. Ръкописът е толкова интересен на външен вид, че в оригиналното издание е възпроизведена една страница от него: той е създаден от неопитна ръка, чийто почерк прилича на този на ученик в първи клас. Естественният стил на Масуда също е „вълнуващ... разговорен, непосредствен, дело на разказвач, който до такава степен е част от повествованието, че не обяснява нищо“. Очевидно ръкописът се нуждае от известна обработка, за да може да се превърне в текст за публикуване. Но Ода се бои, че ако сам се заеме да го поправя, силата и въздействието на творбата ще се изгубят. Той решава да посети авторката. Двамата сядат на маса един срещу друг, Ода задава въпроси, Масуда записва отговорите; самият той изцяло се въздържа от каквото и да било писане. Така съумява да запази гласа на авторката — нещо, което издателите на „Съветник на домакинята“ не успяват. Дългата автобиография на Масуда, публикувана през август 1957 г. и през следващите десетилетия, преиздадена неколkokратно в различни формати, продължава да се печата и днес.

Освен желанието да припечели малко пари Масуда има друга основателна причина да напише мемоарите си. Както самата тя казва, мотивира я отвращението ѝ към лицемерието на Закона за превенция на проституцията, влязъл в сила през април 1957 г. Прилагането на този закон слага край на лицензираната проституция (кьошо) в Япония. Правителството официално санкционира женската проституция, която дотогава е била лицензирана. По силата на този акт жените проститутки могат да бъдат арестувани и изпращани за „рехабилитация“ на специални места. Но каквито и да са намеренията на създателите му, той, разбира се, не слага край на проституцията в Япония. Единственото, до което довежда, е криминализация на целия

този бизнес и на жените, които по някакви причини желаят да работят като проститутки.

„Само с приемане на закони за забрана на проституцията нищо няма да се постигне“ — предрича Масуда. Тя знае това, защото сама е била част от нея. Мемоарите ѝ разказват как през лятото на 1952 г. помалкият ѝ полубрат, когото Масуда отглежда сама, след като напуска света на гейшите, получава диагноза туберкулоза — най-разпространената причина за смърт в Япония през първата половина на XX век. След като брат ѝ постъпва в болница, спестяванията им от черноборсаджийски сделки бързо се стопяват, а Масуда не може да печели достатъчно, за да плаща за лечението му. Единственото, което ѝ идва наум, е да започне работа като проститутка. Тя не разкрива колко точно успява да припечели по този начин, но някои факти ни дават възможност да предположим. През 1956 г. във вестника на Йошиварския женски съюз по здравеопазване вицепрезидентът на съюза проститутката Такео Шицуко отбелязва, че в Йошикура — токийският район на червените фенери — жените печелят около 30 000 йени месечно. Масуда, която работи четири години по-рано в помалък район в град Чива, не би могла да печели толкова. Въпреки това дори ако като проститутка е печелила наполовина — 15 000 йени месечно — пак е много повече от 6000 йени месечно, които би могла да спечели от продажби на черния пазар. След като брат ѝ се оправя и започва работа, те успяват дори да спестяват по малко, но без неговата помощ и при допълнителните разходи за лечението му Масуда не вижда друг изход, освен да продава тялото си. Съдбата ѝ, както и отношението ѝ към Закона за превенция на проституцията, са характерни за много японски жени, работили като проститутки през този период: жени, принудени да издържат родители, за които войната е направила невъзможно сами да изкарват прехраната си, жени, дошли от райони, където местните мини или заводи са затворени, жени, които се мъчат да избягат от пословично ниското заплащане в типично женски браншове, като например текстилната промишленост. „Сред хората, които създават законите — пише Масуда — има ли жени като нас, неспособни да оцелеят, освен ако не станат проститутки?“ Няма. И след периода на проституиране Масуда се завръща в родната си префектура Нагано и решава да напише автобиографията си.

В съвременна Япония никоя млада жена не става гейша по принуда. Но в продължение на векове на всяко момиче, чието семейство е изпаднало във финансови затруднения, може да се случи да попадне в дом за гейши или, още по-лошо, в бардак. В автобиографията си Масуда използва думата *урареру*, противопоставяща подчинена съюзна форма, която означава „да бъдеш продадена против волята си“, за да опише случилото се с нея и с други млади жени. Технически погледнато, разбира се, тя не е продадена: продажбата на хора в Япония е забранена със закон от стотици години. Масуда по-скоро е дадена да чиракува за неизвестен период от време срещу сума, която според нея е около 30 йени. По това време (около 1936 г.) цената за чиракуване на момиче в дом за гейши в Сува е между 30 и 100 йени за срок от десет години. Масуда смята, че е приета там срещу най-ниската цена: тя е съвсем неграмотна и лошо загоряла на слънце от полската работа, а в онези години на почит е белият цвят на кожата. За майката на Масуда обаче 30 йени са много пари — за сравнение ще вземем тогавашните цени на ориза. През 1935 г. в Токио цената на дребно за 10 килограма гладък (бял) ориз е 2 йени и 50 сена. Ако приемем, че цената на ориза в Нагано е приблизително същата като в Токио, това означава, че Масуда е продадена за около 120 килограма ориз, достатъчни горе-долу за изхранването на един възрастен човек за една година.

Но бедните не могат да си позволят да купуват бял ориз. Както Масуда установява няколко години по-късно, когато се завръща в родното градче, те се хранят с ечемик и сладки картофи и живеят в такива лишения, че тя остава дълбоко потресена. Котките в домовете за гейши се хранят по-добре, отколкото родителите на много от момичетата. В мемоарите си Масуда ни представя бегъл поглед върху крайната нищета на бедните земеделци в Япония през войната. От тази социална прослойка излизат по-голямата част от гейшите, прислужниците (шакуфу) и проститутките (тоги).

В романтичния ореол, характерен за живота на гейшите като последователки на традиционните изкуства, не намира отражение бедността, която подтиква много родители да дават момичетата си в домове за гейши. Този ореол допринася за заличаването на някои видове гейши от колективната памет и за пренебрегването на

основната характеристика на бизнеса. Така гейшите от балнеоложките курорти остават извън общественото внимание, а основното в бизнеса е, разбира се, сексът за пари. В бляскавия свят на гейшите от кварталите Понточо и Гион в Киото и Шинбаши в Токио сексът може би не изпъква на преден план. Но на дъното, в курорти като Сува, където работи Масуда, сексът с гейша е традиционният завършек на вечерта.

Една от целите, които Масуда Сайо си поставя в тази автобиография, е да опише дъното. На шестнайсетата година от живота си, когато се състои първата ѝ вечер на професионална гейша, Масуда преминава през сексуално посвещаване (мицуадже) със своя господар (данна), който щедро плаща на дома за предоставената му привилегия. Майката на дома продава „девствеността“ ѝ още четири пъти. Разказът на Масуда за това е жив и изцяло лишен от самосъжаление. Ода споделя, че я попитал дали тя наистина е приела спокойно тази система на сексуално посвещаване „и всичко след нея“. Масуда обяснила, че когато момичето стане гейша, то се издига в обществото, а това означава по-лек живот, че сексуалното посвещаване не може да се сравнява с глада или страданието. Едва след като „познала любовта“ (кои о шитте кара), тя започнала с нежелание да спи с мъже, които не ѝ харесват.

Гейши като Масуда са стока за продан в балнеоложкия курорт. В този свят клиент може да бъде всеки. Масуда обяснява: „Обикновено когато прекараш нощта със своя данна, той заплаща само за твоето време. Ако прекараш нощта с някого, който не е твоят данна, получаваш двойни точки, а ако просто преспеш с клиент, който не остава за през нощта, това са десет точки“. Спечелените по този начин точки отиват за изплащане на дълга към дома, който гейшата е натрупала през годините. Той включва първоначалната цена за чиракуването ѝ, разходите за кимоно и артистична подготовка. Тук, както и навсякъде другаде в мемоарите си, Масуда отхвърля представата, че гейшите не предлагат сексуални услуги срещу заплащане. Тя показва, че гейшите редовно правят секс за пари (точки), че тъкмо това се иска от тях и че за секс с гейша не е необходимо специално въвеждане или посредничество: всеки, който е в състояние да си плати, може да си позволи гейша.

Поради преходния характер на клиентелата в балнеоложкия курорт светът на гейшата не би могъл да бъде бляскав. Единствените редовни господари на Масуда са собствениците на местната фабрика и синовете им, дребни предприемачи и гангстери. Венерическите болести са постоянен риск на професията и мемоарите на Масуда съдържат мрачно описание на бавната смърт на една гейша, заболяла от венерическа болест. В този свят бременността се приема като проклятие: самата Масуда изпитва облекчение, когато първата ѝ бременност завършва със спонтанен аборт и по всяка вероятност тя никога повече не забременява.

Границата между гейша от балнеоложки курорт и проститутка е тънка и в автобиографията си Масуда не обръща внимание на разликите. Но както твърдят японски и чуждестранни изследователи от последните сто и повече години, разликата между гейшите и проститутките е *гей* (изкуството), което гейшите владеят, а проститутките — не. В документалния разказ за живота на гейшите през 90-те от Йоди Коб една гейша на име Маюми описва разликата по следния начин:

„В миналото семейството е изпращало дъщеря си в дом за гейши, за да се спаси от дългове или глад, точно както днес във Виетнам, Камбоджа и Тайланд родителите продават децата си. Но там това е само проституция, продажба на тялото. Момичетата нямат достойнство, не притежават умения, с които да се похвалят — нищо, което да ги отличава. Но в света на гейшите предимството е това, че дори да влезеш в него с празни ръце, ще излезеш със свои умения, свой артистичен мироглед. Това е огромна печалба.“

Маюми е права дотолкова, доколкото някои гейши получават възможността да се оттеглят и да оцелеят икономически като преподавателки на традиционните изкуства, които владеят. Това също така им дава основателна причина за лична гордост, която им помага поне за определено време да живеят съобразно своята воля, а не тази на други хора.

Ако Масуда се е препитавала от изучените изкуства, тя не споменава за това. Авторката говори само за насилствения начин, по който те са ѝ били преподавани. Но годините опит в областта на изкуството са превърнали Масуда в завършен разказвач. Тя има поразителна памет за разговори и гласове, която съзнателно доразвива.

В резултат на това „Госпожица Малък жерав“ е забележителна с чувството си за хумор и остроумието си, както и с неподправената си искреност. Масуда съумява да открие комичното в много събития, които по-слабохарактерна натура би възприела като крайно потискащи. Един пример е особено красноречив:

„Клиентът явно не харесваше хладно изисканите гейши. Веднъж бях дочула някой да говори за Юго и Роден, затова просто повторих чутото. Той беше очарован. «Каква си интелектуална!» — каза. След като започна да гледа все по-сериозно на мен, аз почти чувствах, че го държа в ръцете си. Знаех, че вече е мой.“

Тук виждаме не просто приятно остроумие, но и невероятната находчивост, с която Масуда прикрива своята неграмотност, за да се превърне в блестящ събеседник на тема, от която нищо не разбира. Същото, приложено към нещо, което познава из основи — собствения си живот — довежда до създаването на откровен и вълнуващ документ за оцеляването на една жена в периферията на японското общество. Чрез своя глас Масуда ни дава възможност да чуем гласовете на много други жени, които не могат да бъдат чути: прислужници, ученички в домове за гейши, любовници на гангстери, бедни селянки, следвоенни спекулантки и проститутки. „Госпожица Малък жерав“ е отлично разказана история на жена, към която съдбата никога не е била благосклонна, но и не е успяла да победи, и в същото време панорама на живота в малко известен свят, който за повечето си обитатели е арена на постоянни „мъки и битки“.

Г. Г. Роули

ГЛАВА 1
ЕДНО КУЧЕНЦЕ, ИЗОСТАВЕНО И
УПЛАШЕНО

БАВАЧКАТА МАЛЪК ЖЕРАВ

Най-ранните ми спомени са от времето, когато бях бавачка в дома на земевладелци от провинция Гохара близо до Шиоджири в префектура Нагано. Не помня почти нищо от детството си, но тези хора сигурно са били едри земевладелци, защото наемаха трима ратаи на годишен договор, а в усилено време, например, когато се садеше, наемаха още петнайсет-шестнайсет. Собствеността им беше плътно оградена от дървета, сред тях и огромни кестени. Много ми се караха и за най-малкото нещо и аз живеях в постоянен страх от всекиго. Да, когато се замисля за детството си, първото, което ми идва наум, е как съм завързана за едно кестеново дърво, след като са ме нахокали, а аз си изплаквам очите. По неизвестни причини гъсениците като че ли падат от кестените твърде лесно, така че под дърветата винаги се събираха много гъсеници; те се струпваха в корените и запълзваха нагоре по дънера. Не обичах гъсеници, но след като бях вързана за дървото, не можех да избягам дори и да напълзят цялото ми тяло. Слаба и не съвсем на себе си, само плачех. Сигурно съм била пет-шестгодишна.

По онова време не бях в състояние дори да се учудя, че нямам родители, нито пък защо трябва да съм единствената, която тормозят. Ако ме попитате какво съм знаела тогава, то е, че гладът е много мъчителен и че човешките същества са ужасни, това е всичко. Как да се скрия така, че хората да не ме намерят? Как да си напълня стомаха? Това бяха единствените мисли в живота ми.

Що се отнася до напълването на стомаха, храната ми изцяло зависеше от благоволенieto на останалите. Имаше една нацърбена паница, която оставяха под мивката в кухнята. В нея изхвърляха остатъците от ориза и супата. Ако имаше недоядена храна, тогава дори само с тази единствена паница щях да се наситя. Но ако не беше останало нищо... дотук. След като всички се нахранеха, отивах в кухнята, поглеждах паницата и ако в нея имаше нещо, бързо се свивах под мивката и го изяждах.

Леглото ми беше конопен чувал, натъпкан с парцали и захвърлен в един от ъглите на хамбара. Пропълзях в него с краката напред, дрипите шумоляха, когато ги разбутвах настрани, и си лягах да спя. Но посред нощ ми се допишкваше. Хамбарът е тъмен и страшен. Докато отмятах парцалите от себе си, заспивах отново. Дори и да ми се случеше случка, нямах нищо против, защото на сутринта още ми беше топло. Но вечер, като дойдох ред да си пъхна краката в чувала, вътре беше студено и влажно и „О, не!“ — спомнях си какво бе станало предната нощ. Беше отвратително и изобщо не можех да заспя. Когато се случеше нещо такова, си търсех място сред сенките на двора и заспивах, свита на кълбо като кученце.

Но в района на Шиншу зимата е студена и затова хич не беше лесно. *Никога* няма да се повтори, мислех си аз, но когато паднеше нощта, въпреки желанието ми пак ме беше страх. Така често всичко свършваше с това, че спях навън. Пък и не само нощите бяха студени. Ако забавлявах някое дете, носейки го на гърба си, макар там да ми беше топло, краката ми оставаха ледени. Колкото и студена да беше зимата, никога не ми позволяваха да нося чорапи, така че аз вдигах единия си крак и топлех стъпалото му в бедрото на другия — правех го отново и отново, затова все стоях на един крак. Ето как започнаха да ми викат Жерав.

Тормозеха ме не само възрастните. Ако бях достатъчно глупава да позволя на децата да ме намерят, те винаги ме принуждаваха да направя нещо неприятно. Наричаха го „игра на куче“. Децата пускаха нещо на земята. После ме караха да застана на четири крака, да викам „джаф — джаф“ и да обикалям наоколо в кръг, а след това да вдигна нещото с уста. Ако откажех, ми правеха нещо ужасно — тъпчеха по краката ми, щипеха ме или ме ритяха. Обезумяла от ужас, аз се предавах. Сигурно съм била добра играчка за тези деца.

Когато пристигнах там, ми казаха, че съм пълна с въшки или нещо подобно, и ми обръснаха главата. Предполагам, че тогава децата ме питаха:

— Ей, бавачке, ти момче ли си или момиче? — А аз си вдигах полите и им показвах дупето си.

В крайна сметка това им се стори толкова забавно, че когато и да ме видеха, започваха да ми се подиграват:

— Вдигай! Вдигай!

Когато станах на осем или девет години, макар никой да не ме беше учил, започнах да разбирам — сигурно инстинктивно — какво е срам. И когато се опитвах да им избягам, децата не ме пускаха.

— Бавачке, жеравче, маймунче! — подигравах ми се те. — Дупето ти светлочервено ли е? — Когато избухвах в сълзи, те ме пускаха. На децата им харесваше да плача. — Ха-ха! Маймунчето плаче! — пищяха те от удоволствие, докато се разбягвах. Изглежда, бях схванала, че в крайна сметка винаги трябва да заплача, за да мога да се измъкна.

ОЧИТЕ НА ВОЛОВЕТЕ СВЕТАТ В ТЪМНОТО

Сега за работата ми: събуждаха ме около пет часа сутринта и ме пращаха да пера на потока. На село има два вида потоци: потоци за миене на чинии и потоци за пране на дрехи. През зимата всичките замръзват, но на местата, където се пере, ледът е по-тънък. Там можеш да пробиеш леда и да изпереш пелените. Тъй като бях дете и правех всичко бавно, изпраните пелени вече бяха замръзнали, когато бях готова да ги изплакна. Усърдно топлейки с дъх напуканите си ръце, трябваше отново да накисвам пелените във водата и тогава да ги плакна. Щом приключех с прането, трябваше да чистя и чак после идваше време за закуска. След това започваше истинското гледане на деца.

Домакинството се състоеше от дядо, баба и младо семейство. Работата ми беше да се грижа за техните деца. Имаше и много прислужници и един ден се случи следното:

За да ме изпитат, казаха, че са оставили два *сена* на място, където със сигурност съм ги видяла, а парите са изчезнали. А не само че не ги бях виждала, но по онова време дори не знаех за какво служат парите. Обвиниха ме, че съм ги взела, за да си купя нещо сладко, и ми се накараха. Казаха ми да падна на колене и да се извиня с опрени на пода длани.

— Не бях аз! — измрънках тихо, но това само влоши нещата.

— Затворете я, докато си признае! — С тези думи ме заключиха в хамбара и два дена не ме пуснаха да изляза. Там имаше натрупани бали неизчистен ориз. Пъхайки ръце в тях, успях да измъкна малко ориз, който сдъвках, но за два дена не бях пила нито капчица вода. Беше толкова мъчително; мислех си, че ще умра. Но дори и тогава изобщо не ми хрумна да протестирам, че не знам кой е взел парите и защо трябва да са толкова жестоки с мен. Просто търпях каквото и да ми направеха и живеех в постоянен страх.

Като се замисля сега, двата *сена* сигурно наистина са били изчезнали. Но без доказателства не можеха просто да обвинят някой

възрастен, така че най-вероятно са ме малтретирали като предупреждение за другите слуги.

През лятото на бостана имаше повече пъпеш, отколкото можеха да се изядат, и те изгниваха. Аз никога не получавах дори и шепа семки от пъпеш, затова се промъквах до бостана, приляквах ниско долу и крадешком изяждах по някой пъпеш. Внимавах никой да не ме види, но по някакъв начин винаги ме разкриваха.

— Пак си ходила на бостана, нали? — питаха и ми удряха тричетири шамара.

— Никога вече няма да ходя! — извинявах се аз и наистина го мислех, но когато огладнеех, пак се озовавах там.

И отново веднага ме разкриваха. Накрая казаха:

— Ако пак го направиш, ще те хвърлим при воловете!

Волският обор е страшен. Затвориха ме вътре посред нощ, а това подплаши воловете и ги раздразни. Те ме ритяха, а аз пицях от страх. Очите им, светещи в тъмното, бяха ужасни; и днес още се ужасявам от волове. Така че отново се кълна никога да не се приближавам до бостана. И пак, сякаш несъзнателно, отивам там. Отново ме разкриват, и то веднага. Ужасно ме е страх от волския обор. И колкото и да ме обвиняват, заявявам, че никога не ходя на бостана.

— Значи никога не ходиш там, така ли? А това какво е? — и тикат една бебешка пелена под носа ми.

Ето защо винаги ме разкриват! Загадката е решена. Докато аз клеча сред бостана с пъпешите и дъвча, детето на гърба ми пъха в устата си каквото може да докопа. И останките от пъпеш се появяват в гърнето му.

След този случай решиха, че на същество като мен изобщо не може да се повери грижата за прекрасните им деца. Изпратиха ме на полето да плевя, а през есента — да карам от оризищата волски коли, натоварени с реколтата от ориз. Но воловете са страшни и изобщо не бях в състояние да ги накарам да вървят натам, накъдето искам. Веднъж едното колело на волската кола се плъзна по брега на малък поток. Бях почти обезумяла, когато един мъж, който живееше в съседство, мина покрай мен и с големи усилия успя да я върне на пътя.

— Ти си толкова малка... Това е прекалено тежко! Сигурно си капнала от умора.

Говореше така мило, че аз веднага захлипах. Избухнах почти без да мисля:

— Да! Много е тежко!

След няколко дена ме извика дядото.

— След като не можеш да си гледаш работата добре, как си позволяваш да се оплакваш от семейството на външни хора? — попита ме той ядосано, хвана една дебела дъска и се нахвърли върху мен. От дъската стърчаха пирони и ръцете ми се израниха. Раните се инфектираха и накрая трябваше да ги лекува лекар.

— Не само ни причиняваш мъка, но ни струваш и пари. Никаква храна повече за тази беладжийка! — заповяда дядото. — И повече да не спи под този покрив!

Съжалявах, че толкова лекомислено се бях доверила на съседа. Не му се оплаках от нищо, а какъв бърбовец се оказа той. Никога не се доверявай на никого — ето какъв урок се запечата завинаги в сърцето ми от тая случка.

И АЗ ИМАМ МАЙКА

Както пиша дотук, може да изглежда, че съм прекарвала дните си обляна в сълзи, изпълнена с мъка, но имах и няколко тайни удоволствия.

Във фермата имаше големи орехови и кестенови дървета и често, когато никой не гледаше, аз си събирах орехи. В този случай, изглежда, проявявах известен здрав разум, защото ги криех на тайно място, известно само на мен самата. През зимата ги взимах крадешком и ги изяждах. Да се дъвче суров, изсъхнал кестен е много вкусно.

Орехите чупех с камък и ги изяждах. Тази работа ми правеше голямо удоволствие в самотата ми. Иначе просто отивах някъде, където нямаше никого, свивах се много тихо на земята и така можех да прекарам известно време в мир и покой.

Колко години живях там, не мога да пресметна, но на една Нова година дойде човек, на когото викаха „вуйчо“, и ми каза, че ще ме заведе при майка ми. Никога преди не съм била толкова щастлива. Но тъй като постоянно ме наричаха „Маймунче, маймунче!“, попитах, без изобщо да се замисля:

— Мама наистина ли е човешко същество? — и вуйчо се разсмя.

Значи дори и аз имам майка. Що за човек е тя? Къде живее? Искан да се срещна с нея незабавно. Тръгнах към къщата пред вуйчо си. Другите деца имат родители и ходят на училище. Получават сладки неща. Носят чорапи. Може би и аз ще нося чорапи.

Но майка ми не направи дори един-единствен мил жест. Само ме огледа студено. В слабо осветената къща с наклонена стряха лежеше един мъж. Четири деца ме наобиколиха и с напрегнато любопитство се взираха в мен от разстояние. Припомняйки си го сега, осъзнавам, че сред тях е било бедното ми малко братче, което по-късно се самоуби.

Останах там само една нощ. На следващата сутрин продължих нататък, отново водена от вуйчо. По пътя той за първи път ми разказа как съм се родила. Нямах баща и значи бях социално недоразумение. Затова веднага след като съм се родила, ме взел вуйчо, по-малкият брат на майка ми. Много му било трудно да ме издържа през първите пет

години и когато един познат на земевладелците дошъл с предложението да ме наеме като бавачка, вуйчо се съгласил. Това ми разказа той. И завърши разказа си с думите:

— Бедно, бедно дете.

Дори и сега си спомням нежната нотка в гласа му.

Това ме накара да се почувствам донякъде така, както бихте се почувствали вие, ако баща ви направи нещо хубаво за вас, затова продължих весело по пътеката, затъвайки в сняг до колене, полюлявайки се на ръката на вуйчо, сякаш в другия край на пътя ме очакваше нещо прекрасно.

Всъщност точно в този момент вървах към събитието, което щеше да определи остатъка от живота ми: щях да бъда продадена за гейша. Но и да не беше станало точно така, за човек като мен не можеше да има път към щастието.

И днес това продължава да ме изпълва с гняв: искам да въстана срещу жалкия живот, който водят онези от нас, дошли на света като рожби на греха заради родителска безотговорност. Искам да извикам, че живот като моя никога не трябва да се повтаря. Колкото и да е безчестно, в края на краищата едно човешко същество е човек. Човешкият дух неспирно броди в търсене на светлина; и ако я намери, по някакъв начин се стреми да се доближи до нея, борейки се, гърчейки се от болка. Но и въпреки толкова болка пак потъва, преди да стигне до светлината. Ако притежавате сърце на човешко същество и сте станали родители на човешко същество, даже и ако това изчерпва всяка частица от вашата енергия, докато детето поеме по пътя си само, искам от вас да изпълнявате родителския си дълг.

ГЛАВА 2

НОВАЧКАТА С ТЕИ

ДВОРЕЦЪТ НА МЕЧТИТЕ

Без да съм ходила на училище, без да мога да чета, израснах като изоставено куче. И после, на дванайсетгодишна възраст, бях продадена. Всъщност не знам на колко години бях точно, но някъде по това време чух някой да казва, че онова дете е на дванайсет, и, помня, си помислих: „Значи тогава съм на дванайсет години, така ли?“. Това означава, че годината трябва да е била 1936 или 1937.

Мястото, където ме продадоха, беше дом за гейши (окия) в Горна Сува; наричаше се Такеноя. В началото гледах с широко отворени очи, удивена от неговото великолепие. Беше като дворец на мечтите. Вуйчо разговаряше тихичко с господаря на Такеноя, свел глава по-ниско от необходимото, и непрестанно бършеше върха на носа си със здраво стисната носна кърпичка. Аз се свивах зад него, стараейки се да изглеждам колкото се може по-малка. Лицето ми беше почерняло от слънцето, но очите ми сигурно са блестели от любопитство, докато оглеждах стаята.

— Тази тук прилича на речен дух.

Първите думи, достигнали до ушите ми, бяха думите на Мама, господарката на Такеноя. По някаква причина се почувствах смутена и ниско наведох глава от срам. Не след дълго сделката все пак беше уредена. Вуйчо каза:

— От сега нататък ще си част от този дом, затова прави каквото ти каже господарят и се старай да те харесват — и си тръгна през входа за търговците.

Изкъпаха ме в банята, дадоха ми чисти дрехи и ме отведоха в стаята на онее сан^[1]. Бях съвсем смаяна. На бамбукови закачалки висяха кимона и долни ризи, по-хубави дори от онези, които носеше дъщерята на земевладелеца по празници. Навремето, когато бях бавачка, бях разглеждала една от книжките с картинки на дъщерята. Там имаше рисунка на красив дворец и аз бях прошепнала на арендатора Мий чан:

— Какво е това?

— Дворецът на краля дракон — отговори ми той — а красивата принцеса е дъщеря му Ото.

Сега наистина сякаш се бях озовала в двореца на краля дракон и значи моите онее сан щяха да са като Ото. Колко щастлива ще бъда, мислех си, ако също мога да живея на толкова хубаво място!

Но още на другия ден реалността ми показва, че това няма да е лекият живот, за който си мислих; няма да е райското убежище. Щом станех сутрин, трябваше да избърша цялата дървения, да изпера дрехите на деветте души в дома, да тичам да изпълнявам поръчки. След това вечерта да се влача подир моите онее сан, за да им нося шамисена, а когато се налагаше — когато те оставах да нощуват другаде — да им донасям дрехи за смяна. Те непрекъснато ме караха да върша какво ли не; нямаше миг, в който да мога да си почина. Нямаше дума, с която да не ме обидят по някакъв начин. Глупачка! Идиотка!

Когато пристигнах тук, Татко ме попита как се казвам и аз отговорих без никакво колебание:

— Бавачка.

— Няма име Бавачка — разсмя се той.

— Жерав — поправих се бързо.

— Жерав ли? Така е по-добре.

Така че ми казваха „Жерав“, но всички решиха, че ще ми викат „Ниска“ — от „ниско интелигентна“.

Но все пак бях по-щастлива отпреди. В края на краищата винаги можех да получа нещо сладко. Когато онее сан бяха в добро настроение, криеха в ръкавите си бонбони и сладкиши, които получавах на разни тържества и носеха вкъщи за мен. В дома на земевладелците бях виждала сладки неща, но никога не ми бяха давали и трохичка.

Горе-долу по същото време за пръв път ме заведоха да гледам „движещи се картини“. „Божичко — помислих си аз — колко нещастни хора има по света!“ Направо си изплаках очите. И след това, щом се сетех за картините, продължавах да плача дни наред.

— Виждали ли сте някога по-голяма глупачка? — смееха се онее сан, но колкото и да ми обяснявах, че това е само измислица, само филм, просто не можех да го проумея. „Точно както си мислех —

сигурно защото не съм истинско човешко дете, затова не разбирам.“
Така си го обяснявах на себе си.

Във филма имаше едно сляпо дете, а майка му работеше като прислужница. Малкото сляпо момченце случайно се спъна в един чайник и си каза: „Колко твърд е този дървен сандал!“. Майка му видя станалото и реши да се самоубие, но като излезе навън, попадна на квачка, хранеща пиленцата си. И се отказа от мисълта да умре. Това беше всичко, но дори и сега, двайсет години по-късно, то се е запечатало в паметта ми.

[1] По-голяма сестра и като обръщение между гейши. — Б.пр. ↑

УЧИЛИЩЕ ЗА ГЕЙШИ

След като бях тук вече от около месец, ме изпратиха на училище за гейши. По правило новачките не ходеха на нормално училище, а на училище за гейши, ръководено от службата по регистрация на гейшите. Дори по пътя ни дотам и обратно, щом ни видеха, местните хулигани ни тормозеха:

— Хей, идват гейшичките! Каква смрад! Каква смрад! — и хвърляха по нас камъни, правеха ни физиономии, подиграваха ни се.

В Такеноя имаше още една новачка, която беше дошла преди мен. Беше с една година по-голяма от мен и казваше, че била тук от три години, така че сигурно е била на десет, когато е пристигнала. Казваше се Хамако и имаше дълга коса, която връзваше толкова стегнато, че чак обтягаше ъгълчетата на очите ѝ, а на тила си я завиваше на кок. Видът ѝ създаваше впечатлението за деликатност и крехкост. Но По-голямата сестра Хамако беше ужасно храбра.

— Малък жерав — казваше тя — няма да бягаме! — и после подкарваше както може: — Хей, малоумнико! Изрод! Баща ти смърди, така да знаеш!

Тия за какви се мислят? Собствените им бащи плащат на гейши. Само гледай! Ще им покажа! Зверове! Как ги мразя! — бузите ѝ пламтяха от възмущение, докато изплюваше думите.

Хамако беше красива, затова предполагам, че Мама хранеше големи надежди за нейното бъдеще; във всеки случай я хокаше много по-рядко от мен. А аз бях кльощава и преди да оставят косата ми да расте, я подрязваха късо, затова тя винаги стърчеше. Изглеждах точно като воден дух.

— Ако сравните малката Хамако с Малък жерав, те са толкова различни, колкото принцеса и дъщеря на пехотинец — присмиваха се всички. Макар да бях дете, вътрешно се срамувах от себе си и копнеех да съм красива. Бях започнала да вярвам, че да си красива е най-важното и най-изгодното нещо на света. Едно красиво момиче се продава добре, което означава, че може да прави каквото му харесва и да се разпорежда с всички останали.

В училището за гейши учителката по шамисен беше слаба, строга, с луничаво лице. В часовете седяхме срещу нея и се учехме, като наблюдавахме всяко нейно движение. Направиш ли две или три грешки, изведнъж перцето ѝ политаше и те удряше силно по коляното. Както бях нова, постоянно ходех със синини по коленете. В часовете по танци пък учителката замахваше с линия и удряше по ръцете, по краката, където свари. Бях изненадана колко боли да те ударят с линия. Беше ли това „доброто дело“, целящо насила да ни моделира колкото е възможно по-бързо? Или беше наказание, защото ни презираха като вещи, които могат да се купуват и продават? Бях сигурна, че ако учеха някоя заможна млада дама, нямаше да се отнасят така с нея, дори да правеше грешки.

Ако по това време имаше добър бог или изобщо някой, който да ме попита:

— Няма да те нараня физически или душевно, обещавам, само ми кажи истината. От какво се боиш най-много? — щях да отговоря незабавно:

— От хората.

А ако богът кажеше:

— Ще ти изпълня едно-единствено желание — сигурна съм, щях да отговоря:

— Искам да отида някъде, където няма хора.

В училището за гейши ни учеха и да пишем. Но никой не се тревожеше кой знае колко дали сме научили буквите или не. С мисълта, че ако мога, ще намаля болката дори само с един удар по малко, аз изцяло се хвърлих в изучаването на шамисен, барабан и танци и изобщо не се и опитах да уча букви.

Малко след като започнах училището за гейши, избраха най-студеното време през годината, за да провеждат „студени“ упражнения. Седяхме на открита веранда и се упражнявахме да свирим на шамисен и барабан. А вътре в дома „студените“ упражнения се водеха от моите онее сан. Ако направех две или три грешки, те казваха:

— Главата ти вече прелива, нали? Тогава поохлади я малко и поразмисли! — и ме избутваха навън в бурята. Трябваше да седя отвън, отново и отново да повтарям същия пасаж с пълна сила, докато кажеха: — Така е добре. Ставай.

Ръката, с която удрях по барабана, беше толкова измръзнала, че болеше, и толкова напукана, че кървеше. Колкото и да се сдържах, от очите ми капеха сълзи. Първите два часа можех да ги преглъщам, но след това главата ми започваше да се изпразва и — предполагам, заради студа — бе съвсем невъзможно да разсъждавам разумно. Ако се случеше някой да ме хване, че плача, ставаше страшно.

— Значи малката обича да плаче, така ли? Е, щом толкова ти се плаче, давай, изплачи си очите! — и ме повличаха и изхвърляха във на снега.

В такива случаи можех да мисля само: „Защо изобщо съм се родила“. Мразех родителите си, които са ме родили на тоя свят и после просто са ме захвърлили. Отчаянието е много по-голямо, отколкото мога да го изразя с думи.

ИСКАМ ВЕДНАГА ДА СТАНА ГЕЙША

Това беше първият парад на цветята от квартала на гейшите, след като дойдох в Сува. Бях смаяна от красотата. Не от красотата на черешовите цветове, а на по-големите сестри, които се бяха събрали под дърветата с цялата си грация и финес. Парадът на цветята се провеждаше всяка година в един парк, разположен на територията на старата крепост на Сува — владение, което се оценяваше на 30 хиляди коку. Заобиколени от плитък вътрешен ров, стените на крепостта се издигаха нагоре, изградени от светли дялани камъни, а въздухът над тях бе изпълнен с уханье. Все още се извисяваха останките от онова, което трябва да е било голямата порта, и оттам можеше да обхванеш с поглед цяла Горна Сува и далеч-далеч, чак до Долна Сува. Под черешовите дървета, посадени навсякъде сред руините, бяха разпръснати рогозки и килимчета и всички гейши си прекарваха невероятно добре, карайки се една друга да пеят и танцуват. Разбира се, на всички тях се плащаше за това време и гледката как се опитват да се представят възможно най-добре днес — защото нямаха надежда за по-добро утре — беше едновременно и тъжна, и прекрасна.

— Не! Ако Мама ни види, ще ни се кара! — възразих аз, но онее сан Хамако ме повлече със себе си на връщане от училище и в този откраднат миг хвърлихме по един поглед на ставащото.

— Защо не? Аз ще направя дебюта си догодина, така че трябва да погледна. А ти не искаш ли скоро също да започнеш да ходиш по тържества? — докато говореше, очите ѝ искряха. Макар и да не го бях допускала, помислих си, че тая същия копнеж да стана гейша. Защото гейшите носеха красиви кимона и не трябваше да перат, нито да тичат да изпълняват поръчки.

Пролетта отмина и дойде лятото. Това лято беше единственото време, когато наивно се връщах назад към дните ми на бавачка при земевладелците. Казват, че котките знаят кои са най-хубавите места да прекараш лятото и зимата, но и аз ги знам. Когато носех дете на гърба си, можех да се разхождам под сенките на дърветата, където подухваше хладен ветреца. Когато бях бавачка, почти не носех дрехи.

Но сега, макар да бях съвсем нова, ме обличаха, както е редно, в памучно кимоно, „защото ще станеш гейша“. По време на уроците по танци направо се къпех в пот и тя избиваше в неприятни обриви по цялото ми тяло. На всичкото отгоре ми нареждаха да изпълнявам поръчка след поръчка и трябваше по цял ден покорно да препускам насам-натам. Нямах свободен миг дори да си избърша потта!

Мама беше в състояние да върши ужасно противни неща, но Татко беше кротък човек и често й мърмореше под нос:

— Няма нужда да се стига чак дотам.

Въпреки това обаче той сякаш не беше способен да каже нещо по-силно. И щом Мама му отвърнеше:

— Ти пък какво разбираш? — той се намръщваше и млъкваше, правейки се, че не забелязва нищо. Много по-късно научих, че някога Мама също е била гейша и тогава се е запознала с Татко. Семейството му разбрало, че той си дава парите по гейши, и го лишило от наследство, за да не пропилее семейните имоти. Мама била влюбена в него и била готова да стори всичко, за да са заедно. Затова съблазнила господаря на дома за гейши, където работела, и после вдигнала голям скандал, че не може повече да остане на място, където господарят правел с нея каквото си иска. Казват, че в края на цялата тая объркана история прекратила договора си. След това работила като прислужница в някакъв хан и като изнудвала мъжете, дори се унижавала да краде от стаите, посъбрала пари, за да започне сегашния си бизнес. Ако тази история е вярна, дори и сега смятам, че мога да разбера как се е чувствала.

МОИТЕ ЧЕТИРИ ОНЕЕ САН

В Такеноя имаше четири гейши. По-голямата сестра Такечию не беше особено популярна, но пък беше от най-отдавна; имаше лош нрав и склонност да командва. Ако се върнеше пияна, винаги ме събуждаше посред нощ и ме пращаше да ѝ купя цигари. Можеше да си купи предварително, но тя нямаше нищо против да тормози останалите. Магазинът за цигари не беше отворен в два или три часа сутринта. Тя го знаеше още от времето, когато самата е била новачка, но ако се върнех и кажех, че магазинът е затворен, тя ми се караше и ми заповядваше:

— Тогава стой там, докато отворят!

Нямаше какво друго да сторя, освен да се върна до магазина и да чакам отвън. Веднъж се разплаках и когато един минаващ пияница се спря да ме пита какво ми е, му казах. Той ми даде пакет, в който бяха останали пет-шест цигари, и така разбрах какво трябва да сторя — да потърся някой пияница и да се разплача пред него.

По-голямата сестра Карута беше внимателна и с мен се държеше най-мило от всички. Често ми даваше сладки неща. Веднъж счупих чашата за чай на Мама и нямах смелост да отида да се извиня, защото знаех, че пак ще ме ругаят. Докато стоях разтреперана, Карута ме попита:

— Какво има? — Когато ѝ показах счупената чаша и я помолих за помощ, тя каза: — Недей да плачеш! — и без да се занимава повече с мен, влезе смело и се поклони ниско пред Мама, опряла две ръце на пода.

— Бях непростимо невнимателна — и посочи чашата.

— Наистина е непростимо, но ако почистиш, няма да има нужда да викаме полиция — Мама се огледа наоколо, без да каже нещо повече. Според мен Карута се размина само с толкова, защото беше популярна сред клиентите.

Както изглеждаше, онее сан Такеми страдаше от някакво възпаление, получено в резултат на гонорея. Когато ставаше сутрин, цялото ѝ тяло беше отекло. Изглеждаше бледа и болна, но имаше

правилен нос и красиви очи. Към мен не се отнасяше нито зле, нито добре, но и никога не ме наричаше „Ниска“. Беше малко бавна и Мама постоянно ѝ крещеше, но Такеми никога не даваше и най-малък признак, че това я тревожи, и на лицето ѝ винаги светеше лека усмивка. Нито за момент обаче не съм си и помисляла, че е глупава. Точно обратното: впечатлението, което оставя у мен дори и сега, е, че беше най-интелигентната от всички нас. Коремът ѝ беше подут и тя казваше, че я боли каквото и да хапне. Такечио направо не можеше да я гледа така.

— Защо не отидеш на доктор? Нали знаеш, че ще умреш, ако продължаваш така — предупреждаваше я тя.

— На този свят няма нищо, за което ще съжалявам. Ако мога да умра и един ден по-рано, това ще означава, че един ден по-рано съм намерила покой. Както казват, смъртта е рай, животът е ад. Аз искам да отида в рая колкото се може по-скоро — отвърщаше тя с усмивка и без сянка от колебание на лицето.

Казват, че бамбукът цъфти и ражда семена веднъж на много години — или беше веднъж на сто години? — и че всеки, който види това, оттам нататък ще живее щастливо. Не знам колко е вярно, но бях чула, че Такеми е взела името си от тази легенда — Бамбуково семе.

По-голямата сестра Шизука беше толкова красива, сякаш беше излязла направо от дървена гравюра *укийое*. Държеше се високомерно и беше голяма бърбровка. Хващаше се за нечий разказ и започваше да дърдори и да дърдори, сякаш знае всичко, което трябва да се знае по въпроса. Веднъж Такечио ѝ каза:

— Каква си интригантка! Защо не вземеш просто да млъкнеш!

Шизука не обичаше да я поставят на място и отвърна сърдито:

— Как имаш наглостта да ми говориш така, когато почти никому не се харесваш!

Това беше най-противният разговор, който бях чувала.

Шизука обичаше романите и когато ѝ останеше свободно време, лягаше по корем и се зачиташе. Всичките ѝ книги бяха за популярния герой детектив Зенигата Хейджи. Бях чувала, че тя има общо дванайсет от книгите за него. Ако беше в добро настроение, четеше и на мен.

— Ти какво мислиш? Нали е прекрасен! Ако тук някъде имаше такъв мъж, без колебание щях да го направя свой! Обожавам го! Дори

само мисълта за Хейджи кара сърцето ми да тупти — развълнувано говореше тя, а очите ѝ блестяха. Тогава нямах представа, че тези романи са плод на авторово въображение, и с желанието да ѝ направя комплимент, казах:

— И аз бих искала да се запозная с него. Ако го срещнеш, Сестричке, обещавай, че и на мен ще позволиш да го видя веднъж!

— Ама какъв идиот е това дете! Направо е срам и позор някоя като нея да твърди, че иска да стане гейша! — тя ми се присмиваше безмилостно и след като слухът се разнесе, задълго се превърнах в обект на всеобщи подигравки. По-добре да си мълча, мислех си, напълно убедена, че ако не разбирам причината за нещо, то е защото съм глупава.

Шизука беше човек на настроенията: ще те погали по бузата, а в следващия миг ще те шамароса. А веднъж месечно плачеше неудържимо. Ако кажех на останалите:

— По-голямата сестра Шизука плаче — те отвърщаха само:

— Просто я остави на мира — и не ѝ обръщаха внимание. В такива случаи, дори да имаше ангажименти, тя се мотаеше, бавеше се и накрая избягваше от къщата, обляна в сълзи. Аз бях останала с впечатлението, че хората плачат само когато са наистина нещастни, така че един ден информирах Мама, че Шизука плаче.

— Тази е безнадеждна. Веднъж месечно естественият ход на природата я кара да плаче неудържимо. Хваща я плачливата болест.

Но дори и да страдаше от плачлива болест, на мен ми се струваше, че не би могла да плаче за нищо.

— Не трябва ли тогава да отиде на лекар? — Внимателно наблюдавах изражението на лицето на Мама.

— Защо, за бога, вземем тази идиотка? Ти никога нищо не разбираш! Върви извикай Шизука! — Дълбоко презрение се четеше по лицето на Мама, докато говореше.

Шизука дойде, след като Мама я повика, и зае моето място, за да понесе ужасния словесен порой. Горчиво се разкайвах, че онова, което мислех за добро, се бе обърнало така. Изплашена за нея, стоях вдървена и слушах, като се стараех да не издавам и звук.

— Ако не ти харесва тук, свободна си да си тръгнеш по всяко време, когато пожелаеш! Не си скроена да бъдеш гейша, нали? Мога да те уверя, че ако една гейша е надменна, дори и да изглежда добре,

никога няма да се продава. Наистина си по-подходяща за курва, така че върви и стани такава още утре!

— Мамо, моля те, прости ми! Ще работя упорито и ще изкарвам колкото се може повече!

Докато слушах съзливите ѝ молби, осъзнах, че не бях разбрала нищо, че никога не бива да казвам и дума, след като не са ме питали. Бях изпълнена с угризения. По онова време решенията за живота на една гейша изцяло зависеха от прищявката на нейния собственик, а собствените ѝ желания нямаха никаква стойност. Полицията просто седеше със скръстени ръце, а човешки същества се купуваха и продаваха. Мама освободи Шизука и в момента, в който тя излезе и ме видя, ме шамароса силно и по двете бузи.

СМЪРТТА НА ОНЕЕ САН ТАКЕМИ

В района на Шиншу пролетта закъснява, а есента подранява. В средата на септември и утрините, и вечерите са студени. Горедолу по това време онее сан Такеми, която постоянно потискаше болката, макар непрестанно да повтаряше „Коремът ме боли“, накрая легна на легло. Докато можеше да се надигне, ако я поканеха на тържество, тя отиваше. Лицето ѝ беше зачервено и лъщеше, сигурно от треската, а кожата ѝ се покри с големи плюски.

— Винаги съм си мислела, че човек може да се принуди да понесе всичко, освен болестта — за нея нищо не можеш да направиш — докато говореше, тя се усмихваше без капка тъга на лицето си.

Един ден чух, че е било убито едно дете от друг дом за гейши, с което често се упражнявах в училището. Когато бяха заедно, сестрите не говореха за нищо друго. Много жалко, казваха те, защото единственото, което момичето било сторило, е, че изяло парче торта на цена един сен. Хванали я точно в този момент и като ѝ напъхали един парцал в устата, казали:

— Щом си толкова гладна, изяж това!

После я увили в един дюшек и я затворили в някакъв шкаф. И просто забравили за нея. След време се сетили и я измъкнали оттам, но тялото ѝ било вече изстинало. Колко трябва да е страдала! Казваха, че се била напикала и дюшекът бил подгизнал. Извикали родителите ѝ и им дали сто йени, а те отнесли тялото с поклони и раболепничене. Така завършваше историята.

— Колко ужасен е този свят — каза една от сестрите — щом можеш да купиш нечий живот за сто йени.

— Не — възрази друга — лош късмет е, че сърцето ѝ е спряло точно тогава. Тя не е била късметлийка.

— Това, че ни продават и купуват, не означава, че и животът ни се продава.

И така нататък. Сякаш никой не знаеше каква е истината. Говореха каквото им хрумнеше, но това не променяше факта, че детето е мъртво.

Насред разговора точно Такеми каза:

— Наистина се чудя дали нямат късмет онези, които умират.

Не след дълго, дори и да я канеха на тържество, тя не отиваше, а прекарваше цялото си време, пеейки си. Мислех си, че сигурно е самотна, докато сама лежи в леглото си, и когато всички излязоха по работа, се качих на втория етаж. Татко, Мама и новичките спяхме на долния етаж, а стаите на гейшите бяха на горния. Такеми беше заспала и изглеждаше съвсем изтощена, сякаш останала без повече сили и дух. Усетила, че седя там, отвори очи.

— Ти ли си, Малък жерав? — усмихна се тя едва-едва. — Ти си добро момиче, наистина. Всички казват, че от теб няма полза, но това не е вярно. Ти си честна и скромна, така мисля. Бих искала някой толкова свестен като теб да не трябва да се захваща с тази работа, но нищо не може да се направи. Времето, в което сме се родили, единствено то решава какво ще трябва да правим. Аз следвах съдбата си. Каквото и да поискат от теб, прави го добре и бързо, разбра ли? Ако постъпваш така, ще можеш да отидеш в рая много по-бързо. Аз също съм човешко същество и имаше неща, които исках да кажа, други, които исках да направя, имаше някой, когото харесвах изцяло или отчасти, но както и да е. Знаех, че от това няма да излезе нищо, и се предадох. След време ти също ще започнеш да разбираш, Малък жерав, затова ми направи тази услуга да запомниш какво казах току-що. След толкова време най-сетне ще намеря покой.

Говореше като в транс от треската и се взираше в мен с красивите си очи.

— Разбра ли това? Ще ме помниш, нали? Никога не трябва да забравяш — настояваше тя отново и отново. — Хората никога не трябва да правят нещо, което да накара други хора да таят гняв срещу тях. Защото някой ден, в някаква друга форма той ще се върне да ги преследва. След време аз ще започна да разбирам — отново и отново повтаряше тя, хванала ръката ми в горещите си длани и усмихвайки се с хубавата си усмивка.

Дори и сега си спомням всичко това толкова ясно, че все още мога да чуя гласа ѝ. Защо ли? Защото никога не са се отнасяли с мен с такава покоряваща честност, както тогава. Никога преди не са ме докосвали толкова топли ръце. Макар да не съм мразела хората, да не съм се опитвала да заговорнича срещу тях, всяко добро, което се

опитвах да направя за другите, се проваляше, винаги ми се присмиваха за това и ме тормозеха. Такеми не беше отчаяна или тъжна. Тя притежаваше красивата усмивка, която имат само онези, които виждат нещата такива, каквито са наистина. Докато съм жива, никога няма да я забравя. По онова време още не разбирах какво означава тя. Просто реших, че красивите хора са такива дори когато са болни.

Не след дълго тя намери покой. Когато се усетиха колко сериозно болна е и я откараха в болница, е било твърде късно, така казаха. Шест дни след като я приеха там, тя отиде в рая. Аз си мислех, че е за добро, и чувствах облекчение. Но в нощта на бдението ѝ бях изненадана колко горчиво плачеха всички.

— Само да ни беше казала по-рано, че е толкова зле — хлипаше Мама — сигурно можеше да се направи нещо. Никога не съм познавала такова добро момиче. Тя винаги се подчиняваше и просто отиваше тихо да заработи прехраната си. Всички трябва да научите този урок от нея!

— Значи ти ще си доволна, така ли — отвърна Карута — ако всички ние работим до смърт като Такеми? — После се обърна към мен и каза: — Що за съдба я е довела на този свят? Тя беше пожертвана първо от родителите си, а после и от тази алчна вещица. Чудя се дали през целия си живот изобщо се е наслаждавала на нещо! — Ти какво зяпаш така, Ниска? Дори не плачеш!

Можеха да ми викат, но Такеми бе отишла там, където винаги е искала да отиде. Най-после бе намерила покой, защо тогава всички продължаваха да плачат? Всичко това ми се стори много странно.

ГОРЕЩАТА ЮТИЯ

След смъртта на Такеми Карута се държеше доста странно. Преди това тя никога не се бе връщала у дома пияна, но сега го правеше всяка вечер.

— Как може човек да живее честно в свят като този? — повтаряше тя. И след като ѝ кажехме, че часът е само десет или някъде там, тя дърпаше завивката над главата си и заспиваше. Мама беше бясна и се опитваше да я измъкне от леглото и да я накара да стане, но тя казваше: — Лошо ми е, не мога да помръдна.

Мама беше толкова ядосана, че веднъж напъха една снежна топка в предницата на кимоното ѝ, а накрая го свали от гърба ѝ.

— Ти, Ниска, и ти, Хамако, напълнете легена с вода. Смятам малко да я поохладя и да ѝ върна здравия разум.

Накара ни здраво да държим легена, докато тя сграбчи Карута за косата и натика лицето ѝ във водата. Но както и да я малтретираха, Карута просто се отпускате и отказваше да се съпротивлява или да вика. Взираше се в Мама с гневен пламък в очите, а аз, разтреперана от страх, чаках Мама да си тръгне. После се засуетих около Карута и я питах дали я боли и дали иска да си облече кимоното. Тя ме взе в ръцете си и нежно ме прегърна.

— Аз съм добре. Не се безпокой — но се задушаваше от ридания. По ходилата ѝ имаше много малки белези от изгаряне. Там Мама си беше гасила цигарите.

Една нощ, докато спях, ме събуди Шизука.

— Ниска! Ставай! За любимата ти Карута става страшно!

Все още полузаспала, изтичах на втория етаж. Мама държеше стъпалата на Карута и притискаше към тях горещата ютия. Карута скърцаше със зъби и яростно се взираше в Мама. Без да се спра да помисля, аз сляпо се втурнах към Мама, пиццейки с все сила. В същия миг тя изкрещя:

— Млъквай! — и ме удари с длан по гърба.

Татко беше точно зад мен. Неволно извиках:

— Помогни ми! Моля!

Очите на Мама бяха изцъкдени от гняв, когато изведнъж тя ме блъсна надолу по стълбите. О, не! Това беше първата ми мисъл, а после мозъка ми прониза звукът на чупещи се в крака ми кости.

Когато дойдох на себе си, бях в болнична стая. Чувствах ужасна болка в десния крак и нададох агонизиращ вой. Карута седеше на леглото ми и долепи устни на ухото ми.

— Без значение какво ти правят — шепнеше тя — единственият начин безпомощни хора като нас да се съпротивляват, е да не се противят. — Не беше нейният крак, затова тя можеше да говори такива щастливи глупости. Но мен толкова ме болеше, че не можех да търпя. Докторът дърпаше и после натискаше, сякаш се опитваше отново да слепи счупените кости. Просто не можех да понасям повече болка и се развиках:

— Дърт шарлатанин такъв! По-добре ми извий врата и да се свърши!

Карута идваше при мен всеки ден, но освен нея всички други ме бяха изоставили. Към крака ми бе привързана шина. Имах четирийсет градуса температура и лежах там сама, търпейки болката. До мен висеше звънец, който можех да достигна, и излизайки от стаята, сестрата каза:

— Ако имаш нужда от нещо, позвъни.

Мисля, че беше на четвъртия или петия ден, след като ме бяха приели в болницата. Събудих се посред нощ, защото ми се пишкаше. Би трябвало сестрата да ми помогне, но тя не изглеждаше много мила и винаги правеше физиономии. Естествено, на никого не му е приятно да се грижи за нечий чужд задник, но... Както и да е, направих всичко възможно да устискам, но беше безсмислено. Не можех да ходя, така че нямаше какво друго да сторя, освен да събудя сестрата. Опитах се да намеря звънеца, но него го нямаше. Огледах се наоколо и го видях да виси на стената, осветен от слабата светлина на лампата. Не можех да го стигна, без да се изправя. В коридора имаше леген за миене и си помислих, че сигурно ще мога да се добера до него. Местейки десния си крак с две ръце, седнала на пода, бавно се завлачих към вратата. Но на половината път всичко свърши. „Пак ще ми се карат.“ Примирих се и се повлякох бавно обратно към леглото си, изпълнена със самообвинения и неспособна да удържа сълзите си.

На следващата сутрин сестрата разкри всичко.

— Колкото и да е късно, ако ме събудиш, аз ще дойда — каза тя, без да спомене, че е забравила да остави звънеца там, където да мога да го стигна. Търкаше рогозките на пода, изцяло подгизнали от урина, със злостна енергия.

След това аз реших да ям само сутрин, а следобед — никога. Ако изядях нещо, щеше да ми се допие вода и после да понасям неприятните последствия посред нощ. Всеки път, когато Карута идваше да ме види, ми купуваше по нещо, но аз дори не го опитвах.

БЕЛЕГЪТ

Разказах на Карута за ужасното ми преживяване, но единствената ѝ реакция беше небрежното „О, така ли?“, след което тя си тръгна за вкъщи. Но в средата на същата нощ ме събуди тихо.

— Малък жерав, все още ли ти се живее на този свят? Мислех си да те взема със себе си и да умрем заедно.

— Ако ти ще умираш, тогава ще умра и аз — рекох ѝ.

Тя развърза своето *оби*, привърза ме към гърба си и заедно поехме към езерото Сува. Нямаше вятър; клоните на върбите, очертаващи брега, бяха неподвижни, водата — черна и спокойна.

Изведнъж аз казах:

— Не в езерото Сува. Навсякъде другаде става, но не и в езерото Сува.

Упорито настоявах да го направим по моя начин и се разплаках. Разправяха, че в езерото Сува живее дракон, и всеки, който се удави там, ще бъде разкъсан и тялото му ще се носи по повърхността. Страхувах се от дракона. Каквато си бях невежа, вярвах, че там наистина има дракон.

— Добре тогава. Щом имаш такова извинение, да опитаме на релсите. — В агонията на нерешителността тя събу дървените си сандали и ги хвана в ръка. — Ако побързаме, ще успеем за влака в дванайсет и пет за Токио — и се отпрати към железопътната линия. — Когато умираш на релсите, нали знаеш, не трябва да гледаш назад. Ако погледнеш назад, ще си изпуснеш нервите. — Бързаше все повече и повече. Дори и днес не мога да забравя колко бях ужасена. От онова излизащо от катранения мрак черно чудовище с едно светещо око. Издигайки гласа си до рев, то летеше срещу нас.

Отново се оказах страхливка. Имах намерение да се самоубия, но когато се замислих за връхлетелия върху тялото ми влак, се почувствах ужасно. Карута стоеше тържествуваща на релсите, все още задържайки ме на гърба си. Започнах да ритам и да се боря.

— Карута, спри! Моля те! Бягай! Страх ме е! Не!

А тя стоеше там неподвижна, сякаш мечтаеше. Дали се освести от писъците на полудялото създание на гърба си? В последния момент скочи от релсите. В същия миг в лицето ме удари силна въздушна вълна и черната машина изрева и разлюля телата ни, профучавайки покрай нас. Карута сигурно се бе спънала. Тя падна, а аз все още бях на гърба ѝ и болката в болния ми крак накара главата ми да запулсира. Когато влакът се отдалечи, Карута заговори меко:

— Прости ми, Малък жерав. Не го направих просто защото исках да умра, а защото ми беше толкова мъчно за теб, дете си болна заради мен и си оставена сам-самичка, и страдаш по този начин. Аз се мъча от години и накрая взех своето решение. Но щом ти не искаш да умреш, нямам причина да те убивам. Ще изкарвам колкото мога повече и ако има дори и един *сен*, който мога да скрия от Мама, ще го направя. И ще го спестявам за теб. Ще давам по нещо на сестрата, за да се старее да ти е по-добре, пък дори и съвсем малко по-добре. — Докато говореше, пристъпваше тежко по замръзалия път обратно към болницата. Беше на осемнайсет години, аз — на дванайсет.

Бяхме се измъкнали от болницата тихомълком, така че никой никога не разбра какво сме щели да направим. Но от падането кракът ми се влоши още повече и за цял живот ми остана един огромен грозен белег. Много се срамувах от белега, затова, предполагам, развих комплекс за малоценност.

На следващия ден вдигнах висока температура и докторът озадачено поклати глава.

— Странно — отбеляза той. — Странно.

Раната толкова ме болеше, че пулсираше с всеки удар на сърцето ми. Три дена мълчах, но после вече не можех да търпя и се оплаках. Лекарят свали пластира.

— По дяволите. Инфектирала се е — беше толкова озадачен, че чак да ти домъчнее. След това изпратиха да повикат господарката на Такеноя.

НАУЧАВАМ СИ ИМЕТО

Не знам какво бяха решили тогава, но извикаха истинската ми майка и ме приеха в болницата на Червения кръст в Сува. Направиха рентген, мина още един ден и после една сестра ме отнесе на ръце в операционната зала. Сърцето ми биеше силно и колкото и да стисках зъби, не можех да ги удържа да не тракат, докато си представях болката, която щяха да ми причинят. Усещах неконтролируемо желание да пишкам. Чувах как лекарят ядосан крещи пред залата. Да ампутира единия крак — не може да поеме отговорността — защо не са я довели по-рано — момичето осакатяло заради безотговорността на родителите си. Нервите ми така се бяха изопнали, че сякаш усещах гласа му да пулсира в главата ми.

Упоиха ме и след това не помня нищо. Когато дойдох в съзнание, кракът ми беше бинтован. През нощта кървеше ужасно. Под него бяха сложили пет пласта вестници и лист намаслена хартия; всички те бяха станали лепкави от кръвта. На по-другия ден смениха превръзките. Те прасяха, докато ги сваляха, вероятно защото кръвта беше много изсъхнала от горещината на треската ми. Агонията ме караше толкова да се гърча, че на следващия ден сестрата ми даде парче марля.

— Сложи си го в устата и хапи — каза ми тя. — Ако викаш, лекарят ще се подразни и ще те заболи още повече.

Щом докторът влезе в стаята, реших да изчакам реда си с нощница, вдигната над главата ми.

На четвъртия ден майка ми каза:

— Ако не се върна на работа, всички у дома ще гладуват. Повече не мога да остана при теб. Вкъщи ме чакат един инвалид и четири деца. Помолих сестрите да се грижат за теб, затова прави каквото ти кажат и се постарай да им се харесаш.

И тя си отиде вкъщи. Разделихме се, преди да успее поне веднъж да й кажа „мамо“.

В стаята имаше шест легла и петима пациенти. Детето точно до мен беше момче горе-долу на моята възраст, за което се грижеше баба му. А пък до него лежеше някой, за когото се грижеха ту една старица,

ту един старец. Този човек, казваха, бил в болницата вече от единайсет години. Цялото му тяло било покрито с белези от периостит и не можел да се движи. Използваше малко огледалце, за да погледне онова, което иска да види. Човекът в леглото зад моето пък отишъл да помага да влачат „свещения стълб“. Той паднал върху него и му размазал глезена, след което се налагаше да му ампутират крака. Но казваха, че той все още храни надежда нещо да може да се направи, а и жена му беше при него. Свещеният стълб е дънер, към който прикрепят голяма котва, и го влачат през града веднъж на всеки седем години по време на Фестивала на светилищата в Сува. На другия до него бяха махнали единия бъбрек, но той не се възстановяваше добре. Олюляваше се несигурно и все подрънкваше на очукана стара китара.

Всички ми съчувстваха, както бях изоставена и съвсем самичка, и бяха много мили с мен. Сестрите ми бършеха лицето с топла кърпа сутрин, помагаха ми да се храня и ако имаха време, ми решеха косата, доста поизраснала през това време. След около десетина дни температурата ми сутрин спадна до нормалната и аз с удоволствие отново и отново разлиствах книгите с картинки, които ми даваше детето от съседното легло.

Доктор Ишии каза, че с вдигнатата над главата нощница и стърчащия напред крак изглеждам като щипок. Щипоците, каза той, се заравят в калта, когато усетят опасност. Така че започна да ми вика „Щипок“. Точно доктор Ишии ме бе лекувал в деня, когато ме приеха, пък аз го бях засипала с всички възможни обиди.

— Ох! Стига! Махни си ръцете от мен, шарлатанино! Идиот! Ще ти издера очите, некадърнико!

Останалите в стаята се шегуваха с този случай, като казваха, че доктор Ишии е заместник-директор на болницата и много способен лекар.

Случи се така, че един ден доктор Ишии дръпна нощницата и каза:

— Хайде, Щипоче! Не се крий. Покажи ни лицето си!

Аз дърпах нощницата с двете си ръце.

— Днес не те боли, нали? Е, добре, имам нещо дребно за теб — за да не плачеш — затова дай да погледнем, а?

Но аз стисках здраво нощницата и отказвах да се покажа. Сестрата се обади:

— Сега бъди мила! Докторът казва, че ще ти даде бонбонче, нали се сещаш.

При тези думи аз рязко вирнах едната си ръка и той сложи бонбона в протегнатата ми длан.

— Знаеш ли, това докторът не го е правил никога преди — продължи сестрата. — Ти си голяма късметлийка, госпожице Масуда.

Думите „госпожица Масуда“ направо ми спряха дъха. Значи името ми не беше „Бавачка“, нито „Жерав“, нито „Ниска“. То беше Масуда. На дванайсетгодишна възраст, едва след като дойдох в тази болница, за първи път чух името си.

ЖЕСТОКИ ПРАВИЛА

Новата година дойде и си отиде, а аз станах на тринайсет. Ден след ден кракът ми оздравяваше. Всички се суетяха около мен и аз нямах никакви грижи. Отделението за бедни в болницата за мен беше рай. За първи път в живота ми към мен се отнасяха като към човешко същество. Макар и да ме болеше, отчаяно исках да остана тук още малко.

Човекът, чийто крак бе смазан от Свещения стълб, най-накрая се предаде и позволи да ампутират крака му. Тъй като му бил увреден само глезенът, казваше той, може би щяло да е достатъчно да му отрежат крака под коляното. Но каква полза от половин крак? Само щял да му пречи, така му казали, и го отрязали до бедрото. Когато се върна от операцията само с един крак, майка му и жена му заплакаха горчиво.

Един ден неочаквано се появи онее сан Карута.

— Прости ми! Толкова се безпокоях за теб, но Мама каза, че ти вече нямаш нищо общо с нашия дом, затова ми е забранено да те посещавам. За днес имах един клиент, но той влезе да гледа някакъв филм. Аз се престорих, че отивам до банята, и се изплъзнах. Съвсем сама ли си? Никой ли не се грижи за теб? — попита тя. — Какъв ужас! На такова противно място! — продължи тя със съчувствие.

Казах й, че всички са много добри с мен, че мястото си е много хубаво.

— През това време успях да събера малко пари, без Мама да разбере — и тя пхна в ръката ми три йени. После избяга навън. Никога преди не съм имала собствени пари и нямах представа какво да правя с тях. Това ми се стори доста смущаващо.

Мъжът с ампутирания крак погледна подир Карута и ме попита:

— Тя е твоя по-голяма сестра, нали?

Не знаех как да му отговоря най-добре.

— Да, но не ми е истинска по-голяма сестра, а просто моя онее сан.

— Тогава каква е връзката помежду ви? В един дом ли живеете?

И по този начин найаве излезе фактът, че аз бях новачка. Всички говореха едни и същи неща.

— Колко жалко, че това сладко дете трябва да стане гейша! Де да можехме да сторим нещо! А дори и теб са приели в отделението за бедни — какъв ужас!

И станаха дори още по-мили с мен отпреди.

Шест дни по-късно бях преместена в отделна стая с рогозки на пода. За мен идваше да се грижи и една възрастна жена.

— Защо ме преместиха — попитах сестрата — щом искам да остана там, където си бях?

— Нямам нищо общо с това. Заповед от дирекцията.

Предполагам, че е било заради различното им служебно положение, но и сестрата беше различна — и много груба. Накарах я да извика сестра Кобаяши от предишната ми стая.

— Защо ме оставиха самичка? Да не е, защото пречех на всички? Нали знаете, че никога не съм издала нито звук! И дори когато ме лекуваха и ми биеха инжекции, не издавах нито звук, нали така? Моля ви, върнете ме обратно там, където бях преди!

— Ти си добро момиче. Но от сега нататък си в платеното отделение. Там, където беше досега, е за хора, които не могат да си плащат.

— А аз как ще плащам? Дори и да мога да платя, моля ви, нека да остана там, където бях преди. Моля ви, помолете директора на болницата от мое име!

— Не мога да постъпя така. Такива са правилата. Ще идвам да те виждам, когато имам свободна минутка, затова бъди добро момиче точно каквото беше и преди.

Но аз бях щастлива там, където бях преди! Защо трябваше да имат такива правила? Ами парите! Именно защото имах някакви пари, ми бяха ограбили удоволствието от тях. Донякъде така изглеждаше според мен ситуацията и аз бях горчиво разочарована. Човекът с китарата щеше да получава сладки кексчета от вкъщи и каза, че ще ми даде някое и друго! Скоро щяха да изпишат мъжа с ампутирания крак и той беше обещал да ми даде вазата и цветята от нощното си шкафче! Всичко, което очаквах, изчезна като сън.

Всяка сутрин и всяка вечер старата жена, която се грижеше за мен, извиваше тяло, размахваше ръце по странен начин и пееше

монотонно:

— Очисти ни от злото! Освободи ни, умоляваме те!

Караше ме и аз да правя същото. След като тя се грижеше за мен, дори ми бършеше дупето, си помислих, че е най-добре да не наранявам чувствата ѝ. Лежейки в леглото, се опитвах с всички сили да правя като нея.

След като минаха няколко дена, дойдоха Мама от Такеноя и онее сан Карута и загадката за това, как щях да съм в състояние да плащам, беше разрешена. Карута бе взела пари назаем срещу продължаването на договора си; тя плащаше сметките в болницата. Усецах как бремето на добрите ѝ намерения се стоварва тежко отгоре ми.

ОТДАВАМ СЕ НА ИЗКУСТВОТО

Петте ми месеца в болницата изтекоха и аз се върнах в Такеноя. Това, че се върнах с два крака, дължах изцяло на доктор Ишии. В Такеноя онее сан Хамако бе приела професионалното име Темари и бе започнала работа като чиракуваща гейша срещу половин възнаграждение. Всичките ми по-големи сестри казваха едно и също:

— Все още си имаш два крака! Научихме от Мама, че са щели да ампутират единия ти крак. Значи наистина е вярно, че в големите болници има добри лекари.

— Но Мама е наистина ужасна. Да те изостави така, след като си е помислила, че вече няма да си ѝ от полза. После, когато реши, че може да изкара още нещо от теб, те презорва почти до смърт! Някой ден ще си плати за всичко това, ще видиш.

Говореха така, опитвайки се може би да ме успокоят или да си изкарат яда. От всички най-искрено се радваше Карута.

— Скъпа Жерав! Нека от сега нататък да сме щастливи заедно. Ти и аз сме истински сестри — тя ме прегърна през раменете и проля няколко сълзи.

Кракът ми беше малко изкривен и имаше голям белег, но аз нямах проблеми с отиването и връщането от училище. Вече не се задоволявах с наивните мисли за това, колко ще ме е страх, ако ми се скарат, и колко ще боли, ако ме ударят. Бях напълно завладяна от желанието да изуча своето изкуство, да стана обучена гейша и да помогна да се изплатят допълнителните години, с които Карута бе удължила договора си. Разбира се, дори когато започнех да ходя по тържества, докато съм на „пълна такса“, всичко, изкарано от мен — без значение колко — щеше да отива в дома на гейшите и нито грош нямаше да отиде за намаляване на договора ѝ. Но тогава още не знаех това. Да стана обучена гейша — това и само това беше най-искреното ми желание. Докато вървах по пътя, докато си лежах в леглото, извивах тяло и движех пръсти, твърдо решена да не забравя стъпките на танците и упражненията на шамисена.

ГЛАВА 3
ПОМЪДРЯВАНЕТО НА ГОСПОЖИЦА
НИСКА

„ПЛИТКАТА РЕКА“

През пролетта на четиринайсетата ми година направих дългоочаквания си дебют като ученичка, а по-голямата сестра Темари стана обучена гейша. Сега трябва да обясня как работеше системата на гейшите по онова време.

Когато те продадат, приблизителната ти стойност се изчислява в *тама*, което означава „скъпоценни камъни“ — евфемизъм, използван, за да се опишат единиците, в които се смята възнаграждението на гейшата. В най-добрия случай то ще е сто йени, макар че обикновени създания като мен получаваха само трийсет йени. По онова време едно *шо* (1,8 литра) чистен ориз струваше някъде между двацет и двацет и два сена, колкото и чифт чорапи *таби*, доколкото си спомням. Така че в днешни пари това означава, че аз бях продадена за около 20 хиляди йени.

Първоначално новите изучават изкуството си, упражняват се в дома на гейшите, хранят ги и ги обличат. Когато станеш ученичка, започваш да ходиш по тържества, наречени *зашики*, където танцуваш и сервираш саке, но не оставаш за през нощта. Възнаграждението ти, наречено *гьокудай*, е само наполовина, *хан*, и по тази причина ученичките са известни като *хангьоку*.

Когато станеш квалифицирана гейша, има изпит, на който присъстват учителките по танци и по шамисен, Мама и по-големите сестри от твоя дом за гейши, главата на асоциацията на гейшите, полицията и представители на службата по регистрация на гейшите. Когато те продават, като свидетели присъстват също от полицията и някой от службата по регистрация.

Двете години, след като направиш дебюта си като квалифицирана гейша, са за „пълната такса“, *маругакае*: всичко, което изкараш, и възнагражденията, и бакшишите, отиват в твоя дом. А той продължава да ти осигурява облеклото и храната. Още две години си „на бакшиши“, *гошугидори*, защото домът на гейшите получава възнагражденията ти, но бакшишите запазваш за себе си. Ушиват ти

официално кимоно, но всекидневното облекло трябва да си осигуряваш сама.

Продължителността на договора на една гейша се определя още когато я продават. Нормалното е десет години и след като те изтекат, работиш още една година, за да покажеш благодарността си. След това си съвсем свободна, но най-често продължаваш да работиш за своя дом за гейши. Запазваш си възнагражденията и плащаш на дома за стаята и храната плюс отплата за възнагражденията, получавани заради името на дома. Но повечето момичета биват откупувани от някой патрон веднага след като станат квалифицирани гейши и често стават любовници на патрона, неговата „Номер втори“. Всяка гейша на възраст над двайсет години се смята за „стара кошница“. Всъщност няма много такива.

Всичко това е под формата на двустранен договор, което означава, че ако си популярна и се продаваш добре, домът за гейши печели пари, а иначе губи. Момичетата, които не се продават добре, „сменят посоката“, както се казва, и бързо биват продадени на друг дом за гейши.

Възнагражденията се предават от ресторантите на службата по регистрация на гейшите и оттам постъпват в дома за гейши. Плочки с имената на всички гейши висят в регистрационната служба, подредени по степен на популярност. От едната страна са „свободните“, от другата — „ангажираните“, от което личи коя гейша е на разположение. Ресторантите не викат гейшите направо от домовете им. Всичко трябва да мине през регистрационната служба.

В деня на моя дебют облякох най-хубавите си дрехи и обиколих града с рикша, за да се обадя в ресторантите и хановете заедно с представител на службата по регистрация и с Мама от Такеноя.

Когато започнах да ходя по тържества, повече се страхувах от по-възрастните гейши, отколкото от клиентите. Стига някоя от тях да те погледне и да каже:

— Тази тук е доста самоуверена. Я да я смъкнем с едно-две стъпала надолу! — и се започваше. Имаше най-различни начини да се подиграват с теб в разгара на тържеството. Песента „Плитката река“ беше един от най-обичаните начини да тормозят ученичките.

*Ако реката е плитка,
вдигни поли до глезени,
но ако стане по-дълбока,
тогава пояс развържи!*

Ти танцуваш, докато по-възрастната гейша пее. После, на последния стих, подскачаш, разтваряш кимоното си и се завърташ.

— Какво? Това ли е най-доброто, което можеш? — казват по-възрастните гейши и убеждават клиентите да се съгласят с тях. — Сега да видим как ще го повториш.

Клиентите бързо се съгласяват. И след като веднъж зловният поглед те е набелязал, си принудена да го направиш отново — два или три пъти, или дори повече. Повечето момичета избухват в сълзи. Заради онзи грозен белег на крака си аз се чувствах много по-неловко, но бях твърдо решена никога да не плача. Сърцето ми беше водовъртеж от срам и унижение; чувствах, че съм в състояние да пролея кървави сълзи. Но ако рухнеш и се разплачех в подобна ситуация, това само ще забавлява хората, които се опитваха да ме измъчват. Затова отговорях с мрачна усмивка, която сякаш казваше: „Ако искате точно това, ще ви го дам толкова, колкото ви се ще!“. След като разбраха, че няма да мине, опитаха с друга тактика.

— Чух от господарката на Такеноя, че ти викат „Ниска“. Искам да знам защо!

Правех се, че не разбирам какво искат да кажат, и кимах в знак на съгласие. Може и да изглежда така, сякаш бях решила никога да не се съпротивлявам, без значение какво ще ми сторят, но може и да е било просто защото нямах куража да протестирам, тъй като от най-ранно детство бях привикнала, отчасти несъзнателно, да превивам гръб. Казват, че всички живи същества, чак до най-малките насекоми, имат свои начини за оцеляване. Дори и най-дребната гъсеница знае как да се маскира, за да оживее: придобива цвета на дървото, прави се на малко клонче и...

Хората казваха, че съм глупава, така че аз се държах по съответния начин, не си позволявах да проявявам чувствата си, не противоречах на другите, правех се, че не забелязвам, когато се

случеше нещо неприятно, разговарях учтиво за онова, което, изглежда, се харесваше на хората.

Когато видех, че някоя гейша държи на клиента си, изчаках момент, когато наблизко нямаше никого, и казвах нещо от типа:

— По-голямата ми сестра постоянно говори за вас, нали знаете. Сигурно наистина ви харесва. И аз ви харесвам! Но сестра ми ви харесва много повече от мен. Предполагам, така се чувства човек, когато е влюбен?

После го заслепявах с голяма, невинна усмивка. След като всички бяха убедени, че нямам кой знае какво в главата, ме вземаха на сериозно и наистина бяха доволни. Клиентът казваше на по-голямата ми сестра. Тя се чувстваше поласкана и започваше да ме взима със себе си по тържества. И не след дълго всички тези усилия започнаха да носят плодове. Аз станах популярна.

ТАЙНОТО МЯСТО

Темари, след като дебютира като квалифицирана гейша, винаги ядосваше клиентите си и създаваше проблеми. Зарязваше клиентите в ресторанта и тичешком се прибираще в дома. После идваше някой и се опитваше да оправи нещата. Мама побесняваше и изпращаше Темари обратно в ресторанта. След като тя отдавна вече трябваше да е пристигнала, от ресторанта идваше ново напомняне. И накрая тя изобщо изчезваше. Мама трепереше от гняв, но нямаше какво да стори. Най-после се разкрещяваше:

— Тая малка кучка! Обзалагам се, че е избягала. Може би трябва да съобщя в полицията.

Нахвърляше се върху всекиго, който се случеше наблизко. В парализирания от страх дом всички се изпокривахме кой където свари и правехме всичко възможно да не ѝ попаднем пред погледа. После, след час или по-късно, от ресторанта идваше съобщение, че Темари току-що е пристигнала. Собственичката на ресторанта също беснееше и ядно се оплакваше на Мама:

— Никога преди не съм стигала дотам да задържам клиентите си. Ще съм ти благодарна, ако оттук нататък обръщаш малко повече внимание на твоите момичета!

Да бъдеш включена в черния списък на някой ресторант, беше огромна загуба за всеки дом за гейши, а и беше унижително. Мама поизчакваше в нея да се посъбере още злоба:

— Ще ѝ отровя живота, като се прибере довечера! — казваше тя.

Но Темари беше момиче, което знаеше как да се справя със ситуацията. В такива нощи тя не се прибираще. На другия ден, след като се бе върнала и бе изслушала всичко за събитията от предишната нощ, тя ни разказваше своята версия, понякога изпъстряйки я с фрази от неприлични истории.

— Каква досада! Как го ненавиждам тоя мръсник, дето имах среща с него снощи! Той е мой патрон, откакто направих дебюта си, но... Има купища пари, но има ли значение колко са му парите, един

отвратителен мъж си е отвратителен. Искях да си помисля насаме и посред нощ се измъкнах и отидох на тайното ни място.

За тайното място знаехме само тя и аз, само ние двете. От двете страни на улицата, която водеше от гарата към главната порта на замъка Сува и по цялото си протежение пресичаше старите крепостни валове, се издигаха огромни японски брястове. Сред тях имаше едно много голямо, израсло малко накриво в основата на дънера. От времето, когато бяхме новачки, обичахме да се катерим по него и да се крием сред плътната корона.

Темари изчезваше горе-долу по веднъж на два месеца. Дори да бях на някое тържество, щом чуех, че е изчезнала, тичах право при кривия дънер и я повиквах меко.

— Ти ли си, Малък жерав? Мама пак ли е ядосана?

— Онее сан! Слизай!

— Добре съм си. Просто сега трябва да поплача. Качи се горе. От тази височина Сува изглежда прекрасна. Красива е, направо е красива! Искам да ти я покажа.

Връзвам отзад дългите ръкави на кимоното си и се изкатервам. Но сега съм много по-претенциозно облечена, отколкото когато бях новачка, затова не мога лесно да стигна до горе. Когато се озовавам там обаче, трябва да призная, че гледката е великолепна. Светлините на града просветват през листата, хората се движат насам-натам като ситни мравки. Виждат се руините на замъка. Отвъд зданието Катакура проблясва водата на езерото. Забравих, че бях дошла да прибера Темари, и почти занемях.

— Хубаво е, нали? Тъгата, болката — всичко изчезва. От сега нататък, когато усетиш, че имаш нужда, изкатери се тук и си поплачи. Според мен, когато ти е тъжно, трябва да се изкачиш някъде нависоко и да погледнеш отгоре на света.

Тя беше права. Усещането наистина беше зашеметяващо — освен трудността от изкачването нагоре и слизането надолу.

Тази вечер отсъствах от тържеството за около половин час. Собственичката на ресторанта здравата ни се накара, но Мама не беше толкова строга към мен, колкото очаквах.

— И какво точно сте намислили вие двете? Изглеждате толкова сияйни и доволни от себе си! Аз едва ли ще се осмеля отново да си

подам носа в този ресторант. Само да сте посмели да ме изложите още веднъж и ще отпечатам на лицата ви горещата ютия!

И с това всичко свърши. Навикваха ни толкова често, че бяхме обръгнали и не обръщахме никакво внимание на поредната заплаха. Когато бяхме новачки, тя ни го изкарваше през носа и за най-дребното нещо, но сега се разминавахме само с кавга. Що се отнася до мен, дори да не ме набиеха, не го смятах за наказание; бях нагла.

От гледната точка на Мама моята популярност сигурно много я изненадаваше. Сякаш на зверчето, което бе измъкнала от глутницата, са му порасли крила и е полетяло в небето. Без значение дали си красавица или не, след като се понамажеш с малко белило — стига лицето ти да не е нещо криво — ставаш почти толкова хубава, колкото и всяка друга. Дали се продаваш или не, изцяло зависи от собствените ти усилия.

Мама се държеше топло с онези, които бяха популярни, и студено с онези, които не бяха. В отношението си стигаше до крайности. Много рядко сутрин ни добавяше по едно яйце към супата, но ако някоя нямаше ангажимент предната вечер, не получаваше яйце.

— Ти снощи не си работила, така че не си уморена тази сутрин, нали така? — казваше тя пред всички.

В такива случаи по-големите сестри мърмореха ядно зад гърба ѝ:

— Едно нищо и никакво яйце! Кой пък е умрял за него? По-скоро бих го размазала в лицето на Мама!

Но никоя не беше достатъчно смела да го изрече в нейно присъствие. Аз получавах винаги яйце, затова предполагам, че съм била едно от популярните момичета.

Времето минаваше и един ден онее сан Шизука, чието любимо занимание бяха разказите за Зенигата Хейджи, беше откупена от родителите си. И тъй като бяха дошли истинските ѝ родители, не можеше да се направи нищо. Дори Мама нямаше власт да го предотврати. Но това не означаваше, че сега Шизука можеше да си тръгне свободно. Като новачка тя е била продадена за десет години срещу 100 йени. Добавете към това разходите по нейното обучение и храната и тя трябваше да бъде откупена за около 250. Но сега вече тя беше напълно квалифицирана гейша, можеше да бъде продадена на друг дом, където би струвала около 300, може би дори 350 йени. Каквато и да беше цената, значителна част от тези пари в крайна

сметка щеше да влезе в кесията на родителите ѝ. Навремето те сигурно са били много притеснени финансово, за да продадат собственото си дете. Но родители, веднъж изтъргували детето си за пари, ще продължат да се опитват да изкарат по един или друг начин пари от него. Веднъж научили, че дъщеря им е станала квалифицирана гейша, дори и да не искат да я продават отново, със сигурност ще се появят веднъж-дваж, за да измъкнат още малко пари, удължавайки договора ѝ.

СЛЕДВАЩАТА НОВА

Спомням си, че първият новогодишен ден, след като станах чирачка, беше особено пищен. Беше 1940 година или някъде там. Големите градове в Китай падаха един след друг и всички ние бяхме въодушевени като при факелно шествие по време на фестивал. Това сигурно е бил и апогеят на японския икономически просперитет.

В квартала на „цветята и върбите“ Новата година беше изключително красива. Всички носеха подходящи кимона с черни поли, бели чорапи *таби* и черни лачени сандали. После подгъвахме отляво кимоната, за да може алената долна риза да проблясва при всяка крачка, както и нежно да се залюлеят сложните японски прически. Пред дома за гейши, в който имаше пет такива красавици, се подреждаха пет рикши и момичетата тръгваха да обикалят града, за да поздравят патроните си за Нова година. Патроните пък денонощно организираха шумни тържества. Сумите, похарчени през тази първа седмица, докато още стоеше украсата от борови клонки, бяха невероятни. През този активен период и дори и след Нова година работех най-усилено, за да изкарам колкото може повече.

Дойде пролетта и в Такеноя продадоха поредната новачка. Когато я мярнах на входа, тя беше облечена в чисто ново муселиново кимоно и дървени сандали с червени каишки. Защо продаваха едно толкова добре облечено момиче? Стори ми се много странно. Но когато всичко беше приключило и момичето, застанало на входа, гледаше как баща ѝ изчезва от поглед, ме шокира промяната във външния ѝ вид: сега тя изглеждаше още по-дрипава дори и от мен, когато пристигнах в дома.

Тя ме усети зад гърба си и извърна лицето си към мен. Очите ѝ бяха плувнали в сълзи, когато вдигна умоляващ поглед. Усмихнах ѝ се, сякаш за да кажа: „Не се страхувай от мен“. Бедничката! Ще се грижа за теб, обещавам. В този миг някъде в сърцето си аз ѝ дадох тази клетва.

— Изкъпи я! — нареди ми Мама и докато я къпех, научих всичко за нея.

Името ѝ беше Мичико. Беше четиринайсетгодишна, току-що завършила началното училище. Дрехите, които носеше при пристигането си, били заети от една съседка; баща ѝ ги отнесъл обратно, така каза тя. Мичико беше облечена със същите дрехи, които носех аз като новачка. Мисълта, че е обречена да изстрада същите унижения, които понасях аз, ме изпълни с жалост. Днес тя още не знаеше нищо, просто се чувстваше самотна. Но от утре щеше да се започне: ден след ден да изгаряш от болка, да се криеш на някое тайно място, за да се наплачеш. Исках да ѝ помогна, колкото беше по силите ми.

По това време Такечио беше изработила договора си и плащаше на дома за това, че използва името му. Такечио обичаше да властва над другите, така че Мичико бе обречена на тормоз. След като аз вече бях станала ученичка и започнах да се продавам, никой не можеше да ме малтретира. От своя страна аз пък винаги бях готова да се подчиня на всекиго; просто работех с всички сили, за да изкарвам пари.

След пристигането на Мичико, когато бях на тържество и ме изпращаха да отида и да взема цигари от тютюнджийницата за всички, включително и за по-възрастната гейша, ако успееш, скривах една кутия в ръкава си. Когато посред нощ Такечио изпратеше Мичико за цигари, аз ѝ давах кутията и казвах:

— Ето, вземи тези, разходи се до тютюнджията и се престори, че си ги купила, а като се върнеш, ѝ ги дай!

А ако бях обиколила две или три тържества, винаги успявах да изкарам пакетче — две шоколадови или карамелени бонбони. Когато си ученичка и някой клиент ти каже: „Ще ти купя каквото си поискаш. Какво желаете?“, дори и на шега никога не бива да казваш, че искаш пръстен с диамант или нещо толкова скъпо. А с възможно най-сладкия си глас трябва да отговориш „пандишпанова торта“ или „шоколад“ — или клиентите изобщо няма да са доволни. Всички шоколадови и карамелени бонбони, които ми купуваха по този начин, давах или на малката Фуса, бавачката у фризьора, или на Мичико. Малката Фуса сигурно е гладна, мислех си аз, спомняйки си как бях постоянно гладна, докато бях бавачка.

По същото време имаше един много странен клиент, който твърдеше, че е Сайго Такамори^[1]. Наричахме го „Господин Сай“. Той нито веднъж не повика напълно квалифицирана гейша, но понякога

наемаше две или три ученички, водеше ни в универсалния магазин „Широкийа“ и ни купуваше нови яки за долното кимоно или украшения за косата. Перчеше се с нас из града посред бял ден, а когато имаше конни надбягвания, ни натъпкваше в кола с шофьор и ни водеше на хиподрума. Никога не залагаше за себе си, но изпитваше огромно удоволствие да залага от наше име. Появяваше се приблизително веднъж месечно и аз не пропусках да си поискам червени *таби* за зимата или каквото смятах, че може да се хареса на малката Фуса.

[1] Генерал Сайго Такамори (1827–1877) — известен държавник от периода Мейджи (1868–1912). — Б.пр. ↑

ГЕЙШАТА, КОЯТО СПИ С ВСЕКИ

Към края на годината дойде нова гейша. В деня на пристигането ѝ в Такеноя Татко я попитал:

— Как ти е името?

Казаха ми, че тя просто свила рамене и отвърнала:

— Име ли? Нямам име. Мислех, че вие ще ми дадете име.

Тя направи своя дебют под името Сенари, но още от вечерта, когато пристигна, започна да спи тук и там, навсякъде и почти не се прибираше в дома. За гейша, която спи с всекиго, казвахме, че „се хвърля в леглото, без да гледа“. По онова време гейша, която се смяташе за „първокласна“, изобщо не спеше с никого. Веднага след дебюта си повечето гейши се споразумяваха с *данна*, или патрон. Ако той е добър с теб, ти имаш само него, но ако е стиснат и ти е трудно да си покриваш разноските, тогава имаш двама или трима *данна* и не спиш с никой друг. Всичко това се урежда тайно между Мама в твоя дом и хората от регистрационната служба на гейшите. Тогава хановете и ресторантите се информират, че „еди-коя си гейша има *данна*, затова не остава да ноцува там“.

Когато пристигне твоят *данна*, не тръгваш веднага с него. Ангажираш други две или три гейши и му организирате тържество. Не се притискаш кокетно към него, а му наливаш питиета по съответния церемониален начин. После отиваш в друга стая, където някоя от прислужничките да развърже твоето *оби*, и ѝ даваш бакшиш. Една гейша спи по долно кимоно, а някоя ученичка от твоя дом ти донася всекидневно кимоно, което да носиш у дома на следващия ден, и отнася официалното кимоно, с което си била на тържеството.

Без особена причина не спиш с никой друг, освен със своя *данна*. Но когато го направи, умната гейша никога не спи с някой местен, а избира човек, за когото нейният *данна* няма да разбере, например някой пътник. За да не се провалиш, трябва постоянно да поддържаш благоволенieto на собственичките на ресторанти и техните прислужнички. Иначе би било ужасно, ако трябва да се срещнеш с двама *данна*, веднага един след друг.

Ако някой клиент поиска точно теб по име, макар твоята плочка в регистрационната служба на гейшите да показва, че си „ангажирана“, на него му се дава „контрол“ (накамораи). Ако настоява само и единствено за теб, дава му се „предимство“ (зехимораи). Ако двама данна те искат по едно и също време в различни ресторанти, може — наистина рядко — да се случи така, че да спиш първо с онзи, който има „контрол“, и след това да се върнеш при първия. Ако стане така, казваш нещо подобно на: „На другото тържество имаше толкова много хора! Изтощена съм!“, и демонстративно попиваш потта от веждите си. Научих всичко това по-късно, след като станах квалифицирана гейша. Но ако позволиш някой да има „контрол“, докато ти си с друг, веднага след като отидеш при него, трябва да използваш целия си чар, за да му създадеш настроение, което изисква много хитрост и всички възможни умни трикове.

Едно истинско тържество протича по следния начин: на първия тур гейшата пее и свири на шамисен и барабани, докато ученичките танцуват. После танцуват и по-големи сестри. След около два часа има почивка и клиентите, които ще се прибират къщи, си тръгват. Следва вторият тур на тържеството. После се взима вана и всички отиват да спят по стаите си. В такива случаи гейшите спят с определените им данна, а онези, които спят с кого да е, попълват бройката, ако тези като нас не са достатъчно за всички.

Онее сан Сенари още от самото начало по собствено желание стана гейша, която спи с всеки. Изглежда, другите гейши не я харесваха. Всички я пренебрегваха и самата Сенари не допускаше никого близо до себе си. Прекарваше по цял ден смълчана и — може би беше нещо като магия за късмет — изваждаше сребърна монетка от 50 сена от кесийка амулет, която връзваше на кръста си, поставяше я на дланта на ръката си и се взираше в нея.

Имахме навика да се къпем след сутрешното чистене. Един ден, когато всички бяхме в банята, Такечию се обърна малко саркастично към Сенари:

— Не трябва да се презорваш, нали знаеш. Не е здравословно.

— Много ти благодаря! Но защо толкова се притесняваш за собственото ми тяло?

След това и Темари отвори уста:

— Ще изкараш лошо име на Такеноя, ето това е!

Сенари тъкмо миеше косата си. Тя лисна целия леген с вода върху Темари и каза:

— За какво ми говориш, по дяволите? Всяка една от вас прави съвсем същото! Щом не ти е съпруг, каква е разликата дали ще имаш един мъж или десет? — изплю думите, изправи се и излезе, без дори да се изсуши.

Темари изписка и хукна подире ѝ.

— Ще разкажа това на Мама!

— Почакай малко — спря я Карута. — Ако кажеш на Мама, тя няма да застане на твоя страна, нали знаеш. Това е спор между колежки и няма защо да се намесва Мама.

Обади се и Такечео:

— Карута, ти си глупачка, щом се застъпваш така за Малката Сен! Имаш ли разумна причина за това?

— Онее сан Такечео, от колко точно години живееш в света на цветята и върбите? Не трябваше да я провокираш по този начин! Никой не обича да посочват слабостите. Нищо чудно, че тя се ядоса.

Сенари беше забравена, когато те двете се вкопчиха в люта схватка, при която никоя не искаше да отстъпи. Вече не знаех какво да правя, когато пристигна Мама.

— Щом толкова ви харесва да се биете, тогава се бийте цял ден, пък да видите дали ми пука! — Тя ги избута в банята и залости вратата отвън.

Толкова обичах Карута, затова изтичах право при Сенари.

— Само заради теб Карута е заключена в банята. Моля те — умолявах я аз — трябва да направиш нещо!

Тя пак се взираше тъжно в монетата си от 50 сена, но отиде до банята, отвори вратата и се върна в стаята си.

Помислих си, че Мама сигурно ще я накаже заради това, и наистина не мина много време, преди да я извикат. Но колкото повече се ядосваше Мама, толкова по-враждебна ставаше Сенари.

— Щом не ме харесваш, продай ме, изобщо не ми пука! Ще е същото, както навсякъде другаде — крещеше тя. Бях шокирана от смелостта ѝ. Но когато Мама я пусна и тя се върна отново в стаята си и легна по корем с нощница над главата, сякаш спи, аз знаех, че плаче.

— За коя се мисли тя? — мърмореше Темари. — Животно!

Но аз не бях съгласна. Досега не я харесвах, но се заклех, че от сега нататък ще направя всичко възможно да се разбирам с нея.

КАК ДА СТАНА ПРИВЛЕКАТЕЛНА И СЕКСАПИЛНА

Скоро щеше да дойде моят ред да стана квалифицирана гейша, затова ревностно се посветих на подготовката. Нямахме смисъл цял живот да играя наивното момиченце. Трябваше да науча как да ги накарам да ме възприемат като привлекателна и сексапилна.

Първо, наблюдаваш лицето на клиента и изчакваш погледите ви да се срещнат. Точно в този момент изпърхваш два-три пъти с мигли, после свеждаш очи и отново го поглеждаш. Ако погледите ви се срещнат и този път, значи си избрала най-подходящия момент. Недей да си мислиш, че следващата стъпка е привлекателно да се изчервиш, това не действа по този начин. Трябва да се престориш, че бузите ти пламват неволно, да притиснеш ръце към лицето си, да се изправиш и да избягаш в коридора. Когато ми останеше време, упражнявах това пред огледалото. Онее сан Такечио се забавляваше с мен.

— Отвратително! — смееше се тя. — Детето си мисли, че е станало жена, и прекарва цялото си време пред огледалото!

— Не е вярно! — възразявах аз съвсем сериозно. — Упражнявам се за дебюта си!

— Така е, Малък жерав — каза Темари. — След като направиш своя дебют, всичко става различно, дори начинът, по който поздравяваш хората. Нека ти покажа. Виждаш ли? Ето така.

И тя ми показва как да го правя — с всичките жестове. Предполагам, че се е учила, като е наблюдавала другите, но когато разговаряше с клиенти по време на тържество, всички жени се просълзяваха от начина, по който очароваше и флиртуваше.

Реших да копирам онова, което тя вършеше, но едва ли се получаваше нещо дори приблизително. След като веднъж разбрах, че „това може да свърши работа“, се пробвах, започвайки с клиенти, които изглеждаха податливи. Беше огромен успех! Ако срещнех някого в коридора и той ме прегърнеше през раменете, аз правех цяло представление от протести.

— Не! Пуснете ме! Не ме плашете така!

И в същото време го оставях с чувството, че в крайна сметка може би не ми се е сторило чак толкова лошо.

Струваше ми се, че е започнала да се разкрива истинската ми природа. Не знам дали бях глупава или не, но определено не бях наивничка. Бях убедена, че усъвършенстването на тези изкуства е най-важното за моето оцеляване. Тогава все още бях само петнайсетгодишна. Малко по малко започнах да усещам точно кой може би се домогва да стане мой *данна*.

ГЛАВА 4

ПТИЦА В КЛЕТКА

ПЪРВИЯТ МИ КЛИЕНТ

След новогодишните празненства около шестнайсетата ми година направих професионалния си дебют. На този ден аз се появих за двайсет-трийсет минути в компанията на онези клиенти, които се бяха заинтересували от мен, и на някои от клиентите на по-големите сестри, които познавах, след което отидох на тържество, давано от човека, който щеше да стане мой собствен данна, или патрон.

Моят данна беше мъж по прякор „Петльово око“. Беше кривоглед, оплешивяващ, а червендалестото му лице лъщеше. Седнеше ли да пие, облечен във ватирана памуклийка, от него се лееше пот и гледаше с похотливо удоволствие, той изглеждаше точно като октопод. Но най-гадното беше, че никога не можеш да кажеш накъде гледа. Аз обаче нито се страхувах, нито пък се самосъжалявах. Бях измислила безброй начини да го накарам да ме харесва, с които да го задържа задълго.

И преди бях слушала разни истории за Петльово око. Той беше дребен предприемач, гангстерски бос и както казваха, голям почитател на девственици. Говореше се, че се е пробвал по веднъж при повечето гейши, но само толкова.

— Няма и грош на свое име тоя нехранимайко — беше ми казала Карута.

По времето на чиракуването ми Петльово око прекаляваше с вниманието си към мен, но не бях и сънувала, че ще ми е първият.

Мама хвана ръцете ми и ми показа по твърде характерен начин какво трябва да правя с тях по време на „посвещаването“ ми, а и по-големите сестри често ми казваха неща като „те обичат да им смучеш ушите“. Бързо се учех от тези разговори и след като се озовахме в леглото, аз бях тази, която направи първата крачка. Не ставаше дума за това, дали ми харесва или не. Просто бях твърдо решена да го накарам да ме харесва. Какво мога да кажа? Това за жалост също се превръща във втора природа за една гейша.

На следващата сутрин Петльово око се засмя и каза:

— Смела си за сто жени. Мислех си, че само за да ми поддържат огъня са ми казали, че ти е за първи път, но да, ти наистина беше девствена.

След това Мама продаде моя „първи път“ на още четирима мъже и направи пари. Всеки път отново и отново ми даваше уроци до най-досадните подробности.

— Няма да казваш нищо за своя предишен данна. Нали разбра?

И продължаваше да ме учи на всички жестове като на девственица, които трябваше да направя. Аз си мълчах и се подчинявах на волята ѝ.

Оттогава насетне, без да имам представа от стойността на парите, се хвърлих в начин на живот, който можеше да се купува и продава за пари. Докато се продава добре, детето на пехотинеца може да живее също толкова охолно, колкото и дъщерята на някой богат господар. Дори когато клиентите искаха да ми купят нещо дребно или ми предлагаша малко джобни пари, аз ги карах да ги добавят към изкараното от мен. Ако можеш малко да понаваксаш, не се налага да ходиш по тържества, когато не ти се ходи, и никой няма да мрънка, че си стоиш у дома и дремеш.

Онее сан Карута често ме учеше на разни неща.

— Клиентите са като деца, а гейшите като кестени — казваше тя — затова не бива да изскачаш от черупката си по собствено желание и да казваш: „О, моля, влезте“. Ако не се налага да направят поне малко усилие, няма да изглеждаш толкова възхитителна. Но като знаят, че в черупката има нещо вкусно, ще направят всичко възможно да се доберат до него — дори ако трябва да разкърват ръцете си. Затова понякога е добре да ги поубодеш с бодлите си. Ще ценят нещо, което им е създавало толкова проблеми, докато сложат ръка отгоре му, и няма да те приемат за даденост. Трябва да използваш уменията си.

Не само ние, гейшите, мислех си аз, а всички жени трябва да вземат този съвет присърце.

Ако бях останала такава, каквато бях тогава, непознаваща любовта и привързаността; ако не ми бе хрумвало да обмисля собственото си минало, може би щях да мина през живота безгрижно, без вълнения или скръб.

ТЕМПЕРАМЕНТЪТ НА ГЕЙШАТА

Както казах и преди, в квартала на „цветята и върбите“ действаха правила, установени с течение на годините. И като гейши ние притежавахме известна гордост.

Карута беше първокласна по-голяма сестра: тя имаше свои принципи и никога не спеше с друг мъж, освен със своя *данна*. Това не беше от чувство за женско достойнство, а някакъв вид тъжна гордост. Тази „гордост на гейшата“, разбира се, не струваше и скъсан сламен сандал, но, предполагам, под влиянието на Карута кухите ѝ идеи бяха пуснали корени и в моя ум.

Една гейша с подобни разбирания не се притиска кокетно към клиентите си. Ние практикуваме други, по-изтънчени техники, за да изразим същата сексуалност. Освен това повечето клиенти са хора от града. Ако поведението им стане доста неприлично, те се коригират, ако им кажеш:

— Когато си правите такива шеги, започвам да се чудя що за човек сте!

В този свят най-нелоялно е да спиш с *данна* на друга гейша, като знаеш чудесно кой е този човек. Затова, ако той се опита да те въвлече в това, го отблъскваш тактично с думите:

— О, вие сигурно се шегувате! От всички хора вие най-добре знаете, че никога не бих могла да сторя нещо толкова нелоялно. Моля ви, не ни предизвиквайте, когато нямаме възможност да откажем.

Но някои мъже не се задоволяват с това. И ако гейшите, които този мъж е купувал преди това, разберат какво става, три или повече от тях се съюзяват срещу теб и ти хвърлят ужасен пердах.

Веднъж аз не разбрах, че един от моите клиенти е *данна* на гейшата Кинго. Тя се държеше отвратително с мен. Обсипа ме със саркастични натяквания сред тълпа от клиенти:

— Тази тук казва, че ще го направи за две точки. Ако някой я иска, нека я заведе в съседната стая.

Обикновено когато прекараш нощта със своя *данна*, той заплаща само за твоето време. Ако прекараш нощта с някого, който не е твоят

данна, получаваш двойни точки, а ако просто преспиш с някой клиент, който не остава за през нощта, това ти носи десет точки. Затова „две точки“ си беше истинска обида.

— Тя казва, че няма нищо против, ако сте нечий *данна*.

— „Курва“ ѝ отива повече от „гейша“, не мислите ли?

— Наистина не искам онези, които нямат чувство за чест, да се правят на гейши в нашия свят.

— Онее сан Жерав е първокласна артистка, наистина!

— Онее сан Жерав, би ли ми свирила на шамисен? Бих искала да изпълня един танц. Моля те — умоляваше тя, опряла ръце на пода. Гейша, по-старша от теб, да те нарече „онее сан“ бодее като трън. Освен това на шамисен винаги свири по-старшата гейша, а по-младшата е тази, която танцува.

Избухнах в сълзи и с ридания изтичах при собственичката на ресторанта.

— Мамо! Тя каза, че го правя само срещу две точки! — стенех аз, паднала на колене. — Не мога да го понеса, не мога да остана повече тук!

— Ужасна история! Как може на нейната възраст да тормози така младо момиче като теб! Не се притеснявай, върви си у дома — и тя ме изпрати да си ходя.

Когато се прибрах в дома, веднага се оплаках със сълзи на очи на всяка сестра. Изглежда, че изобщо в човешката природа е да се защитават слабите. Аз винаги можех да разчитам особено на жените, които без дори да знаят нещо за ситуацията, ще застанат на моя страна, щом ги помоля със сълзи на очи. Дори Такечио, с която не бяхме особено близки, заедно с Карута започнаха да кроят планове как най-добре да си върна.

Най-сетне дойде отмъщението. Всички бяха решени да ѝ го върнат — двукратно, че дори и трикратно. Поканихме онее сан Кинго на тържество. В края на първата част започнахме една след друга.

— Господа, днес ще помолим всички вас за една особена услуга. Вече изминаха три години, откакто онее сан Кинго стана квалифицирана гейша, а сега нейният първи и единствен *данна*, когото тя търсеше толкова упорито, я е зарязал заради по-младо момиче.

— В момента тя си търси нов *данна*, така че ако някой от вас има такива желания, моля ви, кажете ни. Ние ще уредим всичко за вашето

удоволствие.

— Такава младост, такава красота, а такъв срам, че си няма данна. От своя страна ние просто не можем да оставим нещата така.

— Изключително съм благодарна да съм обект на милите ви грижи, но аз изобщо не съм лишена от данна — отвърна Кинго.

— Добре тогава, онее сан Кинго! Подценили сме те. Попреспала си с някой и друг, а?

— Моля за извинение! Предполагам, връщате ми заради госпожица Жерав, но единственото, което сторих, бе да я предупредя, защото тя направи нещо неподобаващо за гейша.

— Неподобаващо за гейша, казваш? И какво може да е то?

— Да хване нечий чужд данна, ето какво е!

— О, така ли? Може ли тогава да те попитам: за какви ни мислиш всъщност? Разбира се, дама от висшата класа като теб, онее сан Кинго, която си има своя данна, може да си живее, без да се трепа за точки. Сигурно не знаеш, но ние се продаваме. И ако поевтинеем, това е краят! — и всички ние продължихме в същия дух.

— Ако Малък жерав е подкупила твоя данна с пари, бихме разбрали гнева ти.

— Да предположим например че си купуваме кимоно, а после решаваме, че не го харесваме. Когато го върнем, кимоното ядосва ли се? Това ли е твоята история?

— Ако не харесваш това, че ние хващаме твоите мъже, тогава може би ти трябва да престанеш да бъдеш гейша. Вероятно би могла да станеш домакиня и просто да се грижиш за съпруга си?

— Хващате? Хванали? Досега никога не съм знаела, че подобни думи могат да излязат от устата на гейши висша класа!

Накрая Кинго избяга, горчиво разплакана, а собственичката на ресторанта нямаше какво да стори. Ако беше толкова глупава да си отвори устата и да вземе страна, врявата щеше да се разпространи като горски пожар.

Мъдрата гейша урежда нещата с лекота, ако друга гейша стане твърде близка с нейния данна. Без да променя изражението на лицето си, съвсем дружелюбно тя казва:

— О, сан, ти ми пазиш мястото? Толкова съжалявам! Бях ангажирана на друго място. Данна, ще й дадеш добър бакшиш, нали? — И с това приключва историята.

ПОМЯТАНЕТО

Бях навършила седемнайсет години, когато Мичико прие името Цукико и направи своя дебют като квалифицирана гейша. Беше в началото на войната с Америка.

По време на дебюта на Цукико аз пътувах. Петльово око, известен с ужасното си чувство за собственост, явно беше решил, че ще стане мой *данна*. Когато заминаваше нанякъде, понякога ме наемаше за цяло денонощие и ме взимаше със себе си. По време на тези пътувания проумях колко отвратително е да си тяло за продан. За всички беше очевидно, че при тази разлика във възрастта не можем да сме баща и дъщеря. Бях твърде млада, за да съм му внучка. А Петльово око разговаряше с мен така фамилиарно, сякаш беше мой съпруг. Аз правех всичко възможно почти да не говоря пред други хора и да бъда максимално незабележима.

Върнах се на третия ден след дебюта на Цукико. Тя беше много отслабнала и изглеждаше така, сякаш е остаряла с три години.

— Кажи ми, онее сан Жерав, когато направим своя дебют, това е както една обикновена жена да се омъжи, нали? Но когато се омъжваш, в замяна получаваш място, където можеш да живееш спокойно. А ние не получаваме нищо! Просто ставаме нечия играчка. Не мислиш ли, че това е жалко?

— И да го мисля, какво от това? Ще се почувстваш по-добре, ако не разсъждаваш за неща, които не можеш да промениш. — Тогава ми се стори, че начинът, по който хората, посещавали училище, винаги дискутират всичко, е доста уморителен.

Времето минаваше и след като сезонът на прегледите на цветята свърши, разбрах, че съм бременна. По дяволите! Какво ще правя сега? Отидох да поискам съвет от по-голямата сестра Карута.

— Нали знаеш, че няма нищо по-жалко от гледката на бременна гейша. Не можеш да танцуваш с тоя голям корем. Онова, което трябва да сториш, е всеки ден да ходиш в светилището Инари до гарата в продължение на двайсет и един дни. Закълни се, че ще подариш един

фенер, ако пометнеш. И всеки ден, когато имаш възможност, се опитвай да скочиш от края на верандата.

Още същия ден започнах да правя каквото ми се каза. Чудо или не, не мога да кажа, но на сутринта на двайсетия ден, докато се приготвях да отида до светилището, усетих внезапна болка в корема. „Значи това е“, помислих си и събрах сили да я посрещна.

Създанието, което трябваше да се роди като мое дете, се бе превърнало в кървава каша и беше пометнато. Като че ли всички знаеха за това, но никой не направи нищо за мен. Карута почисти след това и предложи да извика лекар, но аз не исках никой да разбере. Просто си останах в леглото два дена и после започнах да ходя по тържества. Петнайсет дни не спрях да кървя.

Докато лежах в леглото си, дойде онее сан Сенари и започна сериозен разговор с мен.

— Пометнала си, нали? Знаех аз какво става. Мразя всички в този дом, не, мразя всички на света. Ти обаче си единствената, която нито харесвам, нито мразя. Всички ми викат, че спя с когото ми падне, и ме гледат отгоре, но те самите вършат същото. Ала ти не изглеждаш такава, нали?

Мама ми бе казала за Петльово око:

— Той е важен човек, затова по-добре не приемай никакви други клиенти.

И аз му бях вярна, след като той стана мой патрон. Аз просто вършех онова, което ми казваха. Сенари започна да ми разказва за себе си.

— Завърших училище, когато бях на четиринайсет години, и веднага след това ме изпратиха като прислужница при един търговец на риба в Кавасаки. Никога няма да забравя четиринайсети декември, когато жена му заведе децата на гости при родителите ѝ. Същата нощ старецът ме изнасили. Дори когато те продадат като гейша, не те закачат, докато не навършиш шестнайсет, а аз бях само на четиринайсет! Не мислиш ли, че това е жестоко? После той ми даде 50 сена и ми нареди да не казвам на никого. Това е същата монета от 50 сена — и тя извади монетата, в която постоянно се взираше.

Всичките ми мечти, всичките ми надежди — отнесени за 50 сена! Избягах и право у дома в Шизука. Но по онова време бях прекалено уплашена и объркана. На никого не можех да кажа, че съм

избягала, защото старецът ме е изнасилил. Само плачех и плачех. След това отидох да прислужвам на един часовникар в Токио. Но може би просто изглеждам като уличница, защото момчето, помощникът на часовникаря, постоянно ме преследваше, така че отново избягах. Е, вече бях развалена стока и се замислих как това би помогнало на семейството ми и се продадох като гейша. Сега си отмъщавам на мъжете. Имам двама-трима, които всеки момент ще банкрутират! Освен това няма какво друго да правя, освен да спя с когото ми падне. Не съм добра в никое от изкуствата на гейшите.

Тя се усмихна горчиво. Странно е, помислих си аз, да си отмъщаваш на врага си от Кавасаки в Сува. Но пък след като точно това ѝ доставяше удоволствие, не виждах причина да ѝ се бъркам. Слушах историята ѝ мълчаливо.

ТИ НЕ ТРЯБВА ДА ОБИЧАШ

Плъзнаха слухове, че Карута се е влюбила в млад мъж. Мама беше бясна.

— Каква идиотка е тая Карута! Знае кое кое е и кой кой е на този свят! Как не се засрами от себе си — така да се влюби в някакъв хлапак и да стане обект на приказки из града заради това. Само като гледа лицето на любимото си момче, това е достатъчно да й напълни стомаха? Може ли да живее три-четири дни, без да яде? Е, тогава нека се пробва да не яде нищо, като започне от днес! Една гейша, която дължи всичко на мен, да си намери любовник... Това сигурно ще я накара да си мисли, че наистина представлява нещо.

След това Карута пак се прибра у дома пияна и Мама се нахвърли върху нея. Но колкото и силно да я удряха, Карута само повтаряше:

— Прави каквото си искаш — и гледай дали ми пука!

Изобщо не се извини. След като веднъж е забила пети в земята, няма да отстъпи и на сантиметър; тя удържаше територията си чак до горчивия край. За мен беше толкова болезнено само като я гледам, сякаш режеха собствената ми плът.

— Онее сан, трябва да се извиниш. Моля те, умолявам те! Бъди сестрата, каквато винаги си била. Ако ти трябва пари, ще взема от моя данна и ще ти ги дам. Ако ядосваш Мама, ще те продадат на друго място!

— Така или иначе всичко свърши. Мама го е уредила, така че повече не можем да се срещаме. Тя казва, че съм харчела пари по него, а аз само платих три пъти сметката в ресторанта вместо него. Може би трябва просто да избягам!

Имаше много гейши, които бягаха, но полицията винаги ги залавяше. Никоя от тях не успя да се измъкне, дори и за два дни. Това щеше да е само още едно унижение като връх на всичко останало.

— Ще ми е все едно, дори да не се измъкна! Вече не ми пука. Само защото има един човек, когото харесах, към мен се отнасят като с

престъпничка. Достатъчно. Да се влюбиш, е доказателство за това, че още си жива.

В крайна сметка я продадох на друг дом, макар че договорът ѝ свършваше до края на годината. Аз се проснах пред Мама и проплаках:

— Мамо, моля те, умолявам те! Самата аз ще изкарвам прехраната на по-голямата сестра до края на договора ѝ. Моля те, направи нещо, но умолявам те, не я премествай в друг дом!

Ала Мама не ме чуваше.

— Нищо повече не мога да направя за тая безсрамна отрепка!

Тогава отидох да моля Карута.

— По-голяма сестро! Промени намерението си и иди да се извиниш на Мама. Моля те, трябва да направиш нещо, за да можеш да останеш тук. Ако не искаш вече да работиш, аз ще запишвам половината от изкараното от мен на твое име, само те моля, остани при мен!

— Малък жерав, това не означава, че нашата връзка като сестри ще се прекъсне. Когато дойде времето и двете да сме свободни, ще живеем заедно. Моето и твоето сърце — те винаги ще бъдат свързани. Но нали знаеш, никога не трябва да се влюбваш. Ще ти се подиграват за това и целият свят ще ти изглежда сив. В сърцето ти ще зейне голяма дупка, през която вее леден вятър. И ти ще си единствената, която ще страда. Искам за известно време да отида някъде далеч оттук. Моля те, прости ми, Малък жерав.

В нощта, преди да продадат по-голямата сестра, се събрахме под една завивка и цяла нощ оплаквахме тъжната съдба на човечеството. Мама бе казала, че ние „знаем кое кое е и кой кой е на този свят“, но ни бяха показвали само по-лошата му страна. Бяхме родени на този свят, но не знаехме каква е искрената човешка обич. Ти караш някой богат *данна* да пилее пари по теб, но любов ли е това? Когато на някой, който е жадувал за любов, му покажат нещо, приличащо на искрена обич, чудно ли е, че тя изцяло го завладява? В края на краищата всички ние бяхме млади жени по на двайсетина години. Толкова голямо престъпление ли е да мечтаеш да обичаш и да бъдеш обичана? Но в нашия свят тази логика не водеше доникъде.

Може би дори аз не бях съвсем лишена от „женско сърце“. Случваше се да срещна някой непознат и сърцето ми да забие

учестено. Пеех и танцувах и после всеки тръгваше по своя път, но след това се чувствах леко депресирана. А ако после трябваше да се срещна с Петльово око, усещането за пустота ставаше още по-голямо. В такива моменти се изкатервах на онова тайно място и стоях там самичка до късна нощ.

Във всяко човешко сърце има едно кътче, където оставяш прекършените си мечти. Когато нещо не се получава, без значение какво е то, просто трябва да се откажеш от него и да го струпаш при другите си неосъществими мечти. И не забравяй плътно да затвориш капака.

В БИЗНЕСА С ТЪРЖЕСТВАТА

Правех всичко възможно да живея според тази вяра в резигнацията, но в работата на гейшата не е достатъчно да правиш само каквото ти кажат, а трябва да полагаш истински усилия. Да накараш всеки и навсякъде в твое присъствие да усеща, че си сексапилна, изисква постоянни грижи и внимание. А когато се появиш пред даден клиент за първи път, с един поглед да създадеш онзи тип жена, който той харесва. Ако усетиш, че харесва например сладките и безпомощни женички, трябва бързо да се адаптираш към неговите очаквания.

Макар и да бях ходила в началното училище, никога нямаше да пробия, ако не бях в състояние поне да създавам впечатлението, че разбирам за какво говорят клиентите, все едно дали беше за литература, политика или нещо друго. Не можех правилно да прочета дори и сричките от *кана*^[1], да не говорим за много по-сложните йероглифи. По-скоро трябваше да мога да науча трудните думи само като ги чуя. Ако някоя тема се дискутираше на дадено тържество, се преструвах, че просто си пия сакето и се забавлявам добре, докато всъщност концентрирах цялата си енергия върху разговора. Запомнях какво се казваше и после го повтарях на друго тържество. Ако хората се увличаха и разговорът заплашваше прекалено да се задълбочи, преди да се стигне до темата, по която нищо не знаех, аз казвах нещо от типа на:

— Хайде да не говорим за толкова сложни неща! Аз ще танцувам, а вие всички защо не попеете заедно с мен?

Иначе бих могла да се озова в крайно трудна ситуация. Не можеш да изключиш дори и за миг. Държиш ума си нащрек и готов като опънат лък, докато се движиш с потока от тържество на тържество.

Гейшите могат да вършат противни и зловни неща: да се нападат взаимно с нокти и зъби, като всяка се опитва да принуди другата да се махне от пътя ѝ. За някой, който не познава този свят и вижда само

неговата повърхност, изглеждаме, предполагам, твърде безгрижни, но вътрешно вечно роним сълзи на болка и скръб.

Преди известно време в ресторант „Ичирики“ пристигна писмо, адресирано до мен от онее сан Карута, която бе отишла в Чиба. Накарах господарката на „Ичирики“ да ми го прочете. Карута пишеше, че в този нов и непознат район ѝ било доста трудно, но един мъж ѝ обещал да откупи договора ѝ, така че тя смяташе да продължи напред.

Господарката на „Ичирики“ беше само на трийсет и четири или трийсет и пет години, но навремето е била гейша и ужасно е страдала, докато стигне там, където беше сега, затова беше много мила с нас.

Така е навсякъде, където отидеш, но си представете например група от трима млади мъже, които наемат гейша и ѝ казват:

— Днес е ден за показване!

Или:

— Смятаме да си поиграем на гинеколог!

Настройват се и започват да развързват *обито* ѝ. И тримата се нахвърлят върху нея и я притискат надолу, после един от тях се опитва да стори нещо крайно срамно. Гейшата пици за помощ. В подобна ситуация господарката на „Ичирики“ веднага ще се притече на помощ.

— Боже, боже! Какво става тук? Няма кой да защити една гейша. Бях сигурна, че ще ви е мъчно за нея и ще се отнасяте към нея внимателно.

— Какви глупости дрънкаш, по дяволите? Точно когато нещата започнаха да стават интересни! Изчезвай при счетоводните си книги!

— О, казвате да изчезвам? Е, нека само да ви напомня за протокола: тук е забранено за клиенти, които карат гейшите да пицят, ясно ли е? Защото това пречи на другите клиенти. Ако продължавате да играете на перверзните си игрички, ще я отведе със себе си. Разбрахте ли?

— Платили сме добри пари за нея и не приемаме нареждания от теб, дърта кранто. Разкарай се!

— Ама какво си позволявате вие? Сигурно си мислите, че можете да се държите като простаци само защото сте гости тук! Какво самомнение! Стаята и сакето са мои, парите са ваши. Дали ще продавам или не, решавам аз. Дойде ми до гуша от вас, развратни копелета, с мръсните ви игрички! Махайте се оттук!

— Може да не ни пъдиш — вече ни няма! И никога няма да се върнем!

— Ще съм ви много задължена! Простете смелостта ми да изрека това, но сквернословни клиенти като вас, момчета, не са добре дошли тук. Затова да ви няма. Изчезвайте!

— Ние знаем всичко за теб. Много по-лесно се изкарват пари от мъже, които се държат меко с жените, нали?

— За какво ми говорите, по дяволите? Проклети идиоти! Щом толкова се самосъжалявате, защо, по дяволите, не си купите първокласно момиче? Да покажете на света каква красота сте заключили в градините си? Но се обзалагам, че едва ли ще се оправите с тия 50 сена, дето ги имате!

В края на краищата след тия виканици и разправии те така и не си платиха. В такива случаи се чувстваш толкова объркана и благодарна, че успяваш само да промълвиш:

— Мамо, вината е моя! Прости ми!

— Не се безпокой, колкото повече от тях попариш, толкова повече отронени листа ще издуха вятърът от пътя ти. Още не сме стигнали дотам да гладуваме. Докато хората имат усти, ще трябва да се хранят три пъти дневно.

Така че ние, гейшите, водехме нашите *данна*, които ни канеха в други ресторанти, един от всеки три пъти при нея и „Ичирики“ развиваше успешна търговия.

[1] Общото название на двете сричкови японски азбуки, с които започва изучаването на писмения език. — Б.пр. ↑

БАКШИШИТЕ

Когато навърших осемнайсет години, Петльово око разговаря с Мама да откупи договора ми. Мама вече беше готова:

— Но, *данна*, това е твърде жестоко... Аз се трудих толкова много и толкова дълго и когато мога да започна да я представям в обществото... Не, наистина не мога да се разделя с нея точно сега... Освен това тя е любимото ми малко момиченце, нали знаете.

Тя разигра страхотно представление и най-сетне беше решено до края на годината да продължи да ме изпраща на тържества, но аз да остана „на бакшиши“.

За първи път в живота си имах собствени пари, които да харча както си искам. Каквото и да правиш, всичко зависи от това, колко добре се разпореждаш с парите си. Използвах всичко, което получавах от бакшиши, за да подобря положението си в квартала, като го разделях с прислужничките в ресторантите.

Когато исках да си купя нещо, разчитах на състезателния инстинкт на Петльово око и го измъквах от него. Еди-коя си По-голяма сестра е получила прекрасно официално кимоно или часовник от еди-кой си *данна*, казвах му аз. Или пък еди-кой си *данна* винаги е толкова стиснат с еди-коя си по-голяма сестра, че всички ѝ се присмиват, затова му казвах:

— Да е толкова зле облечена за гейша, която има *данна* — той сигурно е ужасно стиснат. На мен наистина ми е мъчно за нея.

Така му говорех. Не бива да позволяваш тези забележки да изглеждат така, сякаш клюкарстваш недобронамерено. Трябва да създаваш впечатлението, че това е само невинен разговор без никакъв скрит мотив.

Това поне беше лесно. Но момичета, които обикаляха квартала от две-три години, използваша различни похвати за всеки мъж. Трябва да знаеш как да се засмееш, когато ти е тъжно, и как да заплачеш, когато ти е весело.

По онова време получавах над двеста точки месечно, но увереността ми нарастваше и ставах все по-решителна. Ако някой

клиент започваше да ме опипва, аз се изправях и казвах:

— Ако позволите, ще си тръгна. Нямам нужда от тези една-две точки.

Подобни постъпки наистина се харесваха на някои хора и те започваха да търсят специално мен. Това показвало истински характер, твърдяха те; с дързостта си ставах още по-интересна.

Петльово око обясни желанието си да откупи договора ми по следния начин:

— Заради това, което ти е отвътре. Мразя хора, които нямат нищо вътре в себе си. Представи си например че хвърлиш въже на някого, който е паднал в дълбока дупка, и се опиташ да му помогнеш. Някой ще грабне въжето и ще се измъкне, но друг е твърде слаб и няма да успее. Оня, който има нещо отвътре, ще изпълзи нагоре и ще стъпи на собствените си крака. Не мога да понесам някой да хаби усилията ми. На някое вътрешно празно копеле не бих дал дори клонче или сламка.

Не съм съвсем сигурна, че имам нещо отвътре, но съм сигурна, че съм зловна до дупка.

Това ми напомня и нещо друго, което се случи тогава. Онее сан Темари и аз носехме един и същ размер *таби* и когато аз изпирах един чифт и ги прибирах сгънати, тя ги обуваше, изцапваше ги и ги захвърляше някъде. Аз пак ги перях, без дори да се оплача, но след като започнах да се продавам и можех да правя каквото си искам, започнах да ги крия. И когато я викнеха на тържество, тя се паникьосваше.

— Малък жерав! Да знаеш къде са моите *таби*?

— Откъде да знам? Да не съм ти прислужничка.

Дори да ни повикаха заедно на тържество, аз се приготвях и тръгнах сама, преструвайки се, че не знам нищо за нейните *таби*. Тя закъсняваше и горчиво ме упрекуваше:

— Ти не си много мила. Мама ми се ядоса!

— Така ли? — преструвах се аз на невинна. — Предполагам, от сега нататък ще трябва да си по-внимателна, нали?

От дълго време чаках да се разплатя с нея. Добре ѝ го върнах! Усещането беше хубаво.

САМОУБИЙСТВОТО НА ЦУКИКО

Цукико постоянно плачеше.

— Такава ми е съдбата — проплакваше тя, каквото и да ѝ се случеше. Но после изведнъж сякаш преливаше от радост. Може би най-сетне е привикнала малко повече към живота на гейшата, мислех си аз.

— Онее сан Жерав — каза тя, изпаднала в екстаз — ще се омъжвам!

— Да се омъжваш ли? Наистина ли го мислиш? — попитах я аз.

— Разбира се. Хи сан казва, че ще ме откупи и ще се ожени за мен! Затова вече няма да слушам какво казват другите, а само какво казва той. Мама може да се ядосва, щом ѝ харесва. Не ми пука дали всичките мои данна ще ме изхвърлят! Защото ще ме откупят — може би още до два-три месеца!

Каква вълшебна дума е брак! Понякога, докато отивах или се връщах от тържество, виждах млади семейни двойки да се разхождат и дори аз се впечатлявах от тази гледка. Жените толкова се стремят да се омъжат, че залагат всичко на тази единствена дума. Цукико обичаше да си играе с думите. Може би затова бе толкова запленена от думата *омъжена*.

Бащата на Цукико вече два пъти бе удължавал договора ѝ.

— Ако продължава по този начин — ридаеше тя — кога най-после ще мога и аз да съм свободна?

Но ако някой имаше намерение да откупи договора ѝ и да се ожени за нея, тя щеше да е свободна.

Цукико разказваше, че по-голямата ѝ сестра била продадена на цирк „Шибата“. Първоначално баща ѝ завел и Цукико в цирка да продаде и нея. Но сестра ѝ го умолявала със сълзи на очи: прави каквото искаш, но моля те, не я продавай в цирка. Е, след като в цирка е толкова зле, решил той, по-добре тогава да я продаде в дом за гейши.

— В цирка щеше да е по-добре — постоянно повтаряше Цукико. — Докато си изпълняваш номерата, не трябва да имаш нищо общо с данна.

За Цукико като че ли спането с *данна* беше най-болезненото нещо. Сутрин, след като беше прекарала нощта с някого, щом се прибереше, се втурваше в банята и се търкаше със сапун толкова неистово, сякаш се опитваше да изчисти и вътрешностите си.

— Не ставай глупачка, Цукико! — смеех се аз. — Нали знаеш, че не можеш да се измиеш и отвътре!

— Ако можех да си извадя вътрешностите навън, щях да го направя — отговаряше Цукико през сълзи. — Толкова ми се иска да се измия и отвътре! О, отвратително е! Направо отвратително!

Веднъж реших да покажа на Цукико моето тайно място и двете тръгнахме посред нощ. Искях да я заведа там специално, за да ѝ покажа прекрасната нощна гледка, но тя просто не можа да се изкачи на дървото.

— Катери се! — казах ѝ аз. Бях се ядосала и се опитвах да я избутам нагоре.

— Не, много е страшно — тя просто не можеше да помръдне. Аз бях гневна и нацупена.

— Онее сан, прости ми! Аз ще те чакам тук, долу. — Тя бе прегърнала дървените ми сандали и седеше на една скала. След като Карута бе заминала, аз бях най-близка с Цукико. От своя страна тя ме смяташе за единствения човек, с когото можеше да разговаря, и в много отношения зависеше от мен.

Цукико се самоуби без предупреждение. По-голямата сестра Сенари ми прочете прощалната ѝ бележка.

Онее сан Жерав, Хии сан ме отхвърли. Щях да имам бебе и му го казах. Но той ме обиди. „Една гейша се опитва да ми каже, че ще роди моето бебе? Тези думи прилягат на някое свястно момиче. Но как може една жена, която го прави за пари, да каже на някого, че ще роди неговото дете?“ Онее сан, моля те, повярвай ми. Детето, което нося, е на Хии сан. Смятам да умра, за да го докажа. Моля те, разкажи на Хии сан за мен.

Бях ужасно шокирана, струваше ми се, че сърцето ми се е разбило на парченца.

Мама пицеше и виеше освирепяла, сякаш иска да пребие мъртвото тяло на момичето.

— Тая безсрамна неблагодарница! За чия сметка си мисли, че е живяла през всичките тези години, по дяволите? Похарчила съм над 300 йени за тая кучка!

Това беше повече, отколкото можех да понеса.

— Мамо! Тя е мъртва! Моля те, остави я на мира. Не можеш ли поне да кажеш „бедничката“?

Тя се обърна към всички нас.

— Бедничката! Аз съм „бедничката“! Тя избяга от дълговете си! А и ще струва пари да се оправи цялата тая каша след нея!

Мама изглеждаше като самия демон на алчността — до такава степен, че аз я погледнах отново, почти очаквайки да видя как устата ѝ зее широко отворена чак до ушите. В нощта на бдението тя продължаваше да се оплаква на онези, които бяха дошли да отдадат последна почит. Не можех да понасям повече думите ѝ, измъкнах се от къщата и тръгнах по брега на езерото Сува. Мислех си, че тук ще мога да пролея някоя сълза за Цукико, но бях в състояние само да си мърморя „Животно! Животно!“ — без особена причина и без да имам предвид конкретно някого.

Беше сърцераздирателно. Защо Цукико изобщо е била родена на този свят? Всичко беше ужасно. „Тези думи прилягат на някое свястно момиче.“ Какво, по дяволите, трябва да означава това? Да не е искал да каже, че гейшите не са човешки същества? Порежи гейша и нея ще я боли; ще потече червена кръв. Ние не сме студенокръвни твари. Той да не си мисли, че сме гейши, защото искаме да сме такива? Че просто ни харесва да правим това? Всяка от нас иска да бъде благословена един ден да стане булка. И как става така, че Цукико и аз сме гейши? Ако нямаш баща, те презират. Ако си гейша, те наричат мръсница. Кой решава така да е уреден животът? Откъдето и да го погледнеш, просто не беше честно.

Ужасният дърт демон, тая вещица! Това безлично сбъркано копеле Хи! Ще ти го върна, имаш думата ми! Ако някой бъде ранен, нападателят се наказва според закона. Но човек може да бъде убит, без някой изобщо да вдигне пръст и убиецът да не бъде наказан. Има ли нещо по-нечестно от това? Ако накараш някого да стигне дотам, трябва да опитаеш от собственото си лекарство.

Самоубийството на Цукико се оказа повратна точка за мен. След него аз вече бях друг човек. Повече не можех да продължавам както досега, да правя това, което ми се каже, да поддържам доброто настроение на всички. Или просто дотогава не знаех нищо за света и само слепешката опипвах в мрака?

Взех своето решение. Няма да позволя ние да сме единствените унижавани и никога да не се съпротивляваме. Дотогава не осъзнавах положението си като странно, но сега се възмуствах от цялото си сърце, че съм гейша. Мразех този свят. На тази планета, наречена Земя, хората строяха къщи, в които живееха и повтаряха: „Това е мое, това е мое“, боричкаха се помежду си да притежават колкото може повече, плачеха и се смееха през цялото време. Е, ако това е светът, реших аз, ще ни е по-добре без него.

ОТМЪЩЕНИЕТО

Хии сан, мъжът, който бе убил Цукико, беше син на собственик на малка фабрика в Сува. Преди това беше малък цех за коприна, но го бяха превърнали в оръжеен завод и това носеше добри доходи. Разправяха, че Хии сан бил охтичав или нещо подобно, затова беше много блед. Той хойкаше много и се смяташе за голям познавач на жените. Войната беше превърнала противния просяк в богато момче!

На петия ден от смъртта на Цукико се натъкнах на него в коридора на един ресторант.

— О, Хии сан — казах аз и го погледнах с обожание. — Не съм ви виждала от години! Има нещо, което искам да ви кажа.

— Госпожица Жерав? На мен ли? Сигурно грешите.

— Напротив, вие сте този, с когото искам да разговарям. Моля ви, само този път! — и бързо се отдалечих. Какъв глупак! Наистина ли си мисли, че ще му се мазня без определена цел?

След това, където и да го видех, цялата се превръщах в очарование. Когато ме повикаха на тържество на Хии сан, наливах саке, разменихме си с него чашите, а в продължение на повече от два часа аз му прилагах всичките си хитрини и номера. После избягах в последната минута. Казват, че имало чалъми в ловенето на риба. Е, чалъми има и в ловенето на мъже.

По тази рибарска аналогия аз бях рибата, а Хии сан — рибарят, и рибата се опитваше да накара рибаря да я хване. Твоя съм, за да ме хванеш, карах го аз да си мисли и после избягах заедно със стръвта. Парите, които харчеше за стръв, ставаха все повече, а той бе все по-твърдо решен на другия път да ме улови. С тези трикове малко по малко го хванах на кукичката.

Клиентът май не обичаше хладно изисканите гейши. Веднъж бях дочула някой да говори за Юго и Роден, затова просто повторих чутото. Той беше очарован.

— Каква си интелектуалка! — каза. След като започна да гледа все по-сериозно на мен, аз почти чувствах, че го държа в ръцете си. Знаех, че вече е мой.

После един ден към края на моята осемнайсета година ме извикаха в един ресторант посред бял ден.

— Поканата е от Хии сан, а ти трябва да си облечена с всекидневно кимоно.

Днес е денят, реших аз. Сега ще направя това, за което копнея от толкова време. Облякох се колкото може по-скромно и спретнато; не си позволих дори намек, че съм гейша. Трийсетина минути разговарях с него, сладко свеждайки глава и молитвено сключвайки ръце. Някак си усещах, че моментът приближава, и точно тогава Хии сан се изправи и подхвана темата.

— От много време вече искам да те попитам нещо, но... ще се омъжиш ли за мен?

Значи го каза! Часовете, през които търпях и теб, и онова ужасно ледено чувство, което предизвикваш в мен, само и само да те накарам да го кажеш! Усмихнах се вътрешно.

— Толкова отчаяна ли изглеждам, Хии сан, че да се радвам, дето съм ви накарала да поискате да се ожените за мен?

Ако той каже това, аз ще кажа това, ако той каже онова, аз ще кажа другото, бях си напругала аз мозъка (колкото и във всеки случай малко да имам); дълго и упорито се бях мъчила, за да стигна до тези думи.

— Хей! Стига си ми се присмивала! Аз говоря сериозно, да знаеш. Не ме ли харесваш?

— Не става дума дали ви харесвам или не ви харесвам. Правя го за пари. Аз се продавам, вие сте купувачът. За жалост няма начин да го кажа по-деликатно с думи, които да срещнат одобрението на такъв фин джентълмен като вас.

— Ама ти за какво говориш? Обичам те, госпожице Жерав!

— О, недейте да ме заблуждавате! Аз не съм госпожица Свястно момиче. Ако искате да си хванете гейша, няма нужда да ѝ казвате, че я обичате, нали знаете. Не говорете такива глупости, моля ви. — Изправих се, за да си ходя, но Хии сан ме хвана за ръцете и се опита да ме накара пак да седна, очевидно решен да ме накара да видя нещата от негова гледна точка.

— Имате намерение да ме принудите, така ли? Трябва ли да разнеса из квартала слуха, че великият Хии сан ме е принудил да се омъжа за него? Това страшно много ще допринесе за репутацията ми!

За ваше сведение никога не съм си прекарвала времето с вас, защото ви харесвам. Ако сте решили, че е така, дължите го на дългите ми години опит в бранша. Много е лошо, нали? Забавлявахме се заедно като клиент и гейша. Но не съм паднала чак дотам да трябва да приема благоволенieto ви да се ожените за мен!

Той беше съсипан.

— Не разбираш ли кога един мъж е искрен?

— Искрен ли казвате? Мислите ли, че можете да убиете някого, когото харесвате, с тази дума? Аз просто нямам куража да се самоубивам.

— Значи го правиш заради Цукико, нали? Не мога да понасям меланхолични жени. Винаги съм търсил малка птичка, която да ми пее песента на щастието. Ако искаш да бъдеш обичан, по-добре направи малко усилие. Жените, които не полагат усилия, които не успяват да се справят с нещата, са като птици, които не пеят.

— Но колкото и да ти се иска да пееш, ако те хранят с лоша храна, не можеш, нали? Брак, любов, искреност — това ли са номерата, които сте извадили от ръкава си? Ако си мислите, че всички гейши ще потънат в сълзи на благодарност и ще паднат на колене, когато чуят тези думи, много, много грешите. Това е инфантилно, ето какво е. Знам и много по-вълнуващи думички от тези.

Сведох поглед, пълен с отвращение, към този втрещен и поразен човек и после с победен вик замарширувах към дома.

ГЛАВА 5

ПРОБУЖДАНЕ НА ЛЮБОВТА

НОМЕР ДВЕ И НОМЕР ТРИ

С приближаването на края на 1943 година се говореше само за новите дрехи за новогодишните тържества. Когато споменах това на Петльово око, той каза, че е излишно да се прахосват пари, след като така или иначе ще престана да работя като гейша. Едногодишното отлагане, за което се бе споразумял с Мама, изтичаше и скоро Петльово око щеше да ме откупи.

Да бъде откупен договорът на една гейша и тя да стане нечия любовница е гигантска крачка навън към света. Да живееш „с котка в скута си и с ветрило в ръката“, както му викахме ние, беше любимата мечта на всяка от нас. Но кой знае защо това ми се струваше потискащо.

В крайна сметка обаче човек в моето положение не можеше да направи нищо, без значение кой е купувачът. При всички случаи около врата ти е вързано въже. Има ли значение кой ще държи другия му край? И как да науча колко пари са сменили собствеността си, преминавайки между Петльово око и Мама в Такеноя.

Той ми купи двуетажна къща край брега на езерото и аз се преместих там веднага след Нова година. За него бях Номер три, втората му любовница, но той ми каза, че ще ме представи на Номер две. Изпълнена с любопитство, един ден отидох с него. Номер две имаше ресторант в центъра на Долна Сува.

Тя беше свежа и красива и напомняше за светложълтите цветове на *нанохана*^[1]; такова беше първото ми впечатление.

— Толкова съм слушала за теб — каза тя. — Много исках да се запознаем. — Усмихна се ведро, без следа от враждебност.

Бях чувала, че е красива, но никога не си бях представяла, че ще ми се стори толкова безукорна. Ако кажеше нещо неприятно, щях да ѝ отговоря:

— Ти си първа, аз дойдох след теб. На него му е писнало от теб, затова е потърсил мене. Ти си носиш вината. — Но тази малка реч, която си бях подготвила, се оказа излишна и аз се почувствах като излъгана.

Когато Петльово око излезе от стаята, тя заговори:

— Трябва да ти кажа колко съм доволна. Благодарение на теб съм много по-свободна от него отпреди.

Не усетих и следа от обида в думите ѝ; беше откровена и непревзета. Напълно покорена, аз излях истинските си чувства:

— Искаш да кажеш, че и ти не го харесваш? Аз също!

При тези думи тя сведе глава и се засмя и резервираността на първата ни среща се изпари. Бяхме напълно единомислени. Разказах ѝ как съм открила, че прякорът му „Лон-Пари“ означава „С едното око гледа към Лондон, а с другото — към Париж“. Номер две ми стисна ръката и се засмя. Може би общата съдба на държанки ни караше да се чувстваме по този начин, но без дори да го споменаваме, и двете знаехме, че можем да си споделяме, без това да застрашава положението ни. Оттогава насетне я посещавах често. Номер две разказваше страхотно и накрая аз винаги оставах по-дълго, отколкото възнамерявах. И наистина го мислех, когато веднъж ѝ казах:

— Може би трябва да дойда да живея при теб?

— Не бива да разсъждаваш по този начин! — възрази тя. — Този мъж е истинско чудовище. Ако сега не издействаш от него нещо за себе си, ще ти е много трудно, когато се озовеш в моето положение. Къщата и земята са на мое име, така че аз мога да се издържам сама. Но ако нямаш нищо и той след време промени отношението си към теб, ще мизерстваш. Мъжете са алчни. Ако сега го караш да харчи пари по теб, той няма да иска похарченото да отива напразно и ще харчи още повече. И никога няма да се наложи да се тревожиш, че ще те изостави.

Ти си скъпоценният камък в неговата колекция — продължи тя. — Сигурна съм, че няма защо да се притесняваш. Като се замисля за всички вас, младите създания, се чувствам доста жалка.

Аз на моята възраст не бях съвсем невежа в изкуството да се манипулират мъжете, но Номер две беше на трийсет и четири или трийсет и пет, а аз — само на деветнайсет. Сигурно съм ѝ изглеждала съвсем зелена.

— По-голяма сестро, дори и аз знам някой и друг номер, нали се сещаш.

— Вече знаеш? Голяма си хитруша, така ли?

Смеяхме се щастливо на подобни неща и после тръгнахме всяка по своя път. Но Номер две ме научи на какви ли не хватки да се измъкне нещо повече от чудовището.

Когато Петльово око разбра, че ходя твърде често в дома на Номер две, побесня.

— При тия ваши съвместни планове кой знае докъде ще стигнеш. Наоко е ужасна жена, никога няма да каже нещо разумно. Повече няма да ходиш там!

— По-голямата сестра Наоко е красива и интелигентна. Ти сам си откупил договора ѝ, значи всичко ѝ е наред. Всъщност тя е възхитителна — натъртих аз, докато пеех хвалебствия за нея и се хилех с цяло гърло. „Сега си го получи! — помислих си вътрешно удовлетворена. — Не можеш да отговориш на това, нали?“

[1] Вид японска дива рапица; ядлива. — Б.пр. ↑

ХИТРИНИТЕ НА ЛЮБОВТА

В къщата, която ми бе купил Петльово око, живях известно време, без да правя нищо. Бях самотна, затворена между четири стени, и понякога сякаш исках да се върна на работа като гейша. Но военното положение ставаше все по-сериозно и се носеха слухове, че ако не вършиш нещо полезно, може да те мобилизират и да те пратят кой знае къде. Ако наистина е така, продумах аз пред Петльово око, тогава искам да си намеря някаква работа. Той познаваше някой от шефовете на Японската радиокомпания и бързо уреди нещата с него. През май започнах работа.

Работата ми, ако може да се нарече така, беше в цеха, където правеха „модулатори“, компоненти на радиолампите, но повече приличаше на игра, отколкото на работа. Никога нямаше достатъчно материали, така че изобщо не можехме да работим. Хората в работилницата правеха кутии за обяд; хората в цеха за стъкло си прекарваха дните, правейки чаши и грейки за крака, които прилежно си отнасяха вкъщи. При това положение, мислех си аз, как изобщо можем да спечелим войната?

След време забелязах, че жените започват да ме избягват.

— Казват, че оная там била гейша.

— Знаеш ли, разправят, че била нечия любовница. Имала си някакъв, дето го върти на малкия си пръст, съвсем го е омотала!

Думи и части от зловни слухове като този достигаха и до мен. Потънах в силна депресия. Щяха ли етикетите „гейша“ и „любовница“ да ме преследват навсякъде, където отида? Може би просто трябваше да напусна. Но тогава си спомних как ми се присмиваше Петльово око в деня, когато се реших да тръгна на работа във фабриката.

— Единственото, което знаеш как се прави, е да спиш до десет сутринта и да седиш пред огледалото, докато си оправиш косата и си начешеш задника! Ако изкараш един месец, ще ти дам златен медал за бойна храброст!

Беше ужасно, но не можех да се откажа.

Един ден направих важно откритие. Във фабриката работеше синът на един търговец на спиртни напитки. Той бил втори лейтенант, ала заболял и бил временно освободен от военна служба, но според него не било честно да бездейства, докато другарите му продължават да се бият, затова дошъл да работи тук. Името му беше Мотояма сан. Вероятно скоро щял да се върне във военната си част и много момичета щели да останат с разбити сърца. И точно тези жени ме презираха, а мъжете ме гледаха с похотливо любопитство. Добре тогава, реших аз. Мотояма сан ще стане мой и наистина ще им натрия носовете.

Първо трябваше да го накарам да забележи, че съществувам. Спрях да пуша пред други хора и започнах да играя ролята на нещастна млада дама. По време на обедната почивка сядах съвсем сама някъде, където той можеше да ме види. Правех всичко, за да привлека вниманието му, без хората да си помислят, че е умишлено. Дори да нямах красиво лице и божествена фигура, на деветнайсет години все още притежавах голяма доза увереност в способността си да привличам интереса на един мъж. Ако той случайно погледнеше към мен, не пропусках възможността да му върна един неопределено умолителен поглед. По пътя от фабриката към къщи гледах да съм малко пред него — вървах отчаяно самотна с наведена глава.

Трябва да съм била жалка гледка, защото неколцина мъже ме заговаряха съчувствено, но аз ги поглеждах студено и не отговарях. Плановете ми щяха да се провалят, ако той останеше с погрешното впечатление, че приятно си приказвам с някой друг. „Малки жертви в името на по-голямата цел“, казвах си аз и упорито продължавах с плана си. Може и да не смятате това за общовалидно правило, но бях убедена, че сърцата на повечето мъже са ужасно податливи на чувството за съжаление.

Една сутрин около два месеца по-късно в прогнозата за времето чух, че следобед ще вали, и излязох без чадър. Това беше моят шанс! Когато дойде време да се прибирам у дома, дъждът продължаваше. Внимателно подбирайки момента, тръгнах пред него. Щом стигнах до портата, той изтича зад мен, тикна в ръцете ми един чадър западно производство и избяга. Малко бях объркана. Единственото, което исках, бе да го накарам да ме съжалява...

Същата вечер отидох в Такеноя и помолих Татко да напише едно писмо от мое име, „нещо емоционално и страстно, нещо, което е в състояние да разчувства един мъж“. Мама ми се присмя.

— Обзалагам се, че пак ще направиш някоя глупост!

Наистина тя имаше причина да каже „пак“.

След като Петльово око бе откупил договора ми, но все още живеех в Такеноя, на улицата се натъкнах на един млад мой клиент.

— Какво ще кажеш за по едно набързо? — и ме покани на по питие. „Защо да не си изкарам вечерята, щом имам тази възможност?“ Без да си помисля нищо лошо, тръгнах с него. Като се разделяхме, той каза: — Хайде да се срещнем пак — и тъй като не ми беше неприятен, се срещнахме за по питие още два-три пъти.

Когато отивах на среща с него, молах всички в Такеноя да кажат на Петльово око, ако се обади по телефона, че съм някъде наблизо, и веднага да ме информират. Но въпреки това ме разкриха. Бяхме се уговорили да се срещнем и тъкмо излизах, когато се появи Петльово око.

— Къде си се запътила по това време?

— Никъде — отвърнах.

— Добре знам какво си намислила. И няма да търпя да се държиш като някоя евтина уличница! — той определено се опитваше да ме дразни.

Толкова бях ядосана, че платих две йени за саке от черния пазар, което би трябвало да струва само деветдесет сена, и го изпих заедно с Татко. Реших известно време да не излизам.

— За всичко все ти си виновна, нали знаеш! — засмя се Татко. Но аз не смятах, че съм сторила нещо грешно.

Така или иначе писмото до Мотояма сан беше готово. То звучеше приблизително така:

Никога през целия ми живот хората не са се отнасяли с мен толкова добре — вашата човещина изпълни очите ми със сълзи. Всички ме презират, защото бях гейша. Но никому не съм сторила нищо лошо. Ако у мен има нещо лошо, моля ви, бъдете така добър да ми го кажете.

На другия ден му го дадох, като внимавах никоѝ да не ме види, и зачаках реакцията му.

ОМАГЪОСАНАТА МАГЪОСНИЦА

Писмото веднага даде резултат. На следващия ден той ми отвърна с едно дружелюбно писмо. „Направих го!“, мислех си аз, усмихвайки се доволно. След като бях стигнала дотук, останалото беше лесно. Разменихме си още две-три писма и в последното ми писмо ги накарах да напишат това:

Това, че срещнах такъв добър човек като вас, сигурно е дело на боговете. Веднъж, само веднъж би ми било достатъчно да поговоря с вас. Ако жалко създание като мен трябва да бъде наказано, задето се осмелява да изрази такова желание, без никакво съжаление бих дала остатъка от живота си за възможността да поговоря с вас насаме един-единствен път. Каквото и наказание да биха ми изпратили небесата, приемам го доброволно. Ще ви чакам на брега на езерото от осем часа тази вечер до зори.

Най-сетне желанието ми бе изпълнено. Можех да се срещна с него при езерото.

— Толкова ми е мъчно за теб — страстно изрече той. — Ще направя всичко, което е по силите ми, да съживя самотната ти усмивка. Хората никога не трябва да се унижават. Каквото ще да става, но трябва да се изправиш гордо, да стъпиш здраво на земята и да вървиш напред.

„Що за глупости! — помислих си аз, горда и арогантна поради успеха си. — Каквото и да кажеш, всички мъже са еднакви. Ти си просто поредният мъж, а аз те използвам като средство за собствените си цели. Изглежда си мислиш, че съм просто една обикновена жена, но аз съм любовница на чудовище. Аз съм вещица!“ Такива бяха безумните ми мисли, но на него казах:

— Още от дете ме използват, но нямам куража да се разбунтувам, нито пък зная как.

До следващата ни среща не ходех във фабриката, защото реших да го накарам да се чуди какво е станало с мен. Когато се срещнахме в уречения ден, му казах:

— Има нещо, което просто трябва да ти покажа! — и го завлякох в един ресторант.

— Това е единственото нещо, което знам как се прави. — Свирих на шамисен и танцувах, докато той забрави колко време е минало, и му наливах саке, докато напълно загуби контрол. Беше удивен и слисан, когато се хвърлих в ръцете му.

— Ти не трябва да... — обърка се той, но аз го повлякох в съседната стая, където вече бях уредила да преспим.

— Толкова много те харесвам — прошепнах, хвърляйки поглед набързо, за да преценя какво е изражението му.

Той ме люби страстно. По-късно, когато дойде на себе си, седна до мен и започна да се извинява, хлипайки. Не това бях имала предвид! Съвсем се обърках.

— Ако не трябваше да се върна в армията, бих се оженил за теб веднага! Но вече съм посветил живота си на нашата страна. Не знам кога може да умра, затова не бива да върша нищо безотговорно. — Това беше единственото, за което успя да намери думи — толкова беше завладян от чувствата си.

— Не те моля за нищо. Какво общо може да има отговорността с това да харесваш някого? Единственото, което знам, е, че твърде много те харесвам.

— Какво да сторя, за да те направя щастлива? Беше грешка от моя страна, прости ми. Но докато все още съм тук, нека да се срещаме всяка нощ. Стига да можеш нещо да ти дам в замяна, бих поискал друг живот. — Дори и аз започнах да разбирам какво значи някой да е напълно сериозен.

След това, дори когато бяхме във фабриката, той ме следеше с поглед, без да го е грижа какво ще си помислят другите, а на път за къщи вървеше до мен. От досегашния си опит познавах само мъже, които прошепват изгарящото ги желание само когато никой не може да ги види и се преструват, че не те познават, щом наблизко има други хора.

Усещах, че за първи път ме е споходило щастието да бъда обичана — не като гейша, а като жена. Макар че, доколкото си

спомням, се хванах с него само за да си отмъстя на всички, които ме поглеждаха презрително. Никога в живота си не бях си представяла, че ще се отнасят към мен с такова уважение. В самотното ми сърце се бе запалило слабото пламъче на любовта и аз започнах да усещам, че трябва да направя всичко то да не угасне.

ИСТИНСКА ЛЮБОВ

Когато погледите ни само се срещаха във фабриката, аз усещах цялото си тяло окъпано в топлината на неговата любов. Чакахме се един друг по бреговете на езерото всяка вечер между седем и осем часа. Докато се взираше в светлините на града, отразени по повърхността на водата, той ми разказваше красиви легенди за звездите в небето или историите на „Малкият лорд Фаунтлерой“ и „Малката принцеса“^[1]. Учеше ме и на „морала“, който се предполага, че съществува в човешкото общество. Обясни ми защо „нещастieto може да се окаже маскиран късмет“ и как, ако просто вярваме в съдбата подобно на стареца от историята, никога няма да изпитаеме болката на тревогите и мъките^[2].

— Преди да се запозная с теб, се опитвах да живея по този начин. Но като се замисля за бъдещото ти щастие, се притеснявам. Ако можех сега да разкажа на родителите си за теб и да помоля за тяхното разбиране, сигурен съм, че те щяха да ни позволят да се оженим. Но като се върна на фронта, това ще ти създаде само допълнителни страдания, след като нямаш никаква представа за света. Това би те направило по-нещастна, отколкото си сега. Но ако точно това искаш, от моя страна няма да има проблеми, обаче...

Що за абсурдна идея! Той не биваше да знае, че около врата ми бе вързано въже, а другия му край държеше Петльово око. Ако бях свободна, колко щеше да ми е приятно да се наричам негова съпруга, пък дори и само за три дни, мислех си аз.

От деня, в който съм била родена, и досега бях научила само две неща: изкуствата на гейшите и как да спя с мъже. Не знаех нищо друго, освен как да бъда желана за секс. Затова когато се срещаме, горе-долу в един от всеки три случая предлагам:

— Да отидем ли в някой хан?

Що се отнася до отношенията между мъжете и жените, за мен това беше всичко в тях; не можех да си представя нещо друго. Но той ми възразяваше съвсем сериозно:

— Не бива да говориш такива неща!

Отнасяше се с мен с такова уважение, че то чак ме измъчваше.

Петльово око идваше веднъж на три дни. Но дори когато бях с него, между седем и осем вечерта мислите ми отлитаха към брега на езерото и аз ставах потисната и раздразнителна. Когато камбаните удареха осем часа, с всички сили се опитвах да забравя, но чувството на неудовлетворение и самота продължаваше.

— Обичаш ли ме? — попитах един ден Петльово око.

— Кой идиот би похарчил такива огромни суми пари, за да има някого, когото не смята за привлекателен?!

— И все пак какво е любовта?

— Това е, когато просто не можеш да се успокоиш, докато нещо не стане цялото твое.

— А не е ли, когато се надяваш, че другият ще бъде щастлив?

— Нали по тази причина ти откупих свободата? — отвърщаше той, доволен от себе си.

Беше безнадеждно. Нямах начин да го накарам да проумее. Една изплъзнала се от езика дума и той щеше да се нахвърли върху мен. Ако Петльово око някога разбере за него, всичко щеше да свърши.

Мотояма сан ме учеше, че „да обичаш някого няма нищо общо с твоето физическо «аз»; това е душевен копнеж, доверие един към друг, желание другият да бъде щастлив, излизане извън себе си; ето това е истинската любов“.

Щях да бъда еднакво разстроена както ако Мотояма сан разбере за онази жаба, така и ако Петльово око разбере за него. Накарах го да повярва, че не мога всяка вечер да оставам навън до късно, защото живея в чужда къща. Когато бях с него, постоянно се тормозех, че ще ни види някой, когото познавам. Напрежението беше ужасно, бях неспособна да го понасям, изпадах в кризи и плачех съвсем без причина, а той постоянно се притесняваше за мен.

— Не плачи! Нека се опитаме да помислим как ще се справиш в бъдеще.

Нямах кой знае какви мечти или надежди за бъдещето си. Искан само да прекарам колкото е възможно повече време с него. Но тайните ни срещи не продължиха дори и месец; приключиха, щом задухаха есенните ветрове. А аз си навлякох гнева на Петльово око.

[1] „Малкият лорд Фаунтлерой“ — роман от Франсис Ходжсън Бърнет; „Малката принцеса“ — драматизация на романа му „Сара Крю“ — Б.пр. ↑

[2] И пословицата за нещастieto и късмета, и старецът са част от традиционната китайска история за стария Сай. След като изгубва коня си, Сай купува нов. При опита си да го язди синът на Сай пада и си счупва крака, но пък по тази причина е отхвърлен от военна служба и си остава вкъщи, вместо да отиде на война. — Б.пр. ↑

ОПИТ ЗА САМОУБИЙСТВО

Всъщност щеше да е странно, ако не бяха ме разкрили, след като излизах от вкъщи всяка вечер между седем и осем. Напоследък Петльово око душеше наоколо и задаваше неприятни въпроси по един или друг повод, но аз някак си успявах да поддържам доброто му настроение и да избягвам отговорите. Обаче една вечер той дойде вбесен.

— От известно време се влачиш с един никаквец, нали? Аз няма да допусна да се забъркваш с този и онзи като някоя гадна курва!

На мен вече ми беше писнало.

— Ние смятаме да се женим.

— Щом ти харесва. Пък и на мен какво ми пука! Но преди да го направиш, искам да кажа на онзи дребен лайнар едно-две неща. Мен ме познават добре по тези места. Ако кажа на хората, че съм се отказал от теб, за да можеш да се омъжиш, ще прозвучи благородно. Но какво ще стане, ако се разчуе, че някой се е забъркал с моята жена и я е отмъкнал направо от леглото ми? Ще стана за смях. Ще го убия! Той да не си въобразява, че може да се изпикае отгоре ми, а аз просто ще избягам и ще се скрия? — Наистина приличаше на жаба — по плешивата му глава блестяха капки, а докато беснееше, от него се стичаше пот.

По-скоро бих умряла, отколкото да позволя *той* да чуе такива обиди, мислех си аз, но когато се опитах да избягам, Петльово око ме сграбчи с ръце, вдигна ме над главата си и ме тръшна на рогозките. Докато лежах на пода и хлипах, си мислех: за нищо на света не искам *той* да се среща с този гад; ако някога се стигне дотам, ще убия изрода с нож.

Но какъв беше смисълът? *Той* скоро щеше да замине; можеше никога да не се събуди от този прекрасен сън! Не исках да разбере, че съм нечия държанка. Ако някога научеше, че всички онези сладки думи, които съм му нашепвала с най-сериозен вид, са били лъжа, щеше да бъде неопикуемо тъжен и дълбоко да ме презира. Разтреперана от ужас, притиснах ръце към пода и се извиних.

— Бях лоша! Обещавам никога вече да не правя нещо, което ще те ядоса, никога повече! Моля те, прости ми!

— Значи най-после се вразуми, нали? — попита гадът, вече поуспокоен.

— Да. Никога повече няма да го видя — заклех се аз. И стискайки зъби, започнах да го успокоявам и лаская.

Петльово око беше от мъжете, които, веднъж получили каквото искат, заспиват с хъркане, широко отворили уста. Ченето му стърчеше и вибрираше с всяко издишване. Макар и да се стараех да не го гледам, то сякаш само привличаше погледа на безсънните ми очи. Отвратително! Направо отвратително! Тази нощ ми се струваше по-противен от всеки друг път. Лежах будна до зори и през цялото време потръпвах от погнуса.

На следващия ден не отидох във фабриката. Затворих се в къщата, едва прикривайки негодуванието си. Но когато в града се запалиха светлините, не можах да потисна желанието си да съм с него. Седнах пред огледалото. Взех шамисена си. Мина шест, после седем. Както винаги, той сигурно чакаше на брега на езерото. Не можех да си представя, че просто ще изчезна, без да му кажа нищо. Ще отида още само веднъж, да се извиня по някакъв начин, че повече не можем да се виждаме. Но знаех твърде добре какъв гад беше Петльово око. Можеше да се прави, че наивно ми вярва, да се удря в гърдите и да въздиша: „О, добре тогава!“. Обаче една погрешна стъпка и беше готов да разбие вратата, за да се добере до мен.

Но какво ми пукаше? Ако се държи гадно, ще го наръгам и ще го убия, а после също ще умра. В края на краищата излязох от къщи. Но Петльово око беше чудовище — кой знае какви номера можеше да измъкне от ръкава си? Дадох на старицата, която переше чаршафите в Такеноя, една йена и я помолих да доведе Мотояма сан при мен, като междуременно успях да наема стая.

— Майка ми се е разболяла и трябва да си отида вкъщи! — Веднага след като думите излязоха от устата ми, зарових лице на гърдите му и започнах да хлипам с глас като дете.

— Какво нещастно създание си ти! Ако нямаш нищо против, ще дойда с теб! — Беше много мило от негова страна да го предложи, но аз леко поклатих глава и го отблъснах. Стига наистина да имах дом на село, можехме да отидем там само двамата, дори само за един ден, и

спокойно да се наслаждаваме един на друг! Гърдите ми горяха от тази безнадеждна мечта.

— Веднага щом се върна, ще дойда във фабриката — казах на раздяла, но веднъж завинаги бях решила, че никога повече няма да се видим. Беше ме любил само два пъти, само толкова. Мен, дете бях познала повече мъже от пръстите на двете си ръце. Цялата бях осквернена. Само да бях физически чиста и свободна, без значение колко щях да страдам, бих могла да чакам и десет години, и двайсет години до деня, в който щях да стана негова съпруга... Нямахше начин да се очистя. По това време осъзнах, че е твърде късно. Каква глупачка съм била! Но и какво бих могла да сторя, каквато бях невежа! Виновна беше Мама от Такеноя. Виновна беше истинската ми майка. Проклинах света и всекиго в него. Исках да бъда накълцана на парчета и хвърлена в реката.

След като се разделих с Мотояма сан, останах в къщата и изобщо не излязох повече навън.

— Толкова много ти липсва, че дори лицето ти се е променило, така ли? — беснееше Петльово око. — Е, аз също съм горд посвоему; никога няма да ти позволя да си тръгнеш!

Аз обаче бях решила да не изтривам докосването на *неговата* кожа до моята. Дните ми минаваха в мъчителен делириум и непреклонен отказ да се отдавам на жабата.

Сутринта на шести ноември Мама от Такеноя ми донесе писмо от *него* и ми го прочете. Той пишеше, че заминава на пети с нощния влак и бе приложил към писмото малко пари, в случай че ми потрябват за нещо.

Знаех, че някой ден ще замине, но се бях надявала да го видя за последен път преди това. Тази мисъл предизвика такъв порой от сълзи, сякаш се бе скъсала язовирна стена. Нямахше смисъл да продължавам да живея. Не бих могла да понеса мъчението да остана до края на дните си с онова отблъскващо животно. А дори и да трябваше да се опитам, това щеше да е живот, от който нямахше какво да се очаква. Накрая реших, че ще е по-добре да умра, докато той още е на японска земя. Избрах ден, в който Петльово око нямахше да идва, и подредих къщата.

Към средата на ноември в района на Шиншу вече е доста студено, но аз облякох бледорозовото си памучно кимоно с изгревни

мотиви, това, за което *той* винаги казваше, че най-много ми отива. Гримирах се внимателно и изчаках да се стъмни. След като запалих пръчица тамян и проследих как изгаря, се почувствах освежена и успокоена. Бях живяла двацет години само с болката си, но най-сетне и аз щях да намеря покой.

В единайсет часа заключих вратата и излязох навън. Тънкото резенче на луната висеше в студеното нощно небе, езерото Сува преливаше, а светлините на града блещукаха прекрасни както винаги. Всичко ми връщаше спомените за него. Извиквайки образа му в мислите си, се хвърлих във водите.

Смъртта чрез удавяне е болезнена. Водата бучи, докато нахлува към тъпанчетата ти; пари в носа, докато прониква до мозъка ти. Известно време успявах да я преглъщам, после изгубих съзнание.

За своя изненада по-късно се събудих в болнична стая. Казаха ми, че ме е спасил човек, излязъл на нощен риболов. Не изпитвах благодарност към този, който ме бе спасил. Не разбираше ли той, че единственото, което исках, е покой? Горчиво негодувах срещу него. Да искаш да умреш, е лесно, но да го направиш наистина, изисква повече кураж, отколкото хората предполагат. И когато най-последно се осмелих да го сторя...

След като излязох от болницата, бях отритната от Петльово око и си спечелих студеното презрение на всички останали.

ГЛАВА 6

СТРАНСТВЕНИЯТА НА ПРОКУДЕНАТА

НЯМА КАКВО ДА НАРЕКА СВОЙ ДОМ

— Щом чак толкова те отвращавам, тогава се махай оттук! — рече ми Петльово око.

— Ако това означава, че ще съм свободна... — казах си аз. И без да си представям бъдещето, доста лекомислено му позволих да ме отпрати дори без един-единствен сен. Върнах се право в Такеноя.

Но там Мама набързо ме отряза.

— Няма да е добре за репутацията ни. Не можем да те вземем обратно.

Всички ресторанти бяха затворени с правителствена заповед, затова нямаше къде да отида, нито знаех какво да правя. Тогава осъзнах, че не познавам друго място, освен квартала на „цветята и върбите“. Бях почти обезумяла. Реших да отида да се видя с господарката на „Ичирики“, тя винаги е била добра с мен. Така че отидох при Ичирики.

— Имам строга заповед да не правя нищо за теб — каза тя. — Ужасно съжалявам, но така стоят нещата.

Господарката на „Ичирики“ ми даде пет йени и ме предупреди, че ще й създам големи неприятности, ако кажа на някого.

Взех парите и прекарах нощта в един хан, но бях толкова притеснена, че изобщо не можах да мигна. Сега разбирах, че докато Петльово око диша тежко във врата на хората, тук, в Сува, вече няма място, което да мога да нарека свой дом. Беше заплашил всички в желанието си да ми вгорчи живота и затова му бях благодарна. Ако покорно се върна при него, ще бъда завързана с десет пъти по-дебело въже и ще му бъда робиня до края на живота си. Ще е абсолютно нетърпимо. А нямах куража отново да се хвърля в езерото. Бях притисната в ъгъла.

И тогава се сетих за майка си. Когато вуйчо ме взе от дома на земевладелците, бяхме вървели пеша, за да стигнем до дома на майка ми. И до студения ѝ поглед. Но тя ми беше родна майка. Сигурно щеше да направи нещо за мен. С такива мисли в главата реших да отида при нея.

На следващата сутрин хванах влака до Шиоджири и водена само от спомените си, накрая намерих къщата, но майка ми, на която бях разчитала, не беше там. Хора ми казаха, че съпругът ѝ умрял преди шест години, тя продала поотделно четирите деца и заминала нанякъде с друг мъж. Чух, че едно от по-малките ми братчета живеело наблизко при някакъв зидар. Отидох да го търся там.

Оказа се едно дете, почерняло от слънцето и облечено в дрипи. Гледаше ме с широко отворени очи.

— Помниш ли ме?

— Не.

— Знаеш ли къде е отишла мама?

— Не.

Отговаряше ми грубо, но със сълзи на очи. Попитах го къде е къщата на вуйчо и пак тръгнах пеша, притиснала ръце към празния си корем. Спането миналата нощ струваше четири йени, а билетът за влака — двайсет и пет сена, така че в джоба си имах само 75 сена. Докато се лутах, се стъмни и аз не успях да намеря къщата, която търсех. Никога не съм се чувствала по-отчаяна. Скъпият ми Мотояма сан! Ако беше с мен, той щеше да ми помогне. В един момент всичките ми мисли се обърнаха към него.

БРАТСКА ЛЮБОВ

Най-сетне намерих дома на вуйчо, но това беше жалка гледка! През полурухналите стени се виждаше всичко вътре.

— Моля, извинете! — извиках аз. Вуйна ми подаде глава през една дупка в стената. Когато най-после успях да вляза и да поговоря с нея, тя ми каза, че преди две години къщата била разрушена от тайфун; вуйчо бил премазан от една греда и наскоро умрял. Лицето на вуйна беше изпито от изтощение.

— Ако някой иска само да си напълни корема, по-добре е да се маха, така мисля аз.

Докато говореше, тя печеше в пепелта на огнището нещо, което приличаше на оризова питка.

Без да се срамувам и да ме е грижа какво би си помислила, си признах всичко, което ми се е случило.

— Моля те, подслони ме за известно време — примолих се аз.

Къщата беше толкова разрушена от тайфуна, че тя живееше в една хижа, при това само в една стая.

— Или поне ми позволи да преспя тук.

Пропълзях под парцала, който се използваше за завивка, и се опитах да заспя, но сигурно бях толкова уморена, че не ме хващаше сън. Дори след като вуйна ми вече спеше, дълго лежах будна, хлипах, мислех какво ще стане с мен и копнеех за него.

В просъница усетих, че отвън има някой. Стаята нямаше дървена врата, а само една хартиена преграда. Отместих я тихичко. Я виж ти, отвъд преградата стоеше малкият ми брат, с когото предполагах, вече бях се разделила завинаги.

— Какво, по дяволите, правиш тук по това време? — попитах го аз.

— Мразя живота при зидаря — отвърна той, хлипайки.

Нямаше какво да сторя, освен да го пусна в къщата, и когато го попитах какво се е случило, той каза, че ме е проследил тайно дотук.

— Щом е толкова ужасно, няма да се връщаш. Ще измисля нещо.

Все още живеех с безнадежно оптимистична представа за този свят. На следващия ден молах вуйна си да подслони, освен мен и него.

— Ще изкарвам за прехраната на момчето и ще ти плащам, става ли?

Накарах я да ме заведе до дъскорезницата, където работеше, и поисках да ми намерят работа. Но вечерта след първия работен ден бях капнала от умора и усещах костите на ръцете и краката си като стрити на прах. Ето го живота, който досега не бих могла и да си представя.

За обяд варяха сладки картофи, но нямаше даже сол, за да ги посолим. За вечеря имаше нещо, което наричаха „печена оризова питка“ (якимочи), но тя дори не беше бяла, от пшенично брашно, каквото имаше в града; това бяха топки от смяно с люспите ечемично брашно. Печаха се в огнището и докато се ядяха, се изтупваха и издухваха от пепелта.

Само допреди три дни в дома на Петльово око винаги имах само добра храна.

— Шаранът мирише на тиня, не мога да го ям, а пък и мирише силно на риба, затова не мога да го ям — глезейки се, казвах аз. Но колкото и да бях гладна, не можех да прокарам тези „оризови питки“ през гърлото си.

За вуйна ни кръглите филии бяла ряпа бяха първокласно меню, но пак нямаше сол или соев сос и затова ги киснехме в остатъци от оцет на дъното на празен буркан от мариновани сливи.

Хората, които работеха в дъскорезницата, носеха в кутиите си за обяд печени оризови питки и тиква. Докато се хранеха, си говореха:

— Дори и да получиш понякога шепа ориз, няма нито сол, нито месо (соева паста). Ако пък има месо, не получаващ нито ориз, нито сладки картофи. Колко хубаво би било да си напълниш стомаха с бял ориз и супа от месо.

— Старците тук разправят, че преди да умрат, биха искали да изядат купичка бял ориз, толкова голяма, че клечките да стоят изправени в нея.

Тези приказки много ме учудваха.

Физически бях в плачевно състояние. Ставите ме боляха ужасно; ако бях права, трябваше да седна, а ако седях, трябваше да се изправя. Макар да ми се виеше свят и почти да колабирах от умора, отивах на работа и вършех това, което вършеше и вуйна ми. Не можех да сложа

нищо в устата си и на сутринта на третия ден не бях в състояние дори да стана. Взех си почивен ден. Чувствах се така, сякаш имам и висока температура. Докато лежах и се люшках между съзнание и безсъзнание, малкият ми брат ме събуди.

— Ето, изяж това — и внимателно бутна купичка с каша от бял ориз към леглото.

— Откъде го взе? — попитах, спомняйки си как предната вечер вуйна се оплакваше, че в къщата няма и зрънце ориз.

— Докато живеех с мама, никога нямаше ориз, така че при зидаря, докато миех ориза, прибирах по малко всеки ден с мисълта да ѝ го дам, щом се върне. Ти не ядеш нищо и ще бъде ужасно, ако умреш, затова вчера тайно го донесох тук и го сварих — разказваше малкият ми брат, а очите му бяха плувнали в сълзи.

Като си помислих как това тринайсетгодишно дете със задебели и подпухнали ръце е мило и скътвало от ориза всеки ден, без да негодува срещу майката, която го е изоставила, се възхитих от добрия му нрав и преглътнах сълзите си.

На следващия ден брат ми не се появи дори и когато се стъмни. Недоумявах какво ли му се е случило? Може би му е дошло до гуша и се е върнал при зидаря? Прибра се късно вечерта и ми подаде нещо с думите:

— Ето, изпий това.

— Какво е то? — поколебах се аз.

— Чай от сушени земни червеи — отвърна той.

Ако държиш парче счупено стъкло над водната повърхност и гледаш през него, можеш ясно да видиш дъното на реката. Макар да беше посред зима, той прекарал деня да измъква по този начин метални парчета от реката. После ги продал за два сена и купил сушените червеи, с които направил чая. А тъй като в близката река не намерил нищо, отишъл на реката в града, затова толкова закъснял, разказа той.

Пропълзя под края на завивката ми и докато лежеше там свит, усетих колко студени са краката му и си помислих, че каквото и да ми струва — дори да трябва да режа парчета от собствената си плът и да ги продавам — ще направя всичко възможно той да бъде щастлив. Твърдо бях решена да го сторя. Образът на малкия ми брат, жадуващ за

обич и отчаян, че ще умра и ще го изоставя, се вряза болезнено в сърцето ми.

Друг път, един дъждовен ден, той ми донесе цигари.

— Колко обичам да пуша! — постоянно въздишах аз. Това го накараше да измине почти два километра до близкия град, където събрал три-четири фасана. Навлажнени от дъжда, пожълтели и смачкани, той ги стискаше във вкочанените си от студа ръце и безмълвно ми ги поднесе.

СЪЛЗИ НА УНИЖЕНИЕ

Ако исках да осигуря приличен живот на малкия си брат, нямаше смисъл да оставам тук, затова реших да замина при онее сан Карута в Чиба. Но когато го споделих с вуйна, тя каза, че няма пари за билет за влака.

Виждаше, че няма начин да промени решението ми, и накрая успя да ми икономиса 50 сена, така че първо стигнахме до Горна Сува. Оставих брат си да ме чака на брега на езерото, където навремето се срещахме с Мотояма сан, а аз изтичах до „Ичирики“.

— Моля те! — обърнах се към господарката на „Ичирики“. — Дай ми назаем 10 йени!

— Напоследък бизнесът не върви — отвърна тя. После се замисли. — Може би да помолиш Хи сан? Той беше доста увлечен по теб, помниш ли? — Тя имаше предвид Хи сан, който бе убил Цукико. Кимнах със стиснати зъби. Заради малкия си брат щях да понеса всякакво унижение.

Нямаше ориз, нямаше *мисо* и всички ресторанти бяха затворени, но този свят продължаваше да има своята обратна страна. Хи сан се появи най-сетне в една от банкетните зали на „Ичирики“.

— Сигурно трябва да е станала някаква грешка — саркастично се подсмихна той.

Аз се овладях и заговорих:

— Моля ви, купете ме за тази нощ срещу 10 йени.

— Несравнимата госпожица Жерав само за 10 йени? Това е срамно евтино! Да не мислиш, че ще пропусна? Но при това положение нали знаеш, че си моя и си готова на всичко, нали? — и докато говореше, устата му се изкриви в презрителна усмивка. Аз го гледах право в очите и го подканвах.

— Каквото пожелаете.

— Не съм чак толкова закъсал с жените, че да стигна дотам да спя с някоя, която е изгубила хубавата си външност. Ще те купя, защото искам да те гледам как танцуваш гола. Съгласна ли си? Иначе просто забрави. — Хи сан ме гледаше студено.

Безмълвно си съблякох кимоното, разстлах го и коленичих върху него. Той започна да отмерва такта, пляскайки с ръце и кимайки да започвам. Подчиних се. Прехапах устни до кръв, за да не заплача — и затанцувах като луда. Виждаше се дори грозният белег на крака ми.

— Хубаво. Ела да пийнем по едно — презрително се изкиска той. Докато поемах чашата със саке, която ми подаде, ръцете ми трепереха.

С това сигурно ще приключим, помислих си аз, но щом безмълвно се протегнах за кимоното си, мъжът се нахвърли върху мен като диво животно. Без да се противя, легнах на пода. Докато усещах как сълзите се стичат по бузите ми, си мислех за моя малък брат, който ме чакаше и трепереше от студ.

КРАЯТ НА ВОЙНАТА

Излязох от „Ичирики“, срещнах се с брат си и още същата вечер заминахме за Чиба с влака в 20:05 от Шинджуку. Помнех адреса на Карута от второто ѝ писмо, опитахме един полицейски пост и намерихме пътя дотам.

По-голямата сестра ни посрещна толкова топло, сякаш бяхме нейна плът и кръв.

— Сама сигурно няма да можеш да се грижиш за брат си — каза нейният данна. — Познавам един човек, той е малко старичък, но... — И уреди да стана любовница на един шейсет и три годишен мъж, който щеше да се грижи и за двамата ни. Някак си се справяхме — поне не просехме за храна. Човекът имаше малък рибарски бизнес в село Гои, близо до град Ичихара в префектура Чиба, и много рядко посещаваше стаята, която бяхме наели в дома на Карута, така че водехме сравнително безгрижен живот.

Но наскоро, след като се бяхме установили, къщата изгоря при една бомбардировка през нощта на седми август и ние останахме на улицата. Бяхме събрали листове овъглена ламарина и тъкмо започвахме да си строим колиба, когато войната свърши.

Аз всъщност не бях усетила войната и не разбирах какво означава тя да свърши. Но ако и тази приличаше на другите войни, мислех си аз, защо не можа да свърши една седмица по-рано? Тогава къщата ни нямаше да изгори.

Онее сан Карута ни предложи да отидем с нея в Гои. Нейният данна смяташе да ѝ построи къща и тя предложи всички да живеем там заедно. Но аз не исках да сме ѝ повече в тежест, затова помолих стареца да купи изгорелите останки от нейната къща и ние заживяхме в колибата.

Пратих брат си на училище, като го върнах с един клас назад, и за да допълвам доходите ни, започнах да продавам вестници сутрин и вечер близо до банката в Чиба. Справяхме се по един или друг начин, но на следващата година, през май 1946, старецът почина от сърдечна недостатъчност.

След това се хващах на всяка работа. В хаоса след войната с брат ми изобщо не можехме да се изхраним с малкото пари, които имахме.

Първо работих в Инаге във фабрика за производство на преносими кухненски мангали. Те се правеха от две части. Поставяш глината в „гроба“, оформяш вътрешната повърхност с длан, сглобяваш двете части и палиш. Моята работа беше да натъпча глината вътре и да я оформя. Ръцете ми бяха задебелили и кожата ми се белеше. А заплатата беше само 35 йени месечно, с които беше невъзможно да се преживява, затова напуснах. По това време три скумрии струваха 10 йени.

После една позната на Карута отвори малък ресторант близо до префектурата и ме уреди да работя там. През това време получих две предложения за женитба.

Първото дойде от един часовникар на име господин Кувано, който всеки ден идваше да обядва в ресторанта. Сблъсках се с него и когато се прибирах от работа къщи. Първоначално си мислех, че е случайно, но постепенно разбрах, че той всъщност ме чака.

— Здравей! Прибираш ли се? — поздравяваше ме господин Кувано малко срамежливо. След като се поопознахме, той започна да ме кани на гости, но аз отказвах.

— Имам по-малък брат и прекарвам свободните си дни с него. Много мило от ваша страна, но...

— В такъв случай доведи и брат си.

Канеше ме толкова настоятелно и аз заключих, че в най-добрия случай двамата ще излезем да хапнем заедно. Когато ме покани за не знам кой път, реших да приема. В крайна сметка започнахме да се храним там всеки път, когато имах почивен ден.

Веднъж отидохме в дома на господин Кувано, за да се видим с майка му. Преди не се бяхме срещали, но ми се стори, че нищо от онова, което тя каза, нямаше кой знае какъв смисъл.

— Синът ми беше твърде настоятелен в желанието си да се срещна с вас... Извинете ме за въпроса, но кое училище сте завършили? Днес дори жените трябва да могат да прочетат съобщенията на местната община, не сте ли съгласна? Синът ми Масахару е малко странен, живее тук съвсем сам, но всъщност ние притежаваме един доста известен магазин в Токио. Дъщеря ми е изкусна шивачка и дори са я канили да шие облекла за членове на

императорското семейство. Ако вие приемете нашето предложение, ще трябва да ви помолим да се приспособите към маниерите в семейството ни. Вярвам, че го разбирате?

Тя караше така, сякаш вече му бях годеница. Аз се обърках и побягнах без повече обяснения.

— Дърта брантия! Аз бях гейша, завършила съм училище за гейши. Бях и наложница. — Колко добре щях да се почувствам, ако й бях казала това, без да спирам да пафкам цигара. Жалко, че не можех да овладея гнева си. — По дяволите! Никога вече няма да отида там! — продължавах да се гневя и след като се прибрахме вкъщи. Но брат ми беше истински разочарован.

— Защо избяга? Няма ли пак да отидем там? След като ядем толкова хубави неща? Каква загуба!

Когато следващия път срещнах господин Кувано, го срязях грубо.

— Как може да сте толкова недодялан! Не можех да повярвам на ушите си, когато майка ви започна да ми говори такива неща. Поне ще ви кажа, че нямам абсолютно никакво намерение да се омъжвам.

Той изглеждаше дълбоко наранен. Аз съжалявах, че съм се държала толкова зле. По-добре да не бях ходила у тях; тогава той нямаше да храни надежди, нито пък чувствата му щяха да са наранени. Когато започна да се извинява, му изкрещях арогантно:

— Не ставайте патетичен, един истински мъж не се извинява! — и избягах. Но в сърцето си му бях благодарна. „Знам, че си го мислил за добро — разсъждавах аз. — Моля те, прости ми.“

СУПАТА С ПЕЛМЕНИ

Ресторантът, където работех, се наричаше „Храна от цял свят“. Правехме една супа с пелмени от остатъка от сладките картофи, след като се извлечеше нишестето. Една купа супа струваше 50 сена. Отваряхме в дванайсет на обяд и затваряхме в четири, но някои хора идваха и си купуваха по цели тенджери и обикновено храната свършваше към два. Аз работех от осем до пет и имах три свободни дни месечно.

Всички бяха мили хора, но аз внимавах да не се изпусна нещо за миналото си. Боях се да не разберат, че съм била гейша и нечия наложница, за да не ме презират и унижават. Не си носех храна за обяд, защото бях съвсем близо до вкъщи, но и защото не се осмелявах да пуша пред другите, а исках да се насладя на една спокойна цигара у дома по време на обедната почивка.

Собственикът на ресторанта беше великодушен човек. Изглежда, беше в добри отношения с някой си Шинджиро Ямамура, който покъсно стана член на Камарата на представителите; често ги виждах заедно.

Беше обявено, че обмяната с нови йени ще се осъществи през февруари, затова моят шеф всеки ден старателно събираше всички монети от 50 сена и банкноти от една йена, слагаше ги в кутия от ябълки и ги отнасяше у дома си. В ресторанта бяхме инструктирани да молим клиентите да плащат с най-дребните възможни деноминирани пари, защото нямаме да връщаме.

През април се проведеха първите следвоенни избори и на жените също бе разрешено да гласуват. Първите букви, които написах в живота си, бяха седемте срички на „Шин-джи-ро Я-ма-му-ра“. Накарах брат ми да ме научи и дъвчейки молива през цялото време, вложих цялото си сърце, за да ги запомня.

— Чух го от учителите — каза брат ми. — Според тях не бива да правиш нито една грешка. Те казват, че дори когато пишеш писмо на някого, е по-добре да не се опитваш да изпишеш китайските букви,

които не познаваш, а японските, за да създадеш по-добро впечатление, ако ги напишеш ясно и вярно.

Разтревожих се.

— Нали не си казал на учителите си, че по-голямата ти сестра не може да чете?

— Никога няма да кажа, обещавам. Никога няма да кажа на никого нещо, което би могло да ти създаде неприятности.

Моят брат беше много ведро момче, честно и мило. Предполагам, че съм пристрастна, защото съм по-голямата му сестра, но не смятам, че някога съм срещала по-талантливо момче от него.

Този господин Ямамура, човекът, за когото гласувах, преди беше идвал веднъж заедно със служителите от общественото хранене и шефът на ресторанта ми каза да им поднеса супа с пелмени. Когато отидох при тях, видях четирима или петима безупречно облечени мъже. „Няма начин такива фини господа като тези да ядат супа с пелмени!“, помислих си аз. Но не можех да върна супата обратно, без да кажа нещо, затова я сервирах и казах:

— Дали ще искате да ядете това? — Стоях пред тях, пламнала от смущение, убедена, че те не са и сънували, че някога ще ядат такава супа.

— Разбира се! За мен ще е удоволствие. И ако ме извините... — каза той и хвана пръчиците си. Бях се втрещила, но той ми се усмихна и продължи: — За мен е важно да приема всяка любезност, която ми оказат хората. — Усетих, че ме е спасил от неловко положение. Какъв приятен човек, помислих си; когато дойдат изборите, ще дам гласа си за него! В деня на изборите накарах брат си да напише сричките на парче хартия, което взех със себе си, и ги преписах.

Синът на собственика на „Храна от цял свят“ беше приятен млад човек на име Козо. Той обичаше чужди филми и първият филм, на който ме заведе, беше „Дъщерята на прислужника“ с Дийна Дърбин. Аз не можех да чета субтитрите и не разбирах какво говорят, затова беше мъчително да се преструвам, че разбирам какво става.

Втория път, когато ме покани на кино, смятах да откажа, но после реших, че е по-добре да приема. Защо някакъв си филм да вгорчи отношенията ми с някого, когото виждам всеки ден? Но няма по-абсурдно и по-глупаво нещо на света от филм без диалог. Този беше озаглавен „Майерлинг“ и на мен ми се стори, че сцената в края е

красива — умира някоя, която се казваше... Даниел Дарио ли беше? Когато другите хора плачеха, аз се преструвах, че плача; когато се смееха, и аз се смеех, без да разбирам нито едното, нито другото.

Бяхме във влака на път за вкъщи, когато без всякакви заобикалки той каза:

— Сайо, ще се омъжиш ли за мен?

— Извинявай, но имам по-малък брат.

— Знам. Харесва ми смелостта, с която се грижиш за него. От сега нататък животът ще стане труден. Ти наистина оцеляваш и ти се възхищавам за това. Доведи и брат си! Баща ми е съгласен, той казва, че макар и да имаш допълнителен товар, ние ще се справим. Не трябва да ми отговаряш веднага. В армията съм се научил да се справям с проблемите. Трябва да се омъжиш за мен, Сайо.

Той шепнеше нежно тези неща в ухото ми, сякаш говореше за филма, който току-що бяхме гледали.

Прекарах цялата нощ като в агония от нерешителността си. Не че не харесвах Козо, но ако разбереше, че младоженката, която мисли за смело младо момиче, е всъщност стара лисица? Резултатът щеше да е предрешен. Знаех, че не мога да се преструвам през дългите години на брака. Колкото и да твърди, че ме обича и ме иска, ако веднъж научи, че съм била гейша и наложница, ще се почувства предаден.

Трябваше ми време до зори, за да взема решение. Ако щяха да ме презират, ругаят и карат да плача, по-добре да си поплача още сега и да сложа край на всичко. Брат ми беше единственото възможно извинение да откажа на Козо. Нямахме друг начин. На следващия ден напуснах ресторанта, без да се обадя.

ГЛАВА 7
МЕЧТИ ЗА МОЯ МАЛЪК БРАТ

ПРЕКРАСНИТЕ ОЧИ

Току-що описах себе си — малко презрително — като стара лисица, но като се замисля сега, осъзнавам, че тогава съм била само на двайсет и една години.

Брат ми ме попита:

— Сестричке, защо не ходиш на работа?

А аз се пошегувах:

— Ами мислех си дали да не стана *панпан*^[1].

Той го прие на сериозно и се разплака.

— Сестричке, ако нещата са толкова зле, тогава аз... аз ще престана да ходя на училище и ще тръгна на работа.

Брат ми беше всичко за мен. Мечтите, чувствата ми бяха посветени на него. Той беше причината да живея, източникът на куража, с който минавах през горчивите дни. Не мога да изброя униженията, които съм изтърпяла заради това че не можех да чета и пиша. Исках брат ми да получи образование поне на равнище средно училище. Той нямаше нужда от високопарно звучаща титла или пък да забогатее и да кара из града новата си кола. Ако щеше да стане такъв човек — да си купува гейши, да се напива като свиня, да се държи като варварин, да разплаква хората — тогава какъв беше смисълът? Аз просто исках той да бъде от хората, които се трудят честно и се хранят по три пъти на ден; да може да се разходи по главната улица, високо вдигнал глава и гордо изпъчил гърди; независимо от обстоятелствата никога да не му се наложи да се самоунижава. Само това исках. Моят живот бе свършил; достатъчно беше аз да съм почвата, от която би могъл да израсне той. В това бях напълно убедена.

Брат ми е бил отведен при зидаря при условие да завърши поне началното училище, но му давали възможност да посещава училище само по един срок в годината и затова изостанал. Ето защо, когато пристигнахме в Чиба, той каза:

— Не искам да ходя на училище. Нищо не разбирам.

Но с малко хокане и малко окуражаване го накарах да тръгне. Отидох да се срещна с учителите му и да обясня ситуацията, както и да

ги помоля да помогнат, за да сме сигурни, че той няма да бъде тормозен. След това отиваше с радост, но ако по-късно се наложеше да се върна в квартала на червените фенери и брат ми да напусне училището заради мен, щеше да е катастрофа.

Ако той не бе възразил, може би щях да се върна към глупавия живот, който водех преди. Това малко момче, което нямаше представа що е разврат, ме молеше с тези негови прекрасни очи, които сякаш виждаха чак до дъното на сърцето ми, да не отивам да работя като гейша или като *панпан* дори ако трябва да ядем отпадъци и да се обличаме в дрипи.

— Сестричке, вечер направо ще си лягам, без да ям. Хайде, побързай и право в леглото. След като заспиш, ще забравиш, че си гладна.

Казвайки това, си лягаше още преди да се е мръкнало и лежеше в леглото си, втренчен с празен поглед в тавана. Нямахме никакви спестявания и скоро останахме без храна. Всеки ден ходех да събирам миди, за да ги направя на супа, и докато я сърбахме, си казвахме един на друг:

— Би било прекрасно, ако имахме малко *мисо*, което да сложим в супата.

[1] Панпан са наричани жените, които работят като проститутки след войната и обслужват главно служители от окупационните сили. — Б.пр. ↑

АМБУЛАНТНА ТЪРГОВКА

Преди време бях чула от един съсед, че можеш да направиш пари, като отидеш на село да купиш храна и я препродадеш в града. Отидох да видя онее сан Карута в Гои, за да заема малко първоначален капитал и да се включа в групата.

Но по онова време не можеше просто да отидеш и да си купиш билет за влака, изискваха се много усилия. Първо, трябваше да преспиш на улицата, клекнал, с ръце, обвити около коленете; на сутринта най-сетне се сдобиваш с билет и хващаш първия влак; после отиваш в село, където никой друг не ходи, търсиш разни неща, изминаваш километри. Връщаш се натоварен с ориз и с ръце, пълни със сладки картофи, и завличаш умореното си тяло до Асакуса и Очаномидзу, където обикаляш, за да продадеш продуктите, които си донесъл. Никога няма да забравя цената на сладките картофи: купуваш ги за осем йени и ги продаваш за дванайсет. Малкият ми брат се грижеше за мен, когато се връщах капнала вкъщи. Понякога беше девет-десет часа вечерта, но той винаги ме чакаше, пригответил нещо за вечеря.

Нямахме пари да си купим дървени въглища и печяхме на скара — или по-скоро опушвахме скумрията над клонки и подпалки; менюто ни ден след ден се състоеше от варени на пара сладки картофи и тази опушена скумрия. Но когато си припомням този период от моя живот, дори и сега ме завладява чувство на топлина. Спането на улицата и купуването на билет най-често беше работа на брат ми.

В нашата търсеца храна група бяхме шестнайсет или седемнайсет души. По пътя се разделяхме на групички от по двама-трима и се отправяхме към фермерските села. Аз обикновено се движех с две жени на средна възраст, но те не бяха свикнали да работят и не се справяха много добре. Купувах само каквото им трябваше, а след това аз вземах цялото количество от това, което те оставяха. Но един ден не можахме да се сдобием с нищо повече от няколко килограма сладки картофи.

— Не ни стига — казаха те — но, изглежда, днес е лош ден; да се връщаме.

Нямаше как да остана съвсем сама, затова се върнах с тях до гарата почти разплакана. Болката, която брат ми бе изтърпял, спейки цяла нощ на улицата, билетът за влака, който бе изял малкото пари, които имахме — сега всичко това беше напразно. Но за късмет точно тогава един от нашата група, Ясу сан, ме заговори.

— Какво става? Раницата ти е празна!

— Днес беше лош ден. — Бях на път да се разплача.

— Какъв срам! А там, където аз ходих, има още останала стока... Връщай се и я купи!

Последният влак от Нарита обратно за Чиба тръгваше след по-малко от пет часа. Помислих си, че имам достатъчно време, за да го хвана, и всичко ще е наред, и пак тръгнах. До мястото, за което ми каза Ясу сан, имаше около осем километра и още толкова обратно до гарата; общо трябваше да измина шестнайсетина километра. Почти бях готова да се откажа. Тогава Ясу сан ме догони и каза, че ще дойде с мен.

Почувствах се вече по-сигурна и успях да купя много сладки картофи. Раницата ми беше пълна и бях готова да тръгна, но после купих почти десет килограма огромни бели репи, които носех на ръка. Когато стигнах до влака, закрепих вързопа с репите отгоре над раницата и го привързах към врата си. Влакът беше претъпкан; качването и слизането беше битка почти на живот и смърт. Претоварена с багаж и клатушкаща се от тежестта му, аз се качих. Ясу сан ме подбутна и най-после успях да се хвана за дръжката вътре във вагона. След като избута мен, Ясу сан не можеше да мине през вратата и се опита да се качи от съседната врата.

Краката ми бяха стъпили на пода на вагона, с двете си ръце стисках здраво дръжката, но извитото ми като лък тяло и целият багаж висяха отвън. Вързопът с репите се плъзна надолу и увисна на врата ми. Отчаяно се борех да си пробия път, но хората вътре се блъскаха и пуснех ли се, щях да падна от влака. Забеляза ме един от гаровите служители. Докато се борех с тълпата, го чух да ми вика:

— Пусни се! Веднага се пусни!

Като в мъгла отпуснах пръсти и се озовах на платформата по гръб върху сладките картофи. Ударих се толкова силно, че не можах

веднага да си поема въздух и да се изправя. Гаровият служител ме приближи, ломотейки нещо неразбираемо. Лежах засрамена и жалка на земята, но когато вдигнах глава и погледнах нагоре, разтреперана от ужас, видях Ясу сан застанал над мен. Каза, че ме е видял да падам и е скочил от влака.

Обясниха ни, че това е последният влак; първият сутрешен щял да тръгне след около пет часа и дотогава няма да има друг. С помощта на железничаря се уредихме да пренощуваме в един хан. Там ни свариха от нашите сладки картофи и ги изядохме заедно. Дотук добре, но после дойде време да се ляга — в една и съща стая. „Предусещам и други неприятности!“, помислих си аз.

Ясу сан започна да ми разказва следната история:

Преди много време бях гангстер и си мислех, че наистина съм голяма работа. Викаха ми Ясу Пияницата. През 1939 година ме мобилизираха и тъй като бях доста необуздан, извърших наистина ужасни неща в Китай. Изнасилвах китайски жени. Знаех, че ако се разбере, ще бъда наказан. Затова ги и убивах. През 1942 година станах взводен. Имаше един човек под мое командване, който ми беше много предан. Ако извършех нещо лошо, *той* поемаше болката.

Бомбардираха позициите ни и докато се оттегляхме към нова позиция, останахме над двайсет дни без храна. Превърнахме се в диви животни, но този човек изкопаваше дървесни корени и ми ги даваше да ги ям. Всички бяха обезумели, докато си търсеха нещо за ядене, а аз бях абсолютно безсрамен и изяждах всичко, което ми даваше той, без изобщо да се замисля. Преди да заемем следващата позиция, врагът отново ни атакува. Този човек от моя взвод се хвърли отгоре ми и ме защити със собственото си тяло; благодарение на него сега съм жив. Но си изгубих слуха, а езикът ми блокира: все още имах глас, но не можех да произнеса нито една дума. Бях загубил и всичките мускули на дясната си длан. Върнаха ме в родината и аз се възстанових, но дясната ми ръка си остана безполезна, затова ме освободиха от военна служба. Плаках. Продължавах да мисля за този човек, който даде живота си за мен, и исках да се върна на бойното поле и да се бия. Не бях запазил и едно-единствено нещо, което да ми напомня за него — ето какъв човек бях навремето. Не можех дори да събера достатъчно сили да се обвинявам за това. Бях само отрепка, просто вкопчила се в

живота си. Сега се опитвам да поправа това. Отказах се от пиенето и жените.

След като свърши разказа си, той ми показа ръката си — пръстите му бяха изкривени като меча лапа. После се обърна с гръб към мен и бързо заспа. А аз се срамувах, че не проявих и капка внимание към него.

Оттук нататък винаги тръгвах с Ясу сан на експедициите в търсене на храна. Той нито веднъж не ме притесни и винаги се грижеше нежно за мен.

Това се случваше горе-долу по времето, когато контролът върху храната по селата се бе затегнал, и мен ме хвана един полицай. Отведе ме в полицейския участък и ми каза, че ще ми конфискува картофите.

— Ако си мислиш, че ще ми ги вземеш, само се опитай! Ще се обеся напред стаята, пред погледа ти, ето какво ще направя! Да не си мислиш, че правя това за удоволствие? Ако ги изгубя, ще умрем от глад! Върни ми ги! — Носът ми протече, а аз виех и плачех.

— Това не е начинът, по който трябва да се държи хубаво момиче като теб — ето, заповядай, избърши си нос! — полицаят ми подаде кърпичка и ме изпрати да си вървя по пътя. — Но гледай да не те хванем отново. Аз само си върша работата и ако пак те видя, няма да те оставя да се измъкнеш. Днес ще се престоря, че не съм те видял.

УЛИЧНА СЕРГИЯ

Когато бях гейша и държанка, знаех колко ужасни са хората, но не знаех колко тежко нещо е работата. Работата в дъскорезницата близо до дома на вуйна ми беше първият шок за мен. Дотогава смятах, че купичката ориз е достатъчна, за да има какво да сложа в устата си. Но после открих, че храната е нещо, което можеш да имаш само ако работиш до премаляване.

Напрежението на усиления труд най-накрая си каза своето и през март в годината, след като започнах да се снабдявам с храна от село, останах на легло цяла седмица. Не си спомням какво се случи след това. Във всеки случай набавянето на храна, която да препродадеш, беше тежка физическа работа и се оказа непосилно претоварване за мен.

Един ден, докато се разхождах из двора на светилището в Чиба, се натъкнах на Мацумура сан, кореец, когото познавах бегло, но го попитах няма ли някакъв начин да изкарам малко пари. Струваше ми се, че се хващам за сламка, но го убедих да ми позволи да продавам сапун. В двора на светилището имаше нещо като извънградски черен пазар и повечето от продавачите по сергиите бяха корейци. Заработих с тях.

— Насам! Насам! Продавам първокласен луксозен сапун! Нежен към ръцете! Вижте какъв аромат и каква пяна! — виках аз, спирах хората по пътя и им показвах как се пени сапунът. В началото ми се струваше трудно да изкарам глас. И макар да твърдях, че няма да нарани кожата, всъщност той правеше точно това, и то така, че тя се белеше на парцали. Беше ужасна стока, която се превръщаше в каша само за три дена. Купувах го за 15, а го продавах за 20 йени.

Пазарът беше границата между рая и ада. Ако не успееш да заемеш място в центъра, а останеш малко настрана, се оказваш притиснат в ада. Направо гъмжеше от ужасии, които никога няма да видиш в нормалния свят.

— Хей, момиче! Имаш ли нещо за пушене? — Обикновено с такова изречение някоя група гангстери се опитва да завърже разговор.

Сърцето ми започва да бие силно, но ако позволя да проличи, че ме е страх, не ме очаква нищо добро. Отговарям с цялата смелост, която мога да събера:

— Може и да имам. Ама ти с кого си?

— Я не ми ги пробутвай тия! Нова си тук, нали, момиче?

— Аз ли? С никого не съм. Нито пък се олюлявам под такива тежести, каквито са вашите, момчета. Мацумура каза, че мога да застана тук, това е всичко.

— А, ясно. Значи ти си малката му лудост, а? — казва един от тях, разбиращо сочейки ме с кутрето си.

— Теб какво ти влиза в работата? Искаш ли една? — предлагам му цигара и едва потискам треперенето, докато паля своята.

Почти всеки ден се случваше разправия, толкова ожесточена, че такива като мен се свиваха от ужас. Но след два месеца напълно свикнах с този живот. Усвоих начина, по който се правят далаверите, и продавах все повече и повече сапун.

След като опознах корейците, установих, че с тях е лесно да се разбереш. Когато се съберяха вкупом, разговаряха високо и самонадеяно, но насаме бяха плашливи. Както кучето свива уши и подвива опашка, те отстъпваха назад, сякаш казваха „предавам се“. Започнах да се чувствам така, сякаш съм една от тях. Когато изгубех битка, аз се огорчавах повече от тях.

— Давай му и да се маха! — казвах аз, тропайки с крака. — Копелета! Де да бях достатъчно силна!

ГАНГСТЕРСКО МОМИЧЕ

Почувствах се напълно в свои води в ролята на гангстерско момиче. Един ден един от гангстерите, мъж на около трийсет и четири — трийсет и пет години, от когото всички се възхищаваха и му викаха „босът Ган“, дойде и без причина се заяде с мен.

— Искаш ли да разхвърлям всичко това по земята? — и удари с юмрук по щанда, където бях изложила сапуна.

Ако пред сергията ми постоянно висяха гангстери, никой клиент нямаше да посмее да се доближи. Знаех, че трябва да му отговоря. Затова си наложих маската на нагла физиономия и рекох:

— Значи ти си Ган, големият бос тук? Е, бос, как ще изглежда, ако се разчуе, че голямо момче като теб се задява с малки момичета като мен? Какво ще кажеш да се срещнем довечера в осем в Иноханаяма? — Иноханаяма беше наблизко, точно зад светилището.

— Добре тогава. Колко ще дойдете? — попита на свой ред той.

— Какви ги говориш, по дяволите? Аз нямам намерение да се бия с теб! Ще дойда с предложение. Един на един. Просто искам да поговоря с теб по човешки, за това те моля.

Ако не успеехме да се споразумеем тази вечер, бях решена да изиграя и последната си карта. Да бъдеш любовница на гангстерски бос можеше да се окаже доста добре. А аз определено нямах усещане за женско достойнство. Никога не ме бяха учили на такова. А и да го имах, в света, в който живеях, щеше да струва колкото празна кутия от цигари.

Иноханаяма беше райско място, изпълнено с разцъфнали камелии. Хвърлих се на земята в краката на Ган.

— Бос, умолявам те! Имам малък брат, който за мен означава повече от живота ми. Не знаеш колко съм страдала, задето нямам никакво образование. Искам да дам на брат си образование, за да може поне да напише собственото си име. След като сторя това, не ми пука какво ще стане с мен. Но дотогава искам да се придържам към правилата. Ако не го правя, брат ми ще напусне училище. Умолявам

те, моля те, бъди на моя страна! Това е самата истина — и притиснах чело в праха.

— Знаеш ли кое ме дразни — че ти, една японка, си любовница на кореец, ето това е.

— Не съм! Старицата на Мацумура се грижи за мен, а не той. Ако мислиш, че те лъжа, иди я питай! Докато малкият ми брат не се изправи на собствените си крака, съм се отказала от мъжете.

— Добре тогава. С теб съм. Но ако ме лъжеш и разбере, че имаш някой мъж, няма лесно да се отървеш.

Разделихме се и аз се прибрах вкъщи. Същата вечер отрязах дългата си до кръста коса, която ми беше толкова скъпа години наред, и я принесох в жертва на кой знае кой бог в малкото светилище, оцеляло сред изгорелите останки на главния храм. „Никакви мъже, докато брат ми не стъпи на крака“, заклех се аз.

Без да подозира нещо, брат ми си спеше кротко, но на следващата сутрин ме зяпна с широко отворени очи.

— Сестричке, какво си направила с косата си? Ти толкова много държеше на нея!

— Започва да става горещо и само ще ми пречи — небрежно отвърнах аз и отидох на фризьор, за да я оформят.

Човек, изглежда, е способен на всичко, ако се е посветил на нещо с цялото си сърце. Успях да получа подкрепата на тези, които наричахме гангстери. След като ги опознаеш, дори и те се оказват добри хора. Бързо се паят, но ако се отнасяш с тях добре, са готови да си сложат главата в торбата заради теб. Реших да направя голямо градинско парти в двора на светилището, поканих всички гангстери и ги почерпих с печена на скара сепия и голяма бутилка евтин алкохол. След като моят алкохол свърши, те събраха пари и купиха друга голяма бутилка; смяха се и пяха и, изглежда, им беше приятно. Аз играех ролята на гангстерско момиче и седях с кръстосани крака, преструвайки се, че мога да пия колкото най-големите пиячи, но алкохолът изобщо не ми понасяше.

Никога не позволих на някое от тези момчета, с които се бях сприятелила, да се доближи до къщата; брат ми беше чувствителен и исках да му спестя болката. Ясу сан беше единственият, който стана добър приятел и с брат ми. Усещах, че е добър пример за него, а и той внимаваше да не го научи на нещо лошо.

Една сутрин година — година и нещо, след като бях попаднала в тази група, отидох на работа както обикновено и заварих всички объркани, защото Ган бил намушкан. Разбрах в коя болница е и забързах натам. Ган стенеше от болка, а приятелката му Масако седеше до леглото му съкрушена. Предната нощ трима мъже, както си вървели по улицата, изведнъж го наръгали и избягали. За щастие го уцелили в апендикса, така че животът му не беше в опасност, но Масако каза, че се притеснявала, защото били засегнати и вътрешностите му. Ган отвори за кратко очи и ме погледна, после отново застана от болка.

— Не разбирам. Големият Ган хленчи и е извън играта само заради малко порязване? Засрами се! Аз имах много по-лоша рана, но нито плачех, нито стенех. Виж това! — и вдигнах крака си с белега право пред погледа му.

Масако възкликна:

— Къде, по дяволите, са те цапардосали?

— Когато бях малка, имаше един демон, нали разбираш, и той ме хвърли надолу по стълбите. Ето го доказателството. На този свят наистина има демони и за да го докажат, оставят белези като този тук. — Бях станала толкова смела, че можех да произнеса подобни думи с абсолютно безизразно лице; трябваше да преглътна само колко съм доволна от собствената си смелост. — Вземи се в ръце! Няма да умреш! — казах му на излизане от болницата.

МАЛКИЯТ БЕЗДОМНИК

Старицата на Мацумура сан се тревожеше за мен.

— По-добре не се забърквай с тези хора, нали знаеш. Какво ще правиш, ако не можеш да се откачиш от тях?

Усмихнах се и й казах да не се безпокои.

— Ще се оправя. Знам с какво съм се захванала. Нито съм се заклела във вярност, нито пък съм момичето на някой гангстер. Те просто се грижат за мен, това е всичко.

Всъщност ако приемаш каквито са, без да се терзаеш много, можеш да накараш такива хора да приемат и твоята гледна точка. Те са по-скоро готови да покажат обичта си, отколкото да се перчат. Вярно е обаче, че са твърде неинтелигентни. Яките типове няма да висят по дворовете на някакво си светилище; те ще вършат нещо доста попечелившо. Те могат да профукат за една-единствена нощ малкото пари, които са изкарали; след това, останали без грош, нахлуват в някоя къща, крадат нещо, опитват се да го заложат и ги хващат. После крадат заключен велосипед, мятат го на рамо, залитат под тежестта му и пак ги хващат. Прекарват нощта в някой хан и на следващата сутрин ги хващат, докато се отдалечават оттам с постелките на гръб. При тези безхаберни престъпления някои от тях имаха по пет-шест присъди.

Спомням си едно сираче на име Суте чан, Малкият бездомник, което работеше за един кореец, продавач на обувки. Хлапето често разправяше колко мрази продавача на обувки, затова уредих да го вземат в един магазин за водорасли в Гои. В деня, когато тръгваше, му казах:

— Не бива да се връщаш тук, нали разбра? Ако се случи нещо и ти стане тежко, първо се обади на мен.

Пожелах му късмет и го изпратих с вързопче старо бельо и дрехи на малкия ми брат. Половин година по-късно се чу, че го заловила полицията. Разправяха, че с приятели откраднали нещо от магазина за водорасли, продали го и гуляли с печалбата, докато ги хванали.

Изтичах в полицията, но ме отпратиха, защото времето за посещения било свършило. На следващата сутрин още в осем отидох

отново и след като ме накараха да чакам часове, накрая ми разрешиха да го видя. Полицейският участък беше мрачно място; в стаята имаше само маса и три стола, а един полицай наблюдаваше отстрани как със Суте сме седнали с лице един към друг.

— Може ли да помолим да ни оставите сами? — попитах аз, но полицаят направи кисела физиономия и поклати глава. Нямах начин да успея да кажа това, което исках. Погледнах Суте чан в очите и започнах: — Е, добре, кажи ми истината. Няма да ме лъжеш, Суте чан, нали? Ако си откраднал нещо, обещавам, няма да се сърдя. Кажи ми защо го направи. Искам да чуя само какво ти се върти в главата.

Суте чан заплака горчиво.

— Аз ли? Не съм откраднал нищо. По-големите момчета ми казаха, че ще ми дадат нещо вкусно за ядене — колебливо заговори той. — Аз просто отидох с тях. — Очите му говореха, че това е самата истина.

Полицаят ми съобщи, че десетминутното посещение е свършило. Погледнах към него, но продължих разговора:

— Суте чан, ти пил ли си?

— Да пия ли? В никакъв случай! Само ядох.

— Така си и помислих. Вярвам ти. Не се притеснявай.

След като изслушах историята от Суте чан, отидох в стаята, където се събираха полицаите, за да разрешават случаите.

— Можете ли всъщност да ми кажете какво точно е направил Суте?

— Коя, по дяволите, сте вие?

— По-голямата сестра на Суте.

— Суте няма роднини.

— Откъде сте толкова сигурни? Аз съм по-голямата му сестра. Искате да кажете, че не можем да бъдем брат и сестра, ако не сме от едни и същи родители и не сме записани в един семеен регистър? Има хора, родени от едни и същи родители, които са като чужди! Но ако се грижите един за друг както ние и ако се чувствате като брат и сестра, тогава значи сте брат и сестра. Познавам това хлапе по-добре от всеки друг. Затова трябва да се запознаете със случая подробно!

— Какво искате да кажете? Арестувахме го на мястото, където гуляеше с приятелите си.

— Гуляел ли? Искате да кажете, че Суте е пиел?

— Дали е пиел или не, не е важно. Той беше с тях. Приятелите му си признаха престъплението, затова нямате основания да се оплаквате.

Но дори и това не ме обърка. По времето, когато бях гейша, бях свикнала да преодолявам всякакви дреболии, които понякога се оказваха важни. Продължихме да спорим, докато накрая един от тях си изпусна нервите.

— Слушайте! И вие сте виновна, ясно ли е? Ужасно сте самонадеяна. Ще останете тук два-три дни, докато се поохладите!

— Ако си мислите, че ще ме разкарате, само се опитайте. Дойдох тук да спасявам един човек и нищо не може да ме спре. Веднага след като изляза, ще отида до по-висока инстанция и ако не искат да ме изслушат, ще разкажа на целия свят какво представлява прехвалената японска полиция! Държете се подигравателно дори с осъдените — и ще съжалявате за това. Само да се опитате да се отнасяте със Суте като с престъпник! Ще ви дойде като гръм от ясно небе! Сигурно някои от вас имат деца. Замисляли ли сте се как бихте се чувствали, ако нещо такова се случеше с тях? Зверове! Мислех си, че полицията би разбрала, но съм се лъгала. — Напълно бях загубила контрол и не спирах да изливам яда си.

Един от тях се обади успокоително:

— Хайде стига, недейте да се вълнувате толкова. Ще разгледаме случая, за да се успокоите, а сега си вървете вкъщи. — Когато някои хора се гневят, други трябва да ги успокояват — бях силно впечатлена колко добросъвестно се уреждат нещата в полицията.

След два дни ме извикаха.

— Ще освободим Суте. Но за него ще отговаряте вие. Ако направи нещо лошо, вие ще бъдете обвинена в същото престъпление — заплашиха ме те. Кимнах покорно. Казаха ми да внимавам какво говоря и след като ми дадоха наставления, аз се поклоних и се смалих, и ръсейки благодарности и комплименти, накрая се измъкнах оттам с подвита опашка.

Тази нощ Суте пренощува у дома, а на следващата сутрин се срещнах със собственика на магазина за водорасли и успях да го убедя, че Суте не е виновен за нищо. Цялата работа ми отне два дни, но накрая бях толкова щастлива, сякаш бях спечелила един милион йени.

Същата вечер за вечеря малкият ми брат приготви водораслите, които ми бяха дали, и след като си легна, каза замислено:

— В сравнение със Суте чан аз съм късметлия.

— И защо така?

— Защото имам теб, сестричке. Когато завърша училище, ще работя наистина упорито и ще ти се издължа. Бедният Суте чан, той е съвсем сам на света.

— Никой не е съвсем сам, нали знаеш. Нали сме заобиколени от много добри хора — говорех така, сякаш не знаех какво всъщност иска да каже той, но не можах да се сдържа и безутешно заплаках.

СЕДЕМТЕ ПОГРЕБАЛНИ СТЪЛБА

Две години и половина продавах сапун около светилището в Чиба и се превърнах в част от живота на Мацумура сан и останалите корейци, споделяйки техните радости и проблеми, тъги и удоволствия. Свикнах с гръмогласните им спорове на техния език, с обичая им да вият с цяло гърло, когато някой умре, и се научих как да правя бити ечемичени питки и да дестилирам алкохол.

Брат ми благополучно завърши училище. Горедолу по същото време на пазара започна да се появява висококачественият сапун, използван от окупационните войски, и некачествената стока, която се превръщаше в каша само след три дена, се продаваше все по-трудно в града. Взех брат си със себе си и тръгнахме да продаваме по селата.

Първия ден имахме късмет и скочихме в първия автобус, който зави при гара Чиба Кейсей. В края на маршрута му слязохме и се разделихме, като всеки от нас пое в различна посока, за да продава сапун. Последният автобус за обратно беше в шест и десет, затова решихме да се срещнем отново в пет и половина на мястото, където се бяхме разделили.

— Днес трябва ли ви сапун? — питах аз, щом пристъпех през портата.

— Не! — Отказвах ми във всяка къща и ме прогонвах с поглед като крадлива котка. След третата къща лицето ми сигурно е изглеждало безизразно като чугунен тиган, но скоро започнах да се запъвам. Беше вече следобед, а не бях продала нито един калъп. Юнското слънце печеше неумолимо и започнах да усещам, че съм уморена и ми е дошло до гуша. Бедният ми брат, излязъл да търгува за първи път! Колко жалък и унижен трябва да се чувства. Мислех си, че може дори да се е върнал при боровата горичка, където трябваше да се срещнем, затова след като в една къща купиха два калъпа, реших да се върна и да проверя. Нямах го там. Изядох си обяда и легнах по гръб с протегнати ръце, загледана в небето през боровите иглички. Чувах само въздишките на вятъра в клоните. Колко спокойно е тук, мислех си

аз; колко приятно е да заспиш завинаги и потънала в тези мечти, наистина заспах. Когато изведнъж се събудих, вече беше четири часа.

Повлякох се към автобусната спирка. Брат ми и там го нямаше. Минаваше пет часа, когато се върна, ухилен до уши, облян в пот и носейки на гърба си товар, който се извисяваше над главата му.

— Какво ще кажеш за един сладък картоф, сестричке!? Помислих си: о, не сладки картофи! Толкова тежат! Но все пак ключих сделката.

— Това само сладки картофи ли са?

— Разбира се, че не. Има и ориз, и боб, и всякакви неща.

След като се качихме в автобуса, той потършува из багажа си и после каза:

— Искаш ли един? — беше измъкнал варен на пара сладък картоф, увит във вестник. Картофът беше смачкан и безформен, но докато го ядах, изведнъж бях дълбоко поразена от мисълта, че брат ми вече е пораснал. Вечерта, дори след като се бяхме нахранили, той продължаваше да подрежда нещата, с които бе успял да се сдобие съвсем сам.

— Сестричке, ако утре занесем тези на Мацумура сан, със сигурност ще ги купят. От собствен опит знаеш, че богатите в големите къщи не са добри. В малките къщи купуват. Бизнесът е постоянство, нали? — щастливо се перчеше той. — Но не е късмет, това е сигурно. — Настроението на брат ми за мен беше стимул за нови усилия.

Горе-долу по това време онее сан Карута изведнъж обяви, че се връща в Шиншу. Нейният данна получил удар и се парализирал, а жена му била ревнива и безкрайно сприхава. Един след друг възникваха неприятни проблеми за Карута и тя реши, че ще е по-разумно да вземе пари, колкото успее, дори да не са много, да се върне в родния си град и там да се захване с нещо.

— Защо двамата не дойдете с мен? Ако се върнете вкъщи, сигурно ще се намери начин да преживявате — каза тя. Но за мен Шиншу не означаваше нищо повече от извор на горчиви спомени. Дори образът на мъжа, когото бях обичала така, сякаш животът ми зависеше от него, сега събуждаше случайно болезнено бодване дълбоко в гърдите ми. Надявах се единствено с брат ми да успеем да

спестим достатъчно пари, за да си купим сергия на пазара, колкото и малка да е, и да започнем някакъв бизнес.

Бяхме свикнали с битите ечемичени питки и евтиния алкохол, както и да отнасяме всичко, което ни попадне в ръцете, на село и да го търгуваме за неща, които можехме да донесем и да продадем в града. По това време вършех всичко, от което си мислех, че може да се изкарат пари. Хората, изглежда, ми имаха доверие, ако поисках за определен ден да ми дадат ориз или ечемик, получавах ги. Ето по този начин преживявахме.

Тогава чух, че ако събереш върховете на четирийсет и девет погребални стълба^[1], всеки от които да е средният от седем стълба, ще ти се изпълни едно желание. С брат ми ходехме да ги събираме посред нощ. Задачата да намериш средния стълб от седем не е лесна, но ние бяхме решени да се сдобием със сергия на пазара и накрая събрахме всичките четирийсет и девет. Все още пазя пепелта им, след като ги изгорихме.

Бяха изминали пет години, откакто бях се разделила с ружа и пудрата, но, изглежда, у мен все още бе останала някаква следа от женственост. От време на време някой вдигаше поглед към мен, стискаше ми ръката и казваше:

— Виж, скъпа, толкова младо създание като теб не бива да работи толкова усилено. Има и по-лесни начини, нали знаеш, и те хич не са малко.

В такива случаи ги отблъсквах учтиво.

— Много благодаря за любезността, но моля ви, не ме докосвайте. Тялото ми загнива и ръката ви ще загние. — Но ако продължаваха да упорстват, си показвах ноктите. — Не се забърквай с мен, копеле. Дръпни си гнусните ръце или ще ти прережа гърлото.

И така, успях да спестя някоя и друга пара и колкото и малко да бяха, надеждите ни бяха на път да се осъществят. Тогава, през лятото на 1952 година, брат ми изведнъж се оплака от болки в корема и се залежа. Бях толкова погълната от правенето на пари, че отначало не обърнах особено внимание, но той вдигна висока температура, затова извиках лекар да дойде и да го прегледа. Каза, че било чревна туберкулоза и ако не бъде приет в болница, може да умре. Уредих да го приемат в болницата към медицинското училище в Чиба колкото може по-бързо и за известно време останах при него, но спестяванията ни се

изпариха за отрицателно време и трябваше да оставя брат си сам и да се върна на работа.

[1] Временен надгробен паметник от дълги и тънки дървени летвички, на които се изписват имената на починалия и посвещенията. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 8

ДЪЛБИНИТЕ НА ОТЧАЯНИЕТО

САМОУБИЙСТВОТО НА МАЛКИЯ МИ БРАТ

Когато се замисля за миналото, съзнавам, че причината да изживея тези последни няколко години толкова праволинейно и непорочно, въпреки бедността, беше именно подкрепата от страна на брат ми. И сега, когато той се разболя, цялата ми енергия се изпари. Нищо чудно, че прекарвах цялото си време като в мъгла и не напуснах болницата, докато не останах без нито един сен.

Но когато дойдох на себе си, проумях, че няма да ми е лесно да изкарам парите за пеницилина, който струваше 600 йени инжекцията. Дори да работех с всички сили, едва успях да изкарам за една инжекция на три дена. Накрая, след като бях изчерпала всичките си идеи и си казах, че това е най-лесният начин да се изкарват пари, отидох да работя на едно място, наречено Хасуике, местния квартал на „цветята и върбите“. По това време и гейшите вече не бяха същите като преди войната; бяха се превърнали в най-обикновени проститутки. Работех нощем, а дните прекарвах с брат си в болницата.

— Пари ли? Мацумура сан ще ми даде назаем колкото ми трябват, така че... — Такава история разказвах на брат си. Но той вече не беше дете и... знаеше ли всичко? През нощта на дванайсети октомври, след като си бях тръгнала, за да отида на работа, той се хвърли от покрива на болницата.

Сестричке, повече не искам да съм ти в тежест. Във всеки случай животът ми не може да се спаси. Татко умря от същата болест. Помня жалките опити на майка да се бори с нея навремето и да го излекува. Моля те, сестричке, позволи си да живееш по-щастливо.

Такава бележка остави преди смъртта си.

Втурнах се натам като полудяла и в операционната зала, когато ми показаха обезобразеното тяло на брат ми, имах чувството, че кръвта в собственото ми тяло започна да тече обратно. Главата ми беше

празна; усещах само как нещо дребничко вътре в мен постоянно се въртеше ли въртеше. Плачеше ми се, но сълзи не потичаха и накрая започнах да се смея истерично.

Всички казват, че съм била полудяла. Ако наистина бях полудяла, може би щях да съм щастлива, но аз бях в пълно съзнание. Ден след ден седях в стаята си и се вирах в пространството, без да пия и да ям, само плачех и си мърморех: „Все ми е едно дали ще ми откъснете ръцете и краката и ще ме превърнете в кукла Дарума^[1]. Само ми върнете моя брат!“. Крещях и молах, но никого конкретно. По-късно ми го разправяха, но наистина не си го спомням. Знаех, че трябва да мисля, да се съсредоточа върху нещо, но в главата ми зееше дупка и бях неспособна да разсъждавам. Можах само да завиждам на смелостта на брат си да скочи от толкова високо.

— Масару! Наистина ли си мислиш, че бих могла да съм щастлива без теб? Детето не разбира ли как се чувствам?

Госпожа Мацумура, Ясу сан, Ган, всички се тревожеха за мен и ми носеха храна. Но макар да знаех, че това няма да промени нищо, просто не можех да се удържа да не им се разкрещя:

— Да не би да мислите, че ако изям това, брат ми ще се върне?

Зад медицинското училище имаше голямо дърво, което се разклоняваше на две някъде на височината на гърдите ми. Едното разклонение беше отрязано. Всяка нощ, докато се грижех за брат си, полагах ръка на отрязаното място и се молах на дървото да ме направи щастлива като другите хора. Правех това, защото някой веднъж ми бе казал, че големите дървета носят щастие на хората. Сега дори отидох да излея яда си срещу дървото.

— Молах те за щастieto, за което копнеех — казах му аз. — Ако наистина имаш божествени сили, защо позволи на брат ми да се самоубие? Мразя те!

Около месец ходех като сомнамбул, не правех нищо, нямах сили да сторя каквото и да било. Семейство Мацумура ме накараха да се върна в тяхната къща.

— Сега си съвсем сама — нежно ми говореха те — можеш дори да станеш наше дете.

Ако излезех навън, изпращаха едно от децата си да ме следва, а ако се заключех в моята къща, оставяха някой да ме наблюдава там — ако трябваше, по цял ден. Няма да ми позволят да извърша някоя

глупост, казваха те, и всичките им усилия заради мен, която дори не бях тяхна сънародничка, ме докарваха до сълзи. Веднъж, след като не бях яла нищо два дена, госпожа Мацумура се разплака.

— Щом ти не ядеш, и аз няма да ям. А ако ти е все едно дали ще умреш, тогава и на мен не ми пука!

На моменти ме заплашваше, на моменти ме успокояваше, но ме накара да се храня.

Известно време се чувствах така, сякаш живея в свят без звук и без светлина. Мислех си, че искам да умра; колко щеше да е хубаво, ако можех да умра. Но това бяха само празни мисли — нямах куража да го сторя.

[1] Японското име на индийския аскет Бодидхарма, смятан за основател на дзенбудизма. Според легендата той медитира с лице към стената в продължение на девет години, докато краката му изсъхват. В Япония обикновено се представя като кукла, облечена в червена роба, само с торс и глава, без ръце и крака. — Б.пр. ↑

ЗАВРЪЩАНЕ В СУВА

Исках да погребя брат ми до татко, затова напуснах Чиба. Дори и днес ясно виждам госпожа Мацумура, която ме изпраща на гара Шинджуку; облечена е в бялата си корейска рокля и отново и отново повтаря:

— Обещай, че ще се върнеш! Обещай да се върнеш, дете мое!

До последния момент, преди да тръгна близките ми хора правеха всичко възможно да не ме разстройват и се отнасяха с мен толкова внимателно, сякаш лекуваха абсцес.

Когато се върнах в Шиоджири, запазих за себе си една-единствена банкнота от 1000 йени, а останалото дадох на вуйна, казвайки й, че ще остана известно време.

На следващия ден отидох до гроба на татко и с ръце и с една пръчка дълго време копах дупка, в която погребях костите на брат си. После върнах пръстта на мястото й, поях приспивни песни и останах там, докато се стъмни. Усещах, че това е най-малкото, което мога да сторя, за да предложа успокоение на душата му, на един брат, който никога не е чувал приспивна песен от собствената си майка.

Всички в селото, изглежда, мислеха, че съм полудяла. Сигурно бяха казали на вуйна, че са ужасени да чуват приспивни песни, когато минават по пътя под гробището. Дори когато духаше силен вятър или валеше сняг, аз продължавах да ходя там. Усещах, че така поне изразявам протеста си срещу всички тях. „Кой от вас някога е сторил нещо за това бедно сладко момче?“, мислех си аз.

Наближаваше новата 1953 година. Имаше силна буря и могилката на гроба потъна под снега. Не бях в добро здраве, а пък се заредиха ужасни студове. Трябваше да се откажа от всекидневните си посещения на гроба, затова реших да отида до Сува.

Нямах представа какво ще правя там, но сигурно съм искала да видя езерото. За първи път от много време реших да среща косата си, но когато се погледнах в огледалото, кръвта ми се смрази. Гледаше ме

едно изпито лице с изнурен поглед — сигурно така изглежда една луда, помислих си аз.

Сува се суетеше предногодишно. Върбите на брега, храмът Инари, моето тайно място — всичко си беше, както и преди. Научих, че Мама и Татко от Такеноя се бяха преместили в Кобе. Отидох да видя господарката на „Ичирики“.

— Какво ти се е случило, за бога? Къде си била? Приличаш на призрак. Хайде, влизай! — Посрещна ме много по-топло, отколкото очаквах, изстрелвайки въпросите с бясна скорост, така че почти гълташе думите.

— Знаеш ли, оня Мотояма сан, с когото се говореше, че се срещаш, се е върнал и сега е градски съветник — каза ми го толкова весело, сякаш беше новина и за нея самата.

Значи се е върнал. Но споменът беше прекалено далечен, за да ми е приятен. Докато водех една след друга мъчителните битки в живота си, нямах свободен миг дори да си помисля за него.

Същата вечер вдигнах висока температура и трябваше да остана да спя в „Ичирики“. Бях се простудила в дома на вуйна ми и се нуждаех известно време от покой.

ПОВТОРНА СРЕЩА

Бяха ме налегнали лоши сънища, кошмар подир кошмар, но когато отворих очи, кого, мислите, видях? — Мотояма сан, седнал до леглото ми. Помислих си, че сигурно продължавам да сънувам, ала когато нежно разтърси рамото ми, разбрах, че наистина е той. Не бих могла да си представя колко отчаяно ме е търсил, горчиво ми разказа той. Призна, че преди четири години се предал, оженил се и има дете. Аз пък никога не бях хранила надежда да се омъжа за него, затова сега много се зарадвах, че просто го виждам отново.

Каза, че наскоро след това научил от господарката на „Ичирики“, че съм заминала за Чиба, а когато усетих как изражението му изведнъж се помрачи, разбрах, че е чул и че съм танцувала гола. Но той заобиколи темата, а аз болезнено осъзнавах колко много се притеснява за мен.

Оттогава насетне той се грижеше за мен, стараяше се да не ми липсва нищо и още на третия ден ми намери жилище и ме отведе там. Когато идваше, все ми носеше нещо, купи ми дори радио да не се чувствам самотна, като ще живея съвсем сама.

Малко преди да цъфнат черешите, се бях възстановила напълно. Тайно ходехме да се възхищаваме от цъфналите дървета нощем. Нямах представа, че те може да са толкова красиви. Дотогава винаги бях вървяла с поглед, забит в земята; в живота ми нямаше място за наслада от черешовия цвят. Прекрасни са! Прекрасни! Вдишвах дълбоко и се опивах, сякаш за пръв път виждах цъфнали череша.

На другия ден излязох сама и без някой да ме види, се изкатерих на едно дърво. Цветовете цъфтяха с пълна сила. Наоколо усърдно жужаха пчели. Паяци поправяха скъсаните си мрежи. Всички бяха живи. И аз бях жива и толкова се радвах, че исках да благодаря на всички.

Нощем, когато светеше луната, понякога си уреждахме среща на езерото както в минали времена. Когато човешките същества са на върха на щастието или в дълбините на отчаянието, луната и звездите

изглеждат странно красиви. Отново бях щастлива. Дори само един поглед към лицето му беше достатъчен да ме накара да кажа:

— Щастлива съм.

Той често ме прегръщаше и казваше през сълзи:

— Толкова малко ли ти е нужно, за да бъдеш щастлива? Усещам, че не постъпих добре с теб. Но както и да се чувствам, вече е твърде късно да се направи нещо. Толкова съжалявам, че се ожених прибързано!

Но аз нямах чувството, че съм нечия любовница. Хазяйката ми казваше същото и това ми харесваше.

— Никоя семейна двойка не може да се сравни с вас. Носите радост само като ви погледне човек! Когато двама млади се обичат, всеки, който ги види, се чувства добре.

Сега нямаше вериги, които да ми пречат. Бях свободна и можех да го обичам колкото си искам. Не бях и сънувала, че ще доживея до такъв ден.

ЩАСТЛИВИ ДНИ

Всеки месец на дванайсети отивах да се помоля на гроба на брат си. Когато Мотояма сан идваше с мен, на връщане се забавлявахме, като беряхме орлова папрат в прохода Шиоджири или през есента гъби.

Веднъж го изгубих от поглед в планината и колкото и да го виках, той не се появяваше отникъде. Това ми напомни времето, когато стоях сама край езерото Сува, разстроих се и се разплаках. В този момент той се появи и каза с усмивка:

— Скрих се, за да мога да те погледам.

Притиснах се към него и захленчих като дете.

— Какво голямо бебе си! — И той ме качи на гърба си и ме понесе по планината.

На Нова година искаше да ме види с вдигната коса в японски стил, затова за първи път от много време си направих такава прическа. Вдигнах страшна врява, защото ми се видя много тежка, и той се разсмя. Пак по негово предложение, когато бях сама, започнах да се уча да пиша — *а-и-у-е-о* — от самото начало. После разбрах как да съхранявам нещата, които си мисля или чувствам, като ги записвам ден подир ден в един бележник. Като си го припомням, дори дистанцията на времето не може да заличи колко щастливи бяха онези дни — като окъпани в ярка слънчева светлина. Когато сега препрочитам какво съм писала тогава, не намирам нито един тъжен момент:

... ден ... месец

Той има работа в Мацумото и аз отивам с него. Играя си с гълъбите около фенерите на един храм, докато го чакам да си свърши работата. Купува ми памучно кимоно за 1050 йени, гледаме филм, вечеряме в „Ипей“ и се връщаме обратно.

... ден ... месец

Днес отидохме на гроба на брат ми и после се забавлявахме в прохода Шиоджири. Направихме си състезание по пеене, но той изобщо няма слух и докато го слушах, избухнах в смях. Беше грубо от моя страна и съжалявам. Аз пях с толкова силен глас, че той отекваше в планините, и танцувах „Пролетен дъжд“ за него.

... ден ... месец

Днес прекарах целия си ден, наблюдавайки врабчетата, които си правят гнездо. Вечерта той не дойде, затова вечерях при хазяйката. След това поиграх на карти с нея и със съпруга ѝ. Тя обича да играе на карти и когато се случи тримата да сме заедно, измъква колода карти и казва „хайде да играем“.

... ден ... месец

Днес дойде някой, когото не бях виждала от векове. Посети ме по-голямата сестра Темари. Все говорехме и говорехме за старите времена и Темари остана да пренощува при мен.

Била омъжена. Но избягала от него. Брак ли? — казва тя. Бракът просто означава, че ръцете и краката ти са оковани и ти е отнета свободата; изобщо не е забавно. Ако всеки ден сте заедно по цял ден, си принудена да видиш и грозната му страна, независимо дали ти харесва или не. Но ако се живее по начина, по който го правите вие, виждаш само добрата му страна и не ти писва от него. Брачен живот ли? Добре е най-много за шест месеца. След като мине една година, вече си изгубила всичките си илюзии.

Мина толкова време, каза тя, хайде да се поразходим из Сува. Тръгваме из града и безцелно се мотаем, стигаме до дървото с нашето тайно място и тя настоява да се покатерим. Аз протестирам: стига, вече не сме деца, но тя не иска и да чуе. Нищо не можеше да се направи, затова измъкнах кордата от моето *оби* и я закачих на един понисък клон; но с нейна помощ и с много усилия едва

успяхме да се изтикаме една друга на дървото. И тогава — не зная какво я прихвана — изведнъж се изпишка от дървото, шур, шур. Ах, усещането е страхотно, каза тя, хайде сега да се прибираме вкъщи.

О, по-голяма сестро, няма друга като теб. Когато се прибрахме, още продължавах да се смея. А на сбогуване тя не спря да ми повтаря да не позволявам щастieto да ме напусне. „Трябва да го задържиш, дръж го здраво!“ — каза тя на тръгване.

ПРОЩАЛНИЯТ БАНКЕТ

Стараех се да забравя, че Мотояма сан има жена и дете. И колкото и щастливи да бяхме, с приближаването на есента започнах да усещам, че той е притеснен от нещо.

— Какво не е наред? — питах аз.

— Не си струва да се тревожиш. Ами ти? Щастлива ли си? Как прекара днешния ден? — Той винаги се опитваше да ме успокои. Не можех да измъкна нищо, макар да усещах, че има някакъв проблем, и дните ми минаваха в състояние на нервни размисли.

Дори предполагах, че може да е тъжен, защото вече е есен. Но изведнъж настъпи денят, когато всичко отлетя като щастлив сън. Посети ме жена му. Бях направо шокирана, когато я видях пред себе си, и коленете ми се разтрепериха. Но запазих самообладание.

Тя сведе поглед и сълзи потекоха от очите ѝ.

— Дойдох, макар да зная, че изглеждам като глупачка. Страдах много, но сега съпругът ми страда толкова силно, че дойдох да те моля. Мандатът му в градския съвет изтича и приближават избори. Неприятно ми е да го призная, но ние нямаме много пари, а когато той се среща с хората, които са го подкрепили навремето, те му говорят ужасни грубости и му казват, че не могат да бъдат на страната на мъж, който си е загубил главата по една жена. Не можеш ли да се разделиш с него поне за малко? Ако ти го правиш щастлив, веднага щом свърши всичко това, аз ще си взема детето и ще го напусна. Но за да може съпругът ми да си запази работата, умолявам те, направи го.

В думите ѝ нямаше и следа от негодувание. Обърна се и си тръгна и докато наблюдавах как фигурата ѝ, излъчваща отчаяние, се отдалечава, много се засрамах заради агресивността си. Но бих ли могла да го нараня толкова дълбоко? И аз го обичам. Защо тогава трябва да се съобразявам? Да върви по дяволите! Но тогава какво ще стане с детето? Твърде ужасно е да откраднеш бащата на едно невинно дете. Защото това означава, че още едно същество ще страда от същите мъки, които терзаеха и мен...

След безброй безсънни ноци, измъчвана от собствената си егоистична обич и чувството за вина, аз взех решение. Да го напусна окончателно бе съдбовна повеля за мен; точно защото го обичах, трябваше да го изоставя.

Вечерта, за която бях решила, че ще е последната ни вечер заедно, подготвих малък прощален банкет. Той правеше всичко, за да не проличат терзанията му. Аз направих всичко възможно да не му позволя да научи за решението ми. Тъй като се обичахме, се борехме със сълзите си, докато вечеряхме безмълвно; беше мрачен банкет. Притисках се към него, мислейки, че животът на една жена може да бъде изпепелен за една-единствена нощ. За последен път щях да положа глава на ръцете и на гърдите му. Защо аз трябваше да загубя мъжа, когото толкова обичам; как да понеса тази болка? Решена да запечатам образа му в сърцето си, прекарах нощта в съзерцание на успокоеното му лице и изобщо не затворих очи.

МЪКИТЕ НА ЛЮБОВТА

Оставих му писмо при хазяйката, извиках кола, натоварих в нея целия си багаж и после тръгнах за Тойошина. Беше в края на 1954 година. По-голямата сестра Карута бе отворила ресторант в Тойошина и в началото останах при нея.

Дълго не можех да разкъсам оковите на безумната си любов и просто не знаех къде да се дяна. Не минаваше и ден, без да смърдя на саке. Когато се напиех, копнеех за него; щом изтрезнеех, копнежът ставаше още по-силен. Превивах се и се гърчех като змия, оставена да умре, но все още бях жива. Срецнах един мъж, който приличаше на него, и прекарахме нощта заедно; толкова бях оглупяла. Разбира се, мъжете, с които го оприличавах, не бяха като него; просто имаше външна прилика. И после се чувствах така, сякаш бях дъвкала пепел: колкото и да се опитвах да я изплюя, лошият вкус си оставаше.

Несъмнено една достойна, безупречно чиста жена би могла да живее, прегръщайки само неговия образ, но не и аз. Знаех чудесно, че болката ще остане, но упорствах в глупостта си. В безцелното преследване на една фантазия прекарвах нощта с този и онзи, а на сутринта намирах глупостта си за непоносима. Сълзите се стичаха по лицето ми, отразено в огледалото, и аз му се надсмивах иронично. Дори и заобиколена от пияни клиенти, пляскащи с ръце в такт с музиката, се чувствах толкова самотна, сякаш бродех из пустиня. С цялото си сърце исках да избягам от болката и страданията; само да имаше една лампа на Аладин и тя да можеше да сменя сърцата на хората с нови, как бих искала да мога да сменя своето. При всичките тези напразни надежди бях неспособна да направя каквото и да било за себе си. Просмукани от саке и хвърлени в отчаяние, и сърцето, и тялото ми сякаш се разпадаха.

Лицето ми подпухна, после отекоха ръцете и краката ми. Често под гърдите си усещах такава болка, като че ли в мен забиваха свредел. Накарах доктора да ми даде малко морфин, който за известно време да поуталожил болката, но въпреки всичко продължавах да пия непрекъснато. Лекарят каза, че ужасно увреждам черния си дроб, че

тази глупост може да ми струва живота. Бях очарована. За някой, толкова грешен като мен, би било благословено да умре от болест.

Но сега лицето ми бе пожълтяло от жълтеница. Докторът ужасно се разгневи.

— Ако не спреш да пиеш, наистина ще умреш. Като лекар не мога да направя нищо повече за теб. Един пациент, който знае, че се самоубива, е пациент, без когото мога да мина. Ще кажат, че съм те убил, затова си измивам ръцете.

— Ако се чувствате така, от моя страна няма да има проблеми! — озъбих му се на свой ред. — Така или иначе светът е пренаселен с доктори.

Напивах се и посред нощ се хвърлях в езерцето, катерех се по дърветата и пицях; бях неконтролируема. Накрая се ядоса и Карута.

— На теб може и да ти е добре, като твърдоглаво искаш да умреш, ами аз? Ще кажат, че съм те убила, като не съм те завела на лекар. Щом си решила да мреш, върви и умирай някъде другаде! Досега не казвах нищо, защото знам колко си наранена, но за глупачка като теб е по-добре да е мъртва!

Знаех, че всъщност не го чувства така. Така проявяваше загрижеността си, за да ме накара да отида на лекар и да спра да пия. Но аз не бях в състояние да приема грижите ѝ, каквито и да бяха те.

— Добре тогава, тръгвам си! За теб ще е добре, предполагам?

Грабнах всички пари, които имах, и наперено си тръгнах.

ЩАСТИЕ И НЕЩАСТИЕ

Скочих в автобуса за Мацумото, твърдо решена този път наистина да умра. Сега исках да измръзна до смърт; казват, че това е лека смърт. Но първо се отправих към гроба на брат си. Щом пристигнах в Мацумото, открих, че има цял час до влака за Шиоджири и половин час до автобуса. Нямах какво друго да правя, затова седнах в чакалнята; но в момента, в който го сторих, отново усетих острата болка под гърдите. Накарах един лекар наблизо да ми направи инжекция, но два-три часа след нея ме клонеше на сън, колкото и упорито да се опитвах да остана будна. Затова направо взех такси и накарах шофьора да ме откара до Асама, горещите извори, където няколко пъти бях ходила с него.

В Асама припаднах и спах два дена. Следобед на третия ден, докато из въздуха се носеха снежинки, излязох навън. Вървях безцелно към автобусната спирка, когато някой ми извика:

— По-голяма сестро Жерав? Ти ли си?

Изпитателно огледах жената. Беше облечена в толкова мърлява престилка, че не можеше да се каже дали някога изобщо е била бяла. Косата ѝ бе посивяла от прах. Лицето ѝ покрито с лунички, а жълтите ѝ зъби стърчаха, докато ми се усмихваше широко. Детето на гърба ѝ изглеждаше така, сякаш е току-що родено.

— Извинявай, но как се казваш?

— Ти си по-голямата сестра Жерав, нали? Аз съм Фусако. — Беше малката Фуса, бавачката при фризьора. Направо нямах думи. — Хайде, отбий се при мен. Колко е хубаво, че те виждам. — Бях толкова самотна, че тръгнах с нея.

Едва ли място като това можеше да се нарича дом. Тя каза, че това била къщата на по-големия ѝ девер. Отстрани бяха построили навес, използвайки останки от мебели за покрив и сламени рогозки за стени. Влязохме в нещо като кухня, а зад нея имаше стая с шест рогозки; в един от ъглите ѝ бяха струпани някакви износени завивки. До тях имаше два сандъка от чай и върху единия — плетена раkitена кошница с дупка. Изглежда, това беше всичко, което притежаваха.

— Извинявай, че нямам подходяща възглавница — каза малката Фуса, докато ме настаняваше. — Нямам какво да ти предложа, но и така е добре, нали? Да пием по един чай, преди да си тръгнеш. — Тя се разшета из кухнята. Появиха се три момченца — толкова еднакви на възраст, че не можех да кажа кое е най-голямото и кое е най-малкото — и безучастно се втренчиха в мен. Усетих миризмата на готвено едва когато тя донесе чиния с нарязани на филии картофи, варени в *мисо*. Бях дълбоко впечатлена от скоростта, с която ми бе приготвила нещо от малкото, с което разполагаше.

— С какво се занимава съпругът ти? — Не можах да се удържа да не попитам.

— Надничар е. Имаме много деца, затова работи много. Днес отиде да сече дърва за огрев и при седем йени за наръч каза, че трябва да насече поне петдесет наръча, така че няма да се върне — поне, преди да се е стъмнило. Аз ще тръгна на работа, когато децата поотраснат, за да си играят сами, и тогава нещата сигурно ще станат малко по-лесни. Понякога ходя да пера памучни кимона в хановете. Обичам да изкарвам по нещо за прехраната ни.

— Ясно. Знаеш ли, изглеждаш щастлива.

— Щастлива ли? Я стига! Без нито сен на наше име не сме щастливи! Но ще се справим някак си, докато децата пораснат. Това е единственото, което можем да очакваме.

Едно от децата започна да й досажда:

— Мамо, искам оризови топки с *мисо*!

— И аз! И аз! — запригласяха му другите две.

— Добре тогава — малката Фуса се изправи. — Децата обичат оризови топки с *мисо*, така че докато имаме *мисо* и ориз, нямаме нужда от нищо друго — засмя се тя. Но в сърцето си аз знаех: причината не е в това, че децата обичат *мисо*; дори те бяха наясно, че няма нищо друго за ядене.

— Не си тръгвай! Мъжът ми ще се радва да се запознаете, когато се върне. Защо не поостанеш повече?

Но аз отклоних опитите й да ме задържи там и побързах да си тръгна. Видях нещо толкова неочаквано на място, където най-малко го очаквах, но в същото време започнах да разсъждавам за човешкото щастие и нещастие — и къде могат да се открият те. Ако просто я бях погледнала, докато минавах покрай нея, както се влачеше с износените

си дървени сандали и с четирите деца подире ѝ, сигурно щях само да се намръщя и да си помисля: „Каква нещастница“. Но това беше жена със сърце, изпълнено с надежди, и спокоен ум, която очакваше да пораснат децата ѝ. Когато си тръгнах, свих една банкнота от 2000 йени и я мушнах в ръката ѝ с думите:

— Купи нещо на децата.

Тя я разгъна, прехласната от радост и изненада. В очите ѝ се четеше щастие.

А аз? На пръста ми блестеше малък диамант. Имах и златен часовник. На краката ми — чифт кожени сандали. В портмонето си имах 4000 или 5000 йени. Но въпреки това душата ми умираше от глад и жажда и полудяваше от агонията, докато се луташе в търсене на място, където да умре.

МЕЖДУ ЖИВОТА И СМЪРТТА

Когато се качих на автобуса от Шиоджири, започна да вали мокър сняг и аз загубих надежда, че ще успея да видя езерото Сува от прохода Шиоджири. Слязох от автобуса по пътя, на входа на минералните извори Тагаваура. Тук планините бяха прекалено сурови дори за района на Шиншу — място, където през зимата не се мяркаше жива душа.

Поех към хълмовете, решена да умра, без да имам конкретна посока. Щом навлязох в гората, потънах до колене в сняг. Събух си сандалите и продължих нататък боса. Скоро престанах да усещам студа, вървах с безчувствени ръце и крака. Бях чувала да казват, че когато вървиш така, ти се доспива, но аз само се измокрех и разтреперих; ни най-малко не ми се спеше. По дяволите, никога ли няма да заспя? Сега вече се разплаках и още повече се вбесих.

Не знам колко време е продължило така, но очите ми се замъглиха и почти изпаднах в безсъзнание. И тогава, в една планинска хижа на около четири километра от автобусната спирка, ме спаси един почти осемдесетгодишен старец. Той запали огън и ме стопли. И след като изслуша всичко, което имах да кажа, рече:

— Когато хората мислят само за себе си, тогава са най-нещастни. Защо не се опиташ да направиш нещо за някой друг? Само веднъж в живота ти ще е достатъчно. Във всеки случай си дай още една година. И през тази година стори нещо, което да направи някой друг щастлив. И ако след това все още искаш да умреш, тогава се върни тук, аз ще ти помогна да умреш безболезнено.

Старецът ми разказа, че преди много години бил член на комунистическата партия и бил в затвора в Хокайдо. Но избягал, бил отчаян от живота и търсел смъртта. Подслони ме за през нощта, а на следващия ден, когато излязох навън, видях двойката патици, които отглеждаше. Те сигурно решиха, че непознатата като мен изглежда подозрително, и започнаха диво да крякат. Старецът каза, че ги гледал вместо куче пазач. Беше странно, че патици могат да бъдат тренирани да вършат работата на едно куче.

ГЛАВА 9

ОБРАТНИЯТ ПЪТ КЪМ ЖИВОТА

НЕВИННА УСМИВКА

Когато се върнах в Тойошина, размислих над съвета на стареца и се опитах да живея според него. Но какво всъщност можех да направя аз, която не бях способна и на себе си да помогна? При тази мисъл ме заля нова вълна от нещастие, с която нямах сили да се справя.

Един ден на връщане от лекаря забелязах група деца, които разглеждаха книжките си и безкрайно се забавляваха. „Късметлийчета!“, помислих си и тъй като нямах какво да правя, спрях да ги погледам. Вниманието ми привлече едно дете, седнало встрани от останалите.

— Какво ти е? — попитах го аз.

— Аз нямам книга и те не искат да си играят с мен — отвърна то и избяга.

Сцената просто се бе плъзнала покрай мислите ми. Когато вечер си лягах, преди да заспя, винаги казвах „Лека нощ, Масару“ на образа на малкия си брат. И докато автоматично прошепнах „Лека нощ, Масару“, изведнъж си спомних за детето, което нямаше книги. Брат ми, бедният, също е изпадал в подобно положение; и тогава ми хрумна да купя книжка за детето.

На другия ден отивах на мястото, откъдето бях минала вчера, но там нямаше никого. Никога не са ме впечатлявали филмите и книгите, нито съм търсила в тях успокоение за себе си, но тази книжка с картинки увлече дори мен. След като си бях направила труда да купя книжката, на следващия ден отново отидох там, но пак нямаше никого. Едва четири-пет дни по-късно срещнах едно момче на около осем години — то плачеше и сополите му течаха от носа над устните му. *Боже господи!*, изтрих му носа, после му подадох книгата.

— Заповядай, това е за теб. — Той спря да плаче и направи няколко крачки назад. — Знаеш ли, книгата е интересна. — И когато настоях да я вземе, той отвори изумено очи и най-после се усмихна. Наистина изглеждаше доволен. Докато се прибирах къщи, ликувах.

Когато бях бавачка в дома на земевладелците, една монахиня, която случайно минаваше оттам, ми даде нещо квадратно и бяло.

Плахо го облизах и открих, че е сладко и вкусно. Сега разбирам, че е било бучка захар, но и след повече от двайсет години ясно си спомням радостта, която изпитах тогава. Не само с децата е така; всички остават развълнувани от неочаквана радост, доставена им от друг, и не могат да я забравят.

Днес това момченце вече отдавна е пораснало и ако не ме е забравило, когато види разплакано дете, ще изпита желание да му каже една мила дума и да му избърше носа. А когато и това дете порасне, и то ще стори същото. Да сториш нещо мило за друг никога не навява лошо чувство; това подхранва духа в грижата му за останалите хора. А и кой знае, след няколкостотин години човешките същества може дори да се научат взаимно да си сътрудничат. Какво прекрасно място за живеене би станал този свят, стига хората да чувстват обич един към друг и да изчезне цялата грозота в човешкото сърце — завистта ни към онези, които са по-добре от нас, и презрението към другите, които са по-зле. Опитвах се да уча децата, че ако се зарадват, когато някой им даде дори едничко бонбонче, те на свой ред ще могат да дадат на други. След като веднъж тази мисъл ме осени, не можех да се спра. Купих три книжки с картинки и ако видех деца, ги виках:

— Елате, елате тук, ще ви покажа една книжка! — давах им нещо сладко и им създавах добро настроение.

Но на децата скоро им омръзнаха все същите три книжки. Нямах какво друго да сторя, освен да купя още. Но така или иначе това ми струваше сто йени на ден. Инжекцията ми за черния дроб струваше двеста йени. А като сервитьорка в ресторанта изкарвах 2000 йени седмично. Колкото и добре да правех пари, не можех да свържа двата края. Хрумна ми да измислям собствени истории за деца и да им ги разказвам вместо книжки. Всички истории, които бях чувала и знаех обаче, децата познаваха много по-добре.

— Не, лелко, продължава иначе. Ето така! — И накрая те ме поправяха. Разказвах ми и какви ли не истории за деца, които намираха в училищната библиотека. Затова реших да ги изненадам, като сама измисля нещо, което би могло да им хареса. Ето едно от моите несръчни произведения:

МЛАДИЯТ ЯСТРЕБ ПИИКО

Младият ястреб Пиико нямала истински майка и баща. И затова била отгледана от човешки същества. Краката на Пиико били вързани с верига и тя прекарвала цялото си време сама. „Как бих искала да си играя с другите птици!“, мислела си тя, но когато те я виждали, отлитали. Единствените ѝ приятели били момчето Масао и котенцето Миико. Но Масао ходел на училище, а Миико — при майка си.

С оковани крака, Пиико не можела да стигне много далеч. Често си мечтаела поне веднъж да стигне до върха на големия кестен, който растял пред очите ѝ. И днес, както обикновено, била завързана за стъблото на кестена. „Де да имах някой приятел!“, мислела си тя и хвърляла безнадеждни погледи наоколо. В този миг чула силен шум и плющенето на две огромни крила. Какво ли би могло да е това? Погледнала по посока на шума. Огромен ястреб кръжал над езерцето. Птицата била вид като Пиико. Малката извикала:

— Пи пи! Тук съм! Тук съм! Ела да си играеш с мен!

Огромният ястреб не ѝ обърнал внимание и продължил да кръжи над езерцето. Изведнъж се гмурнал и измъкнал един шаран от водата, после бързо отлетял. Вкъщи нямало никого. Пиико знаела, че хората много си обичат шараните.

— Върни го! Върни го! — завикала тя в опит да подгони птицата и да върне шарана обратно. Но краката ѝ били оковани; можела само да пляска с криле и да пици: — Пи! Пи!

Минали няколко дена. Когато Пиико си пожелавала Масао скоро да се прибере у дома, се разнесло ново мощно плющение на крила. Огромният ястреб се бил върнал за нов шаран.

— Моля те, умолявам те! Не взимай шаран! Татко ги обича. Аз няма да ям храната, която ми дават, и ще я пазя за теб. Поне днес бъди търпелив и се прибери у дома си, моля те, а? — Пиико се молела от все сърце. Но огромният ястреб направил заплашителна физиономия и пропищял:

— Млъквай, дребосък, и не ме безпокой! — и продължил да кръжи и да кръжи над езерцето, ловувайки шарани.

— Не! Няма да млъкна! Ще остават все по-малко и по-малко шарани! Ако хората в къщата разберат, че шараните изчезват, ще се натъжат. Моля те — отново умолявала тя с цялото си сърце — не взимай повече!

Огромният ястреб се вбесил.

— Вдигаш толкова шум с виковете си „Пи! Пи!“ и всички шарани се изпокриха на дъното. Днес не мога да хвана нищо.

В този миг изскочило котенцето Миико. В очите на огромния ястреб блеснало пламъче, докато се завъртял, за да се спусне върху котето.

— Малка Миико, внимавай! — изпищяла Пиико. — Бягай! Бързо! Бягай надалеч!

Разбирайки, че ястребът я преследва, Миико се разтреперила от страх. „Трябва да я спася — помислила си Пиико. — Ако ястребът успее да забие острите си нокти в нея, това ще бъде краят ѝ; Миико ще умре.“ Пиико шумно пляскала с крила, за да създаде суматоха. Дърпала веригата на крака си, сякаш животът ѝ зависел от това, и изведнъж... веригата се скъсала на две!

— Направих го!

Изпълнена с огромна сила, тя се издигнала във въздуха!

— Опитваш се да ме спреш, така ли? — изпищял ястребът. — Ще те убия!

Хвърлил се в атака и битката започнала. Но Пиико едва се опервала и била твърде немошна, за да се бие с по-голямата птица. Всеки път, когато я удряли ноктите на огромния ястреб, от нея се откъсвали по пет-шест пера и се понасяли с вятъра. Цялото тяло на Пиико било покрито с рани, но тя продължавала да се бие храбро. Енергията ѝ се изчерпила; усещала, че скоро ще рухне на земята.

В това време Масао се прибрал вкъщи от училище и видял какво става. Прицелил се в големия ястреб и започнал да хвърля камъни по него. Ястребът знаел, че не може да си мери силите с човека, и отлетял. Пиико, изнемогваща, изпърхала в краката на Масао и не помръднала вече.

— Пиико! Съживи се! Не можеш да умреш! — Момчето плачело, докато ѝ превързвало раните.

Същата вечер, когато таткото и майката се върнали от работата на полето, Масао им разказал какво се е случило.

— Пиико, ти може да си малка, но си се била смело. Много добре! Много добре! — похвалил я таткото и плъзнал сребърен пръстен около крачето ѝ.

Минали няколко дена и раните на Пиико заздравели напълно. Тя вече не била вързана. Таткото ѝ казал:

— Ти ще пазиш шараните и котенцето.

Пиико преливала от радост. Сега можела да полети до върха на кестена и да разгледа прекрасната гледка в далечината.

Когато Масао се връщал от училище, я взимал със себе си на оризищата. Било есен и там се люлеели вълни от златен ориз. В оризищата на семейството на Пиико нямало нагли врабчета, които да крадат ориза. Тя никога не преследвала врабчетата, но само един поглед към Пиико бил достатъчен да ги накара да отлетят уплашени. Пиико била щастлива. Вечер можела да си потърси най-удобния клон за спане, а денем — да си играе, където си иска.

Така минавали дните. Веднъж Пиико била кацнала на върха на кестена и напрегнато очаквала Масао да се върне от училище, когато чула познатия плясък на криле. Появил се огромният ястреб. Веднага след като забелязал Пиико, казал:

— Днес съм дошъл да ти кажа нещо — и полетял надолу, за да кацне до нея. — Виж какво, дребосък! Днес няма да ловя шарани. Дойдох да те отведа със себе си. Разказах на другите как ме накара да се бия и всички се съюзиха срещу теб и искат да ти го върнат, но Великият крал ми каза първо да те заведа при него, затова съм тук. Сега ще дойдеш с мен на третата планина.

Пиико била убедена, че големият ястреб отново иска да ѝ стори нещо ужасно, и отказала да тръгне.

— Крилете ми са слаби, сигурно няма да ми стигнат силите да прелетя целия път до третата планина.

— Какво? Не можеш да летиш ли? Я не ме баламосвай! — диво изревал ястребът. — Ще дойдеш с мен, иначе се връщам тук с цялата банда и ще изловим и последния шаран в езерото!

Пиико знаела, че семейството ще бъде огорчено, ако им изловят шараните, а тя няма да е изпълнила задълженията си. Затова събрала смелост и решила да тръгне.

Третата планина била много-много далеч. Още когато едва преполовили пътя, Пиико била съвсем изтощена, но събрала цялата си

сила и продължила да лети. На третата планина се било събрало огромно ято ястреби, които очаквали нейното пристигане!

Пиико била отведена при Великия крал. Той втренчил ужасния си пронизващ поглед в нея.

— Значи ти си дребосъкът, който взема страната на хората? — попитал той и гласът му отекнал из цялата гора.

— Да, аз съм.

— Защо си на страната на нашите врагове?

— Защото ме отгледаха хора. Те са моите родители. Не са мои врагове — смело и убедено отговорила Пиико.

— Не разбираш ли? Истинските ти родители не са хора. Те са ястреби. Хората са убили родителите ти. Ти си била хваната жива от враговете ни. От сега нататък ще живееш тук с нас. И ще си отмъстиш на хората.

— Но аз съм длъжница на хората, задето ме отгледаха. Казвате, че хората са убили истинските ми родители, но това не са го сторили татко и мама. Тогава бях много малка, но още помня. Бях толкова гладна, че си мислех, че ще умра. Баща ми излетя от гнездото рано сутринта, за да търси храна. Чакахме, чакахме, но той не се върна. Този ден валеше сняг. След като до вечерта все още го нямаше, майка ми отиде да го търси. Беше се стъмнило, но тя все не се връщаше. Треперех от студ и бях толкова гладна, че заплаках. Когато беше студено, майка ми ме топлеше под крилото си, но сега бях останала съвсем самичка и бях самотна и уплашена до смърт. Бързо се стъмни, не виждах нищо и не знаех какво да правя. Но реших да излетя от гнездото и да потърся майка си. Лутах се из гората, няколко пъти се удрях в клоните и падах на земята. Но пак се изправях и безсмислено кръжах наоколо. След известно време усетих, че съм излязла на открито, защото разперих криле и те вече не се удряха в нищо. В далечината забелязах мъждукаща светлинка. Устремих се към нея. Толкова исках да я достигна, че не зная колко време ми отне. Струваше ми се, че щом стигна светлината, ще намеря майка си. Но преди да успея да долетя дотам, паднах на земята гладна и изтощена. Не знам какво е станало след това. Когато дойдох на себе си, се гуших в топъл човешки скут. Отначало се изплаших, но после разбрах, че хората няма да ми сторят нищо лошо. Сегашният ми баща не е ловец; някой друг е убил истинските ми родители. В началото исках да се върна в гнездото

в планините и се опитвах да избягам, но когато се замислих, осъзнах, че ще им се отплатя с неблагодарност. Те ми спасиха живота, когато бях на прага на смъртта, те ме отгледаха — хората в новия ми дом са наистина добри. И много обичат шараните си в езерцето, както и котенцето си. Ще бъдат ужасно тъжни, ако всичко това им се отнеме. Казвате, че хората са лоши, но не всички са такива. Моля ви, умолявам ви, не взимайте нищо поне от хората в моя дом. Ако изобщо има нещо, което мога да сторя за вас, просто ми кажете. А ако не можете да удовлетворите молбата ми, моля ви, убийте ме още тук и сега. Не бих могла да понеса да гледам хората у дома натъжени. — Докато изричала молбата си, от очите ѝ потекли сълзи.

Великият крал също заплакал.

— Много добре. От уважение към чистотата на твоя порив обещавам, че вече няма да сторим зло на твоя дом. Някой да има възражения? — попитал кралят.

— Не, Велики кралю — съгласили се всички. — От уважение към добротата на малката Пиико няма да вършим нищо, което би могло да я натъжи.

Слънцето залязвало и там, наскред гората, се смрачило. Пиико се готвела да си тръгне, но всички се опитали да я спрат.

— Слънцето почти залезе. Остани тук, в гората, само тази нощ и си тръгни за вкъщи утре рано сутринта.

— Ако побързам, ще успея да се върна, преди да се е стъмнило — казала тя, сбогувала се с всички и побързала да литне към дома, където родителите ѝ хора я очаквали. Пиико била съвсем изтощена. Искала да долети от третата планина до дома си, без да спира, но накрая все повече губела сили. Само още една поляна и вече ще е над своя дом. Вече се очертавал силуетът на познатия кестен. Слънцето изчезнало зад планината и небето пламнало в огненочервено. „Ох, колко съм уморена! Ще си почина малко“, помислила си тя и кацнала на един бор, за да поотпусне крила.

Един самотен ловец лежал в очакване на такъв момент, но Пиико си мислела само за дома и не го забелязала. Ловецът се прицелил и дръпнал спуська. Бум! Заедно с кънтежа на изстрела Пиико усетила изгаряща болка. От раната потекла кръв. В отчаян опит да се добере до вкъщи Пиико се опитала да отлети, но безпомощно запляскала с криле, докато падне на земята.

— Хванах ли те! — зарадвал се щастливият ловец. Тогава станало, каквото станало. Сребърният пръстен около крачето ѝ отразил последните лъчи на залеза и проблеснал в светлината. — Какво е това? — Ловецът го разгледал. На пръстена били изписани думите „Пиико, 1 година“. — По дяволите! Та това е нечий опитомен ястреб! Какво направих? Ако бях по-внимателен, щях да забележа пръстена на крака ѝ! Но като видях, че е ястреб, много се развълнувах. Не бива просто да стрелям по всеки ястреб, който се изпречи пред погледа ми. Толкова съжалявам! Моля те, прости ми!

Той се извинявал, но Пиико вече не чувала гласа му. Сгущена в ръцете на ловеца, тя си мислела, че я е прегърнал татко.

— Татко, нося добри новини! Накарах ги да ми обещаят, че няма да уловят малката Миико, нито шараните!

Това смятала да му каже, но се чуло само слабото писукане „Пи! Пи!“, когато духът на милата малка Пиико се понесъл, за да се присъедини към духовете на истинските ѝ майка и баща в небето.

Винаги и за всичко ние, хората, сме склонни да съдим за нещата само по външния им вид. Но дори един лош човек може да има добро сърце. Внимателно трябва да се вглеждаме в сърцето на другия и да правим каквото можем, за да си помагаме взаимно.

Възрастните може и да се посмеят, когато прочетат това, и да си помислят, че е ужасно детинско, но децата бяха направо завладени. Слушаха много напрегнато — „И после? А след това?“ — и не ме пускаха да си вървя. Докато наблюдавах невинните им усмихнати лица, всички болезнени мисли изчезваха от ума ми. Без дори да съм ходила на училище, това тук беше нещо, което можех да свърша! Да си влюбен не е единственият начин да обичаш. С цялото си същество разбрах, че ако обичаш някого, независимо кого, и се посветиш на това да носиш радост на обичания от теб, ти също ще бъдеш възнаграден.

Когато видех куче или цвете, винаги се оглеждах за нещо, което да превърна в разказ. Вече нямах никакво свободно време, за да разсъждавам над неважни неща.

НАПРАЗНИ МЕЧТИ

— Лелко! Лелко! — викаха децата, докато обгръщаха шията ми с меките си нежни ръце. Нямам думи да опиша чувствата си. Срамувах се от себе си, от безобразния си начин на живот, от това, че не се замислях, когато вършех нещо лошо. Но сърцето ми бе пречистено от детските прегръдки и аз веднъж завинаги се отказах да пия и да спя с когото ми падне.

Толкова странно беше държанието ми през времето от пристигането ми тук до есента на миналата година. Видех ли някой от градските първенци да седи начело на масата и да командва всички наоколо, усещах как нещо ме кара да сторя някоя гадост, така че да спре да си вири носа. Или пък ако някоя гейша, която още имаше задължения, ми кажеше дори на шега: „По-голяма сестро, толкова съм влюбена в един мъж, че си мисля дали да не избягам с него!“, аз я подстрекавах — „Да, добре, бягай тогава!“ — и ѝ показвах как да го уреди. После тайно злорадствах, като ги слушах как се оплакват от загубите си в дома на гейшите. Това го правех неведнъж!

Този номер го направих един ден и на една разчорлена жена, която се втурна в ресторанта разплакана.

— Съпругът ми тук ли е? — започна тя. — Изчезнал е с всичките ни пари и не се е прибирал от три дена.

— Парите ли си търсите? — жлъчно попитах аз. — Или тичате подир съпруга си?

— У дома няма пари да се купи ориз — изхлипа тя. — А като няма ориз, как ще живеем? Няма да има с какво да нахраня децата!

— Тогава значи търсите парите. Нищо чудно, че вашият съпруг ви мами, след като само за това мислите! Имам достатъчно ум в главата си, за да ви кажа, ако разбере нещо, но нямам здрав стомах, за да преглътна това, за което говорите. Ако не знаете какво да правите, освен да се щурате разплакана като някоя луда, защо не си проветрите леглото, за да не смърди на пикня? Нека вашият старец да заспи в легло, което за разнообразие мирише на слънчева светлина! Нали знаете, слънчевата светлина е безплатна!

— Знаете ли къде е той? Моля ви, кажете ми! Ще съм ви задължена за цял живот.

— Мислите, че знам? Не бъдете такава идиотка! Вървете си вкъщи да си измиете лицето!

Изхвърлих я навън, но след това излязох след нея, за да се опитам да я утеша. Догоних я и казах:

— Не се паникьосвайте! Парите идват и си отиват; ще дойде и вашето време.

Опитах се да ѝ вдъхна надежда и после ѝ давах пари за всичко, от каквото имаше нужда, докато не фалирах.

Заради това ме нарочиха като най-голямата глупачка в Тойошина. Но щом започнах да си играя с децата, умът ми постепенно се успокояваше. Едно детско сърце е празен лист. А когато децата пораснат, ако запазят някакъв спомен от настоящото ми съществуване, сигурно ще е незаличимият образ на една стара курва. Но още не беше твърде късно да се променя. Реших, че докато дори само едно дете идва при мен и обгръща врата ми с ръчички, няма да върша нищо лошо и до деня, когато угасне пламъчето на живота ми, ще измислям хубави детски истории, за да стопля поне едно сърчице. Тези скромни амбиции ме поддържаха.

Ден след ден децата растяха. Тези, които до вчера си играеха с мен, бягаха, като ме видеха днес. Може би защото работех в ресторант или от някого бяха чули нещо за мен, но това не ме разстройваше, нито можеше да ме отклони от целта ми.

Започнах да мисля, че трябва да се откажа от работата, когато трябва да правя компания на пияни клиенти, и да си намеря нещо, което ще е по-полезно за хората. Когато попитах в социалния отдел на префектурата, ми казаха да се обърна към Бюрото за професионална ориентация „Мацумото“, за да усвоя занаят, който повече ми допада. Днес, за да станеш фризьор или бръснар, се полага изпит, имаше изпит и тогава. И за да го вземеш, трябваше да имаш образование поне на равнище предвоенно девическо училище или на новата следвоенна прогимназия. Хората без образование получаваха една книжка, озаглавена „Задължителна учебна програма“, и сами се образоваха до това равнище на знанието. Бях ужасно разочарована.

Можех да опитам да се науча да шия и да работя вкъщи, но когато огледах нещата по-подробно, разбрах, че трябва да си осигуря

материалите за около 10 000 йени месечно. Нямах начин да намеря толкова пари. Ами да стана помощник в детска градина? Това беше последната ми надежда. Оставих ги да ме проучват и макар да не ми заявиха открито, че човек с моето минало е „неподходящ“, ми отказаха с думи, които имаха същия ефект.

Бях опитала всичко. Когато започнах да се чувствам донякъде като човешко същество, се оказа, че е твърде късно. Може да не ми харесва да съм сервитьорка в ресторант, но никой друг не ми даваше прехрана. Нито пък бях единствената, която се бореше. Да изживеят живота си като обикновени хора сигурно е било напразната мечта на голяма част от човечеството.

ЗАКОНЪТ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ПРОСТИТУЦИЯТА

Работа като моята — сервитьорка в ресторант — постоянно ми напомняше колко наивни могат да бъдат жените.

Една жена създаде семейство, после то се разпадна и тя остана без подслон, дори и без дрехи, и се върна на работа в ресторанта. Правила го неведнъж, но, изглежда, не си вземаше поука от предишния път. Щом някой проявеше малко внимание към нея, тя забравяше всичко и се задомяваше; после, след шест месеца или година, се връщаше и пак работеше като гейша.

— Пак ли си тук? Ако не вземеш мерки, накрая наистина ще се провалиш — предупреждавах я хората наоколо.

— Аз не се омъжвам с намерението скоро да се разделим. Този път исках да е завинаги и наистина положих максимум усилия, но когато вече нямаше какво да продадем и останахме без пари, скъсахме — разказваше тя примирено. — Но все пак успях да живея като нормален човек цяла година и ако цената за това е да се окажеш голгеничък, не съжалявам!

Но макар и цената за тази година на лесен живот да бяха още две-три години работа, докато си изплати дълговете и си купи няколко собствени кимона, следващия път, без никаква мисъл за последствията, тя се оставяше в ръцете на някой мъж, който според мен изобщо не заслужаваше.

Това ми напомня за една друга жена.

— Когато имам клиент, винаги се старая да използвам нещо, но пък предлагам на клиента специално отношение. И после той казва, че бил хванал някаква болест от мен и настоява за компенсация. Твърдя му, че най-вероятно не може да е от мен, но той не иска и да чуе. След което идва в дома на гейшите да се разправя, можете ли да си представите? Абсолютно съм сигурна, че не съм болна, но дори и да е хванал нещо от мен, всеки ще си помисли, че ако наистина ме обича, ще иска да го запази в тайна, нали? А аз бях толкова влюбена в него! Когато разбрах как иска да ме изложи, така побеснях, че взех един нож за месо от кухнята и се опитах да го намушкам, но не успях; което

заедно с парите за компенсацията му и всичко останало ми струва 50 000 плюс това, че повече не мога да остана тук. Сега разбирам, че стигнах до такова положение, защото това ми е професията. Затова смятам да спестявам всичките си пари и чак след като се сдобия с местенце, което си е само мое, тогава ще се влюбя наистина.

Горе-долу по същото време за първи път чух думите „акт за забрана на проституцията“ и „социални грижи“ по радиото и усещането за спокойствие, което си мислех, че бях постигнала, отново бе нарушено. Само с приемане на закони за забрана на проституцията нищо няма да се постигне. Вероятно това тръгва от добронамерения опит да се спасят тези жени от експлоатация и носене на печалби за ненаситните предприемачи, но сред хората, които създават законите, има ли жени като нас, неспособни да оцелеят, освен ако не станат проститутки? Отидох да гледам кинопрегледа. Жените законодателки, всичките съвършени в своята префиненост, говореха с такава гордост за разходката си из квартала на червените фенери — останах с впечатлението, че те просто са се забавлявали. Ако са си мислели, че цялото това непохватно пулене би им помогнало да разберат какво става в публичните домове, много, много грешаха.

В този град също има официално обозначен квартал на червените фенери, но дори и да се забрани проституцията, тези жени няма да има къде да отидат. Според някои хора от бизнеса достатъчно е просто да превърнат домовете си в ханове и да накарат момичетата си да работят като прислужнички.

Обаче там, където живея, броят на гейшите се е увеличил. Ако една гейша или едно момиче спи с клиент и получи пари, това проституция ли е? Ако пък ги обвинят, ще кажат просто, че са влюбени един в друг. Няма начин да успееш да прокараш закон срещу любовта! Никоя жена не става проститутка, защото ѝ харесва. Не е ли човешки инстинкт това да искаш да се нахраниш, когато си гладен — дори ако трябва да откраднеш, за да го сториш? И прокарването на закон, забраняващ проституцията, просто няма да постигне нищо.

През нощите, когато този проблем изобщо не ми даваше покой, си мечтаех. Има например една голяма къща, която прилича на училище. Бездомните и безработните се събират там. Жените вършат работата, за която са подготвени. Има и гейши. А сервитьорките, жените, които работят по баровете — всички тези, които не работят в

дома, плащат определена месечна сума за квартира и храна. Има и хора, които готвят, които перат и които шият. Тези, които работят в дома, всички те също получават по нещо. И всеки внася по сто йени месечно, които отиват във фонд, използван, когато някой се разболее. Сигурна съм, че има и други хора, които са мечтали по подобен начин — хора, които плачат от нещастия, по-големи от моите, хора, които безпомощно се лутат по света.

„Знаеш ли къде може да се потърси помощ?“ Когато чуя хора, които се лутат от място на място, да задават този въпрос, разбирам каква късметлийка съм. Имам си работа и деца, с които мечтаю да си играя. Когато лотосът цъфти, пея глупави песнички, наречени *мамбо*, и отивам да танцувам из оризищата с децата.

„Лотосите са цъфнали! Лотосите са цъфнали! Елате всички! Елате всички! Хайде да танцуваме!“

Когато случайно чуя деца, покрай които минавам, да пеят стихчета от тази глупава песен, на която съм ги научила, се чувствам толкова преизпълнена с радост, че направо се просълзявам.

КОТЕШКИТЕ ЛАПИ

Миналата зима една ранна сутрин, когато навън беше ужасно студено, някой дойде и каза, че имало подхвърлено бебе. Отидох и аз да погледна. Беше мъничко момченце на около шест месеца; усмихваше се, сгушено в ръцете на полицая. Кой знае защо, лицето ми пламна и цялата плувнах в пот. Сигурна бях, че това дете се усмихва на мен, макар и несъзнателно. Сгушено в ръцете на непознат, когото никога не беше виждало преди, то не плачеше, а излъчваше чар. Замислих се какъв човек ще стане от него? Щеше ли някога да е щастливо като другите хора?

Ако убиеш някого, това е престъпление, но изоставянето на дете не е кой знае колко ужасна простъпка. Нали законите са човешко дело? Тогава защо не създадат закони, които да наказват изоставянето на дете още по-строго? Изпитах внезапно желание да сграбча това дете и да му извия врата. Исках то да изчезне от този свят, докато още не знае нищо, и усилието да се овладее ме изпоти. Казах на хората, че ако детето беше мое, щях да сторя точно това.

— О, Сайо сан, пак с твоите проповеди срещу раждането на деца! — разсмяха се те, но имало ли е в това общество изоставено дете, което някога да е успяло да бъде щастливо като другите хора? Може и да има изключения, но съм сигурна, че повечето такива деца минават през живота, спотайвайки се в сенките, живеят в страх и тръпка, огорчени, защото светът се е отнесъл непочтено с тях.

— Никога не раждайте деца, без да мислите! — ми се искаше да извикам високо. Ето защо, пред лицето на предстоящата несигурност, написах всичко това. Ужасното отношение в дома на земевладелците, съдбата, която ме очакваше, след като ме продадох... Едва трийсетгодишна, най-после за първи път почувствах, че съм свободна, че мога да живея както ми харесва, като личност. Сякаш на трийсет години се бях родила за първи път. Дотогава не бях нищо повече от нечия играчка.

Но е твърде късно. Не очаквам нищо, нито пък храня никакви надежди. Аз съм човек, на когото са казали, че не може да си намери

работа дори като помощник в детска градина. Сигурно ще намирам някаква работа тук и там, за да продължавам да живея, но докога ще мога така да вървя напред? Въпреки всичко намерих покой за ума си. Постепенно се научих да се покорявам. В края на миналата година и по Нова година черният дроб отново ме заболя и прекарах известно време на легло; измислях си някакви истории за деца и написах разказа за миналия си живот^[1].

През май тази година чух, че на околните фермери толкова не им стигали работни ръце за саденето на ориза, че били готови „да наемат и лапите на котката“, както се казваше. Ръцете ми щяха да свършат същата работа като котешките лапи, реших аз, и отидох да помагам.

— Ще ви заема две котешки лапи!

— Не ставай смешна! Тази работа ще ти дойде нанякорно, Сайо сан! — но без да обръщам внимание на каквото и да било, аз замарширувах към оризищата. Бях решила, че каквото могат другите, го мога и аз. Аз си разбирах най-добре.

Вечерта ми казаха, че ще ми плащат 350 йени на ден и дали имам желание утре да дойда пак. Триста и петдесет йени? Изобщо не беше зле. Късметът ми проработи. На следващата сутрин отново станах в шест часа и отидох на работа. Хората бяха шокирани да видят, че садя ориз.

— Сайо сан! Какво си намислила, за бога? Да не искаш да се самоубиеш?

— Силна съм като внучката на дявола — отвръщам.

Никой минавач не можеше да устои на изкушението да ме дразни. По дяволите, трябва да им затворя устата веднъж завинаги. Реших да отговарям така:

— Няма нищо невъзможно, ако твърдо го решиш! Жена като мен би могла да открадне всеки съпруг, стига много да го иска!

— В това няма съмнение! — обади се някой, а после се включи и друг.

— Бих искал мен да откраднеш! — и всички дружно се разсмяхме.

След като приключи сеитбата на ориза, си намерих работа да гледам деца. От време на време се грижех за децата на една двойка, които имаха сладкарница и ме помолиха — отчасти просто от доброта — да се грижа за двете им деца, които бяха на три и една година. Бях

очарована от този неочакван късмет. Вече нямаше да омайвам и лаская пияни клиенти, за да си изкарвам прехраната.

— Какво ще кажеш за това, Масару? Нещата се обърнаха доста добре, нали? Сестра ти може да живее почтен живот. Смятам, че от всички хора ти трябва да си най-щастлив за това.

Сигурно това е обикновено удоволствие, но за мен възможността да разговарям със снимката на малкия си брат без никакво усещане за вина е най-голямата от всички радости.

[1] Става дума за първата версия на спомените на Сайо Масуда — „Разказ за преживелиците на една провинциална гейша“, публикувана през февруари 1957 година. — Б.пр. ↑

ПОСЛЕСЛОВ

Масуда Сайо още е жива. Нейната мемоарна книга „Госпожица Малък жерав“, написана и издадена през 1957 година, когато тя е трийсет и две годишна, се превръща в дългогодишен бестселър и е преиздавана многократно. Тя е адаптирана също така за радиото и телевизията. Надявах се да се срещна с Масуда и да я интервюирам: как, питах се аз, написването и успешното издаване на нейната автобиография са повлияли живота ѝ след това! Нейният редактор Ода Мицуки обаче отклони искането ми, като ме информира, че „Масуда сан не се среща с хора, на които нейното минало е известно, нито с хора, които искат да научат за него“. В писмото му от 4 декември 2000 година се казва още:

„Тя е възрастна жена на седемдесет и пет години; от времето, когато е била гейша, са минали повече от четирийсет години. Найсетне тя намери освобождение от страданията си в миналото и е постигнала начин на живот, който е нормален и спокоен. Тя е заобиколена от хора, които не знаят нищо за миналото ѝ. Самият аз не съм се срещал с нея повече от трийсет години. Моля ви, оставете я на мира.

Още повече, бих искал да добавя, че страданията на Масуда сан вследствие издаването на нейната книга съвсем не са за подценяване. В провинциалния град, където тя живееше, въпреки че там никой дори не бе прочел книгата, хората предизвикаха скандал дори от малкото, което бяха чули за историята, и накрая клюките я принудиха да напусне града. Именно заради това аз също, като неин издател, почувствах огромна отговорност. Възприех запазването на уединението на Масуда сан като свое основно задължение и до днес е така.“

Струва ми се справедливо както заради желанието на Масуда никой да не я безпокои, така и заради задължението на редактора ѝ да пази нейното уединение. Когато поисках да се свържа с нея заради разрешението да се превеждат мемоарите ѝ, Масуда ми предаде чрез

издателя си желанието аз да превода думите ѝ на английски „колкото е възможно по-точно“. Това и направих. Когато „Кълъмбия Юнивърсити Прес“ реши да публикува този превод, Масуда потвърди твърдото си решение да продължи да води спокоен живот и желанието си „да не става известна“.

Издание:

Автор: Сайо Масуда

Заглавие: Госпожица Малък жерав

Преводач: Силвия Вълкова

Година на превод: 2004 (не е указана)

Език, от който е преведено: английски (не е указано)

Издание: първо (не е указано)

Издател: ИК „Прозорец“ ЕООД

Град на издателя: София

Година на издаване: 2004

Тип: мемоари

Националност: японска (не е указана)

Печатница: „Инвестпрес“ АД

Излязла от печат: 24.05.2004 г.

Редактор: Марта Владова

Консултант: Кирил Радев

Художник: Буян Филчев

Коректор: Станка Митрополитска

ISBN: 954-733-396-8

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/16100>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.